

แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

นางสาว จรรย์ญา พรหมเกษ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

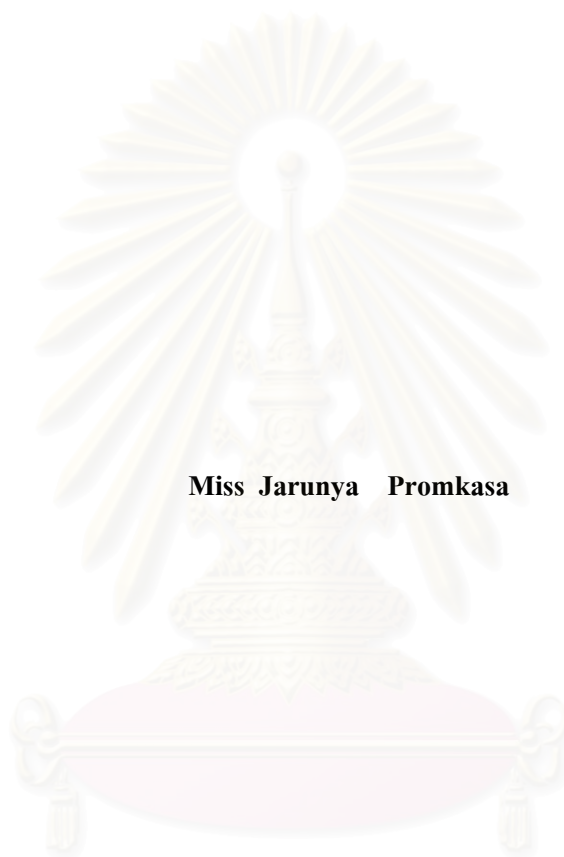
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1731-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**GUIDELINES ON ACTIVITIES OF NON-FORMAL EDUCATION ORGANIZATION
FOR THE DISADVANTAGED
IN ACCORDANCE WITH THE NATIONAL EDUCATION
ACT B.E. 2542**

Miss Jarunya Promkasa

สถาบันวิทยบริการ

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Non – Formal Education
Department of Educational Policy, Management and Leadership**

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-1731-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์   แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้
ผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
โดย   นางสาวจรัญญา พรหมเกษ
สาขาวิชา   การศึกษาจากระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ อุ่นตา นพคุณ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ปาน กิมปี)

จรรยาบรรณ พหุเมษาศาสตร์ : แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (GUIDELINES ON ACTIVITIES OF NON - FORMAL EDUCATION ORGANIZATION FOR THE DISADVANTAGED IN ACCORDANCE WITH THE NATIONAL EDUCATION ACT B.E.2542)

อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล, 277 หน้า. ISBN 974-53-1731-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพปัญหา และแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาและหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหาร 74 คน ครู 110 คน และผู้เรียน 132 คน รวม 316 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดย การหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้เรียนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใน 5 ด้านคือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้เรียนเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใน 5 ด้านคือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2.แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จากผลการวิจัย มีดังนี้

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้คือ จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดของผู้เรียน จัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิด และจัดทำการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรคือ จัดเนื้อหาความรู้ด้านการดำรงชีวิต จัดเนื้อหาความรู้ด้านทักษะและวิชาชีพ และจัดเนื้อหาความรู้ด้านความรู้ทั่วไป ด้านการประเมินผลผู้เรียนคือ จัดประเมินพัฒนาการของผู้เรียน จัดประเมินผู้เรียนหลากหลายวิธี และจัดประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรคือ จัดให้ภาครัฐมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการศึกษา และจัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการศึกษา และจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนคือ จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และจัดงบประมาณในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้

ภาควิชา _____นโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

สาขาวิชา _____การศึกษานอกระบบโรงเรียน_____

ปีการศึกษา _____2547_____

ลายมือหนังสือ .....

ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

4483676427 : MAJOR NON - FORMAL EDUCATION

KEYWORD : GUIDELINES / ACTIVITIES / THE NON - FORMAL EDUCATION / THE DISADVANTAGED / THE NATIONAL EDUCATION ACT B.E. 2542

JARUNYA PROMKASA : GUIDELINES ON ACTIVITIES OF NON - FORMAL EDUCATION ORGANIZATION FOR THE DISADVANTAGED IN ACCORDANCE WITH THE NATIONAL EDUCATION ACT B.E.2542 . THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. ARCHANYA RATTANAUBOL , Ed.D. 277 pp. ISBN 974- 53-1731 - 4

The purpose of this research study is to survey the state and problems as well as guidelines on activities of non-formal education in accordance with the national education act B.E. 2542 for the disadvantaged in the aspect of the learning - process management , the curriculum - organizing process , the assessment , the co - operation of all organism , the learning sources in the community management . The population and sampling group in this study consists of 74 administrators 110 teachers and 132 learners. The research instrument is a questionnaire. The data is analyzed by way of percentage.

According to the finding , it reveals that :

1. The opinions of the administrators teachers and the learners in relation to the state of organizing the activities of non - formal education in accordance with the national education act B.E. 2542 for the disadvantaged in the aspect of the learning - process management , the curriculum - organizing process , the assessment , the co-operation of all organism , the learning sources in the community management are at the high level.

The opinions of the administrators teachers and the learners in relation to the problem of organizing the activities of non - formal education in accordance with the national education act B.E. 2542 for the disadvantaged in the aspect of the learning - process management , the curriculum - organizing process , the assessment , the co - operation of all organism , the learning sources in the community management are at the medium level.

2. Referring to the research finding on the activities on non - formal education according with the national education act B.E. 2542 for the disadvantaged, it should be advised as follow ;

The learning-process management is to create the activity which are relevant to the learners attentions to design atmosphere and surrounding enabling them to learn more and to do research studies for improvement of the learning activities to learners. The curriculum - organizing process is to organize knowledge for living skills , the vocational education and general knowledge. The assessment is to evaluate connectively the development of learners with a wide variety of instruments. The co - operation of all organism is to have both of the government and the community participate in the educated-activities procedure. The learning sources in community management is to promote the various learning sources and allow the budget to do accordingly.

Department of Educational Policy, Management and Leadership..... Student 's signature .....

Field of study Nonformal - Education..... Advisor 's signature.....

Academic year 2547..... Co-Advisor 's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างยิ่ง จาก รศ.ศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาเสียสละเวลาให้ คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้สิ่งต่างๆมากขึ้น ผู้วิจัยจึงขอกราบ ขอบพระคุณอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์อุ้นตา นพคุณ และอาจารย์ ดร.ปาน กิมปี ที่ให้ข้อคิด ข้อแนะนำ และตรวจแก้ไข ปรับปรุง ข้อบกพร่องต่างๆของงานวิจัย อันส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รศ.ศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ ดร. สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ อาจารย์ปรเมศวร์ สุขมาก คุณจงรักษ์ มุสิกมาน และ คุณทองพูล บัวศรี ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์ ต่องานวิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สารีพันธุ์ ศุภวรรณ อาจารย์เพลินพิศ ชุนนะวรรณ และ อาจารย์วรรณวิมล เณรทรัพย์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมความรู้อันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร ครู และผู้เรียน ในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ

ผู้วิจัยขอขอบใจ คุณรัชดาภรณ์ สุราเลิศ คุณปิยวดี ธรรมพักตร์กุล คุณศรวณีย์ กิจเดช คุณศิริพร ทุเครือ และคุณสิริธร ศิริบุญรณ์ กัลยาณมิตรที่คอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำ ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยเรื่องนี้เป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่เนงลักษณ์ พรหมเกษา คุณอาเมือง พรหมเกษา คุณจีรภา พรหมเกษา และคุณปัทมา พรหมเกษา ซึ่งให้กำลังใจในการทำงานวิจัยเล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง สำหรับคุณพ่อคำมาตร พรหมเกษา ผู้ล่วงลับที่ให้ชีวิตและเลี้ยงดูฟูมฟักสนับสนุนให้การศึกษาค้นคว้าได้รับความรู้ต่างๆมากมายบนโลกใบนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
	ขอบเขตของการวิจัย.....	9
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
1.	การศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	15
	1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	15
	1.2 ปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	17
	1.3 ประเภทการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	19
	1.4 แนวคิดหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	25
	1.5 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	27
2.	เด็กด้อยโอกาส.....	44
	2.1 ความหมายของเด็กด้อยโอกาส.....	44
	2.2 ประเภทของเด็กด้อยโอกาส.....	44
	2.3 หลักการเรียนรู้ของเด็กด้อยโอกาส.....	48
3.	การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส.....	49
	3.1 แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส.....	49
	3.2 ลักษณะการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส.....	54
	3.3 รูปแบบการให้บริการและการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส....	60

	หน้า
4. โครงการแก้ไขปัญหาดึกยาคจนและเด็กด้อยโอกาส.....	65
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	90
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	95
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	96
การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	96
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	97
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	98
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	101
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	102
การนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรม.....	103
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	105
ข้อมูลสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	106
ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการดำเนินกิจกรรม	
การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสของผู้บริหารครู และผู้เรียน	
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542.....	111
ข้อมูลความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการดำเนินกิจกรรม	
การศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติ	
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของผู้บริหาร ครู และ ผู้เรียน.....	143
ข้อมูลแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส	
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542.....	167
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	180
สรุปผลการวิจัย.....	185
อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัย.....	209
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	223
รายการอ้างอิง.....	224
ภาคผนวก.....	229
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	230

	หน้า
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	232
- แบบสอบถามผู้บริหาร ครูและนักเรียน.....	233
- แบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	263
ภาคผนวก ค หนังสือขอความร่วมมือผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ และเก็บข้อมูลวิจัย.....	265
ภาคผนวก ง รายชื่อโครงการแก้ไขปัญหา เด็กยากจนและด้อยโอกาส.....	273
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	277

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	แสดงวัตถุประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ด้อยโอกาส.....	57
2	แสดงจำนวนผู้บริหารครู และผู้เรียนในโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและด้อยโอกาส ของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งภาครัฐและเอกชน.....	98
3	ความถี่และค่าร้อยละของผู้บริหาร.....	106
4	ความถี่และค่าร้อยละของครู	107
5	ความถี่และค่าร้อยละของผู้เรียน.....	108
6	ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้บริหารเกี่ยวกับ แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้.....	111
7	ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้บริหารเกี่ยวกับ แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร.....	114
8	ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้บริหารเกี่ยว กับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการประเมินผู้เรียน.....	118
9	ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้บริหารเกี่ยว กับ แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการมีส่วนร่วมทุกองค์กร	120
10	ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้บริหารเกี่ยวกับ แนวทางการ ดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน.....	121

ตารางที่

11	คำขวัญเฉลิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของครูเกี่ยวกับ แนวทาง การดำเนินกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดกระบวนการ เรียนรู้.....	123
12	คำขวัญเฉลิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของครู เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร.....	125
13	คำขวัญเฉลิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของครู เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการประเมินผลผู้เรียน.....	128
14	คำขวัญเฉลิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของครู เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร.....	130
15	คำขวัญเฉลิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของครูเกี่ยวกับแนว ทางการ ดำเนินกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ ในชุมชน.....	131
16	คำขวัญเฉลิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพและปัญหาของผู้เรียน เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้.....	133
17	คำขวัญเฉลิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้เรียน เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร.....	135
18	คำขวัญเฉลิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้เรียน เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการประเมินผู้เรียน.....	138

ตารางที่

19	ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้เรียน เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร.....	139
20	ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้เรียน เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน.....	140
21	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหาร.....	143
22	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรของผู้บริหาร.....	145
23	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการประเมินผลผู้เรียนของผู้บริหาร.....	147
24	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรของผู้บริหาร.....	149
25	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหาร.....	151
26	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู.....	152
27	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรของครู.....	154

ตารางที่

28	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการประเมินผู้เรียนของคุณ.....	156
29	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรของคุณ.....	158
30	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของคุณ.....	159
31	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน.....	160
32	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรของผู้เรียน.....	162
33	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการประเมินผลผู้เรียน.....	164
34	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรของผู้เรียน.....	165
35	ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของผู้เรียน.....	166
36	นำเสนอร่างแนวทางการดำเนินกิจกรรมจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับ ผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.....	167

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน อันจะนำไปสู่การพัฒนาครอบครัว ชุมชน และสังคม ผู้ด้อยโอกาสเป็นทรัพยากรบุคคลอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ และเป็นปัจจัยที่จะส่งผลโดยตรงต่อกาพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้า ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แต่โดยที่เด็กผู้ด้อยโอกาสเป็นบุคคลที่อยู่ในสภาพไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาในระบบปกติได้ เนื่องจากประสบปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส จึงเป็นการศึกษาที่มุ่งจัดให้แก่บุคคลที่จำเป็นต้องให้บริการทางการศึกษาเป็นพิเศษ เพื่อมุ่งให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา และมุ่งพัฒนาผู้ด้อยโอกาสทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และทักษะฝีมือ ให้เป็นคนดีมีคุณธรรม มีทักษะในการดำรงชีวิต มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้ตามศักยภาพ ตลอดจนการมีจิตสำนึกและบทบาทในการดูแล อนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ดีงาม

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการ ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส (2546) กล่าวว่าในอดีตการพัฒนาประเทศที่ไม่สมดุลกันระหว่างเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งก่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่ไม่ทั่วถึง คนยากจนในสังคมมีรายได้น้อยมากและถูกบังคับให้ตั้งใจทุ่มเทเวลาที่มีอยู่ทั้งหมดเพื่อเพิ่มรายได้ของครอบครัว ประกอบกับการไม่ได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอเพื่อจะใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาอาชีพเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาอาชีพอย่างอื่นซึ่งส่งผลให้ต้องตกอยู่ในภาวะด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งถูกบีบคั้นจากสังคมรอบด้าน อันเป็นสาเหตุหลักของความเครียดในชีวิตและการเก็บกด ซึ่งนำไปสู่การพัวพันกับแหล่งอบายมุขและใช้ความรุนแรงต่อครอบครัว เด็กที่อยู่ในสภาพด้อยโอกาสต่อจากพ่อแม่ผู้ปกครอง นอกจากจะเห็นตัวอย่างที่ไม่เหมาะสมและเป็นภัยต่อการพัฒนาร่างกาย จิตใจและสังคมแล้ว ยังเป็นผู้รองรับการกระทำจากผู้ใหญ่ในสังคม ในลักษณะการถูกกดขี่ข่มเหง เกร็ดเอาเปรียบ และทารุณกรรมต่างๆ ลักษณะนี้จึงบังคับให้เด็กกลายมาเป็นเด็กด้อยโอกาสมากยิ่งขึ้นและเพื่อสะดวกต่อการให้บริการทางการศึกษาและคุ้มครองสิทธิผู้ด้อยโอกาสอย่างครบถ้วนทุกกลุ่ม จึงจำแนกเด็กด้อยโอกาสออกเป็น 12 ประเภทได้แก่ เด็กพิการ แรงงานเด็ก เด็กเร่ร่อน เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ เด็กกำพร้าหรือถูกทอดทิ้ง เด็กถูกทำร้ายทารุณและข่มขืน เด็กที่ยากมากเป็นพิเศษ เด็กชนกลุ่มน้อย เด็กถูก

กรรมกรก่อสร้าง เด็กที่มีปัญหาสุขภาพติด เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ และเด็กในสถานพินิจ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดเรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาและรูปแบบทางการศึกษา ไว้ในมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสดังนี้

มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการเข้ารับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และ

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสได้รับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานอย่างเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป และการให้บริการทางการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส จึงต้องมีรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพชีวิตและความต้องการของเด็ก ทั้งที่เป็นการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2546)

สำหรับกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541) ได้ตระหนักและเห็นความจำเป็นที่จะต้องให้มีการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้มีโอกาสได้รับการศึกษาเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และให้สามารถให้บริการทางการศึกษา แก่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นนโยบายพัฒนาการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่งของรัฐบาลและของกระทรวงศึกษาธิการที่จะจัดให้เกิดความเสมอภาคทั้งเชิงโอกาสและเชิงคุณภาพ และรองรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้จัดทำคู่มือครูการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) มีหน่วยงานที่จัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสมีทั้งในงานในภาครัฐและหน่วยงานในภาคเอกชนซึ่งมีการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบดังกล่าวข้างต้น คือ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศาสนา กรมอาชีวศึกษา สำนักบริหารการศึกษาร่วม

ท้องถิ่น สำนักงานการศึกษาและสวัสดิการสังคม องค์การพัฒนาเอกชน เป็นต้น แต่การดำเนินการให้บริการการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสไม่สามารถครอบคลุมและกระจายอย่างทั่วถึงเต็มที่ เนื่องจาก ขาดการประสานงานอย่างชัดเจนและต่อเนื่องระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และเอกชนกับเอกชน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของโครงการในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เดียวกัน ตลอดจนขาดหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการประสานงานและสร้างเครือข่าย อีกทั้งเรื่องของการจัดสรรงบประมาณ เป็นแบบแยกส่วน ไม่เป็นองค์รวม และไม่มีการกระจายอำนาจการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ ทำให้การสนับสนุนการพัฒนาในทุกด้าน และการให้บริการต่างๆ ไม่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งขาดการติดตามตรวจสอบการใช้งบประมาณที่รัดกุมและต่อเนื่อง

เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส คณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์สำหรับแก้ปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ตั้งโครงการแก้ปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547) โดยใช้แนวความคิดในเรื่องการจัดโครงการเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ ตามหลักการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ด้อยโอกาส โดยใช้การศึกษาเป็นหลักและได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการ จากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งมอบหมายให้หน่วยบริหารโครงการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้สนับสนุนโครงการแก้ปัญหาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาสทั่วประเทศ ทั้งภาครัฐและเอกชนรวมปัจจุบันทั้งสิ้น 74 โครงการที่จัดกิจกรรมในช่วงเดือนธันวาคม 2547 ถึงกุมภาพันธ์ 2548 จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสประกอบไปด้วย กิจกรรมหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ของผู้เรียนและปัญหาของชุมชน อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่พัฒนาศักยภาพเด็ก กิจกรรมในการพัฒนาระบบที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพเด็ก และเป็นกิจกรรมสนับสนุนเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเข้าถึงตัวเด็กโดยตรง รวมถึงสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ให้แก่ผู้ด้อยโอกาสจึงกล่าวได้ว่ากระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่ผู้ด้อยโอกาสอีกรูปแบบหนึ่ง

การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะส่งเสริมการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ตามมาตรา 15 มีสาระดังนี้

“ การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมายรูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาในการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม”

และมาตรา 6 และ 7 กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับผู้ที่อยู่นอกโรงเรียนทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ ทุกพื้นฐานการศึกษาเพื่อให้ได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินชีวิต ในการประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเองได้ เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักหน้าที่พลเมืองในระบบประชาธิปไตยรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีความใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

สภาพปัจจุบันการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสนั้นยังประสบปัญหาและอุปสรรคบางประการที่ทำให้การบริการการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสไม่สามารถกระจายอย่างทั่วถึงเต็มที่และเอื้อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ด้อยโอกาสจากรายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสยังไม่เหมาะสมเกิดจาก 1) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ หรือวิธีการสอนยังไม่สามารถสนองต่อวิถีชีวิตและความต้องการของผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญในการให้ผู้ด้อยโอกาสเป็นศูนย์กลางหรือตัวตั้งในการพัฒนาการเรียนการสอน และสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนการสอน รวมทั้งการพัฒนาการเรียนการสอน บางครั้งน้อยหรือมากเกินไป และยังไม่มีความเสมอภาค 2) ด้านการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ด้อยโอกาสยังไม่หลากหลายเพียงพอ และยังไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ด้อยโอกาสได้อย่างเหมาะสม 3) ด้านการประเมินผลกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสยังไม่มีระบบการกำกับติดตามการดำเนินงานตามนโยบายให้ประสบผลสำเร็จอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 4) ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรขาดการระดมสรรพกำลังจากทุกส่วนของสังคมรวมทั้งพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสยังทำได้น้อย (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2546)

นอกจากปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรและชุมชนในการจัดกิจกรรมการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสแล้ว 5) การจัดหาแหล่งเรียนรู้แก่ผู้ด้อยโอกาสก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะผู้ด้อยโอกาสต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของตนเองเหมือนเด็กทั่วไป แหล่งเรียนรู้ใน

ชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นมากและเป็นแหล่งที่จะช่วยให้เด็กในชุมชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นแหล่งที่จะช่วยให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการสร้างห้องสมุดรถไฟของกองตำรวจรถไฟ สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติซึ่งถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสได้เข้ามามีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาตนเอง(กองตำรวจรถไฟ, 2545: 4) และจากผลการวิจัย การศึกษากระบวนการเรียนการสอนผู้ด้อยโอกาสในแหล่งก่อสร้าง โดยใช้คู่มือที่สร้างขึ้นประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ 1) คำชี้แจงการใช้คู่มือครู 2) สภาพชีวิตและสภาพการเรียนรู้ของเด็ก 3) แนวทางการพัฒนาเด็ก 4) การเลือกเนื้อหาสำหรับสอนเด็ก 5) การใช้กระบวนการเรียนการสอน 6) ตัวอย่างแผนการสอนและเอกสารประกอบจัดการเรียนการสอนสำหรับครูนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ จากผลการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอนในศูนย์เด็กก่อสร้าง พบว่ากระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เด็กมีความรู้ เจตคติ และการนำความรู้ที่เรียนไปปฏิบัติสูงขึ้นในทุกด้าน (สุวรรณณี ยะหะกร, 2538) และจากงานวิจัย การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสในวัดสวนแก้ว พบว่า การนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพและวิธีการสอนไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ส่วนการประเมินผลไม่คำนึงถึงการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และไม่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล (จันทิมา ปัญจวัฒน์, 2543) เห็นได้ว่า การจัดเนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตและสภาพการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาสจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนคำนึงถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับชีวิตของผู้ด้อยโอกาสแล้ว ยังต้องมีการประเมินผลผู้เรียนหลังจากร่วมกิจกรรมการศึกษา เพื่อดูความก้าวหน้าของผู้เรียนอีกด้วย จากปัญหาการประเมินผลผู้เรียนของโรงเรียนในประเทศไทย ยังมีการประเมินผลนักเรียนจากเนื้อหาวิชามากกว่าประเมินความรู้ความสามารถของนักเรียนแต่ละคนในลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป(ระบบการประเมินผลล้มเหลวเน้นวิชาการมากกว่าความสามารถ, 2544: 6)

จากการประชุมทางวิชาการเรื่องการประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแนวคิดและวิธีการสอน ครูมักจะประเมินการเรียนรู้ด้วยข้อสอบปรนัยเนื่องจากสะดวกกับครูผู้สอน แต่จะส่งผลกระทบต่อผู้เรียน ทำให้จำกัดพัฒนาการคิดของผู้เรียน (ซึ่งประเมินผู้เรียนต้องมุ่งพัฒนามากกว่าจับผิด, 2544:11) จะเห็นว่าการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ผู้ด้อยโอกาสมีองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่ส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากปัจจัยที่เป็นปัญหาข้างต้นแล้ว การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ได้แก่ บุคคล

ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ ที่สนับสนุนการจัดการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญมากที่จะช่วยให้กิจกรรมการศึกษานอกระบบเข้าถึงกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้อย่างแท้จริง

อีกทั้งการสัมมนาเรื่อง พบองค์กรสนับสนุนเงินทุนภาครัฐ องค์กรเพื่อเด็กในภาคเอกชน ให้ ความเห็นว่า 1) รัฐบาลควรลงทุนด้านการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น โดยผ่อนปรนกฎ ระเบียบ เช่น เอกสารการเกิด ทะเบียนบ้าน 2) รัฐควรเข้าไปให้ความช่วยเหลือองค์กรเอกชนเพราะ เท่าที่ผ่านมาเอกชนได้รับเงินสนับสนุนจากองค์กรต่างประเทศและผู้มีจิตศรัทธาในประเทศ การ ทำงานอยู่ในโครงการระยะสั้นๆขาดความต่อเนื่อง 3) รัฐควรมองเอกชนในทัศนคติที่ดีและการ ประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชนควรเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล และร่วมกำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชน (สยช.พบองค์กรเพื่อเด็กประสานงาน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน, 2540:17) จากผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนและ โรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนใน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนที่สำคัญ 8 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนการร่วม กิจกรรม 2) การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วน ร่วม 4) การสร้างกิจกรรม 5) การต่อรองเพื่อการดำเนินการ 6) การร่วมกันดำเนินการ 7) การร่วม กันประเมินผลการดำเนินการ 8)การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ(ศิริกาญจน์ โภสุมภ์ , 2542)

เห็นได้ว่าปัญหาของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสของ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน มีความหลากหลายของปัญหาในแต่ละด้านที่คล้ายคลึงกัน ที่เป็น อุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะปัญหาครูผู้สอน ผู้เรียน การจัด กิจกรรมการสอน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ ชุมชน และที่ สำคัญการขาดแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้ด้อยโอกาส ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหลักของการดำเนินกจิ กรรมการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา ในมาตรา 22-30 ซึ่งมีเนื้อหาสาระแนวทางการจัดการศึกษา สำคัญว่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

“การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการศึกษา ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คู่คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ในทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ โดยให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาคืบ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและสังคม หลักสูตรการศึกษา ต้องมีความหลากหลาย จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมตามวัยและตามศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม และให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ชุมชน สถาบันสังคม สถาบันศาสนา องค์กรเอกชน องค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ และสถานประกอบการ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พัฒนาระหว่างชุมชน”

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ หากกิจกรรมการศึกษานั้นขาดการร่วมมือกันอย่างจริงจังระหว่างผู้สอน ผู้เรียน ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับ

การจัดกิจกรรมการศึกษา ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้สนับสนุนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคน และการคุ้มครองทางสังคม มีแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันทางการศึกษามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อสร้างทางเลือกที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพ และความพร้อมของผู้เรียน ในแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสม รวมทั้งการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างพอเพียงเพื่อกระจายสู่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544) ที่เป็นผู้ด้อยโอกาสอายุตั้งแต่ 5-18 ปี เป็นวัยที่ต้องการการพัฒนาและเตรียมความพร้อม ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาอย่างถูกต้องจากครอบครัว และสังคม เพราะร่างกายเป็นรากฐานของบุคคล ในการที่จะพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์พร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์สามารถช่วยตนเองและผู้อื่นได้ตามสภาพบุคคลโดยเฉพาะ ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ จากครอบครัว (นงลักษณ์ คำนึงธรรม, 2540) ฉะนั้นกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส จึงควรให้ความสำคัญกับเด็กในกลุ่มอายุตั้งแต่ 5-18 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาเด็กแต่ละคนให้เกิดความสมบูรณ์

นอกจากการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องคำนึงถึงตัวผู้ด้อยโอกาสเป็นสำคัญแล้ว กลุ่มผู้บริหาร ครู ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสก็ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษา เพราะแต่ละหน่วยงานมีแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่แตกต่างกัน ดังนั้นแต่ละหน่วยงานจึงควรนำปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานมาศึกษา และประสานงานเพื่อแนวทางการแก้ปัญหาสำหรับผู้ด้อยโอกาสร่วมกัน ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการ

การเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2. เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ผู้ด้อยโอกาส หมายถึง ผู้เรียนในโครงการแก้ปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชนเท่านั้น

2. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของผู้บริหาร ครู และผู้เรียน ในโครงการแก้ปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชนเท่านั้น

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 กลุ่ม รวม 316 คน ดังนี้
กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการแก้ปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมจำนวน 74 คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ครูที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการแก้ปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมจำนวน 110 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการแก้ปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการ

การของกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมจำนวน 132 คน

4. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใน 5 ด้าน คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แนวทาง หมายถึง แนวทางในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสภาพการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส 5 ด้าน คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง แนวทางการจัดการศึกษาใน 5 ด้าน คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมายรูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาในการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผลโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ได้เรียนรู้ทักษะกระบวนการ สร้างความรู้ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร หมายถึง เนื้อหาความรู้ที่ผู้สอนจัดให้แก่ผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความรู้เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว ความรู้เรื่องเกี่ยวกับชุมชน ความรู้เรื่องเกี่ยวกับสังคมสิ่งแวดล้อม ความรู้เรื่องเกี่ยวกับประเทศชาติ และหลักสูตรต้องมุ่งพัฒนาให้คนมีความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม

ด้านการประเมินผลผู้เรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ได้แก่ ด้านความประพฤติ การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการประเมินผล

ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร หมายถึง การร่วมมือกันระหว่าง บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันสังคม องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ และสถานประกอบการ เพื่อจัดกิจกรรมการศึกษาให้แก่ผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการมีส่วนร่วมในองค์กร

องค์กร หมายถึง บุคคล ครอบครัว สถาบันสังคม องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ และสถานประกอบการ ที่จัดกิจกรรมการศึกษาให้แก่ผู้เรียน

ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดแหล่งเรียนรู้ ซึ่งแหล่งเรียนรู้เกิดจากการดำเนินงานและการจัดตั้งของชุมชน

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ

ชุมชน หมายถึง แหล่งที่อยู่ พื้นที่ หรือบริเวณที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ และใช้จัดตั้งแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน โดยชุมชนประกอบด้วยองค์กรและสิ่งแวดล้อม

สภาพการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ปัญหาการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง สิ่งซึ่งไม่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ผู้บริหาร หมายถึง หัวหน้าส่วนราชการและเอกชน ที่วางแผนการดำเนินการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ในโครงการแก้ปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชน

ครู หมายถึง ครูผู้สอน ครูอาสา หรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ปฏิบัติการสอน หรือนักสังคมสงเคราะห์ ที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ และจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่ผู้ด้อยโอกาสในโครงการแก้ปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชน

ผู้เรียน หมายถึง ผู้ด้อยโอกาส หรือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ เด็กเร่ร่อน หรือ เด็กยากจน หรือเด็กพิการมีอายุตั้งแต่ 7 ปี ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ในโครงการแก้ปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชน

ผู้ด้อยโอกาส หมายถึง เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ใน 5 ด้าน คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับผู้ด้อยโอกาสให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีความสอดคล้องและเหมาะสมตามความต้องการจำเป็นยิ่งขึ้น

2. แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เพื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการปรับปรุงและหาวิธีป้องกันปัญหาให้กับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสให้ดำเนินการไปได้อย่างเหมาะสมต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร บทความ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การศึกษานอกระบบโรงเรียน

- 1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.2 ปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.3 ประเภทการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.4 แนวคิดหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
- 1.5 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 2 เด็กด้อยโอกาส

- 2.1 ความหมายของเด็กด้อยโอกาส
- 2.2 ประเภทของเด็กด้อยโอกาส
- 2.3 หลักการเรียนรู้ของเด็กด้อยโอกาส

ตอนที่ 3 การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส

- 3.1 แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส
- 3.2 ลักษณะการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส
- 3.3 รูปแบบการให้บริการและการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส

ตอนที่ 4 โครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษานอกระบบโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดพัฒนา มนุษย์พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศชาติ เป็นการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ขึ้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนใน 5 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประเภทการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน แนวคิดหลักการจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบไว้ในลักษณะคล้ายคลึงกันดังต่อไปนี้

อุณา นพคุณ (2523) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง กิจ กรรมหรือโครงการใดๆ ที่สถาบันต่างๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การ เรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษาก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการ ที่จะรับการเรียนรู้กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชากร ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และทุกระดับการ ศึกษา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะ ทศนคติ ค่านิยมที่ดี โดยมีการจัดขึ้นในระยะเวลาอัน สั้น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัด และตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และปัญหา ของชุมชน

รัตนา พุ่มไพศาล (2528) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง การศึกษาสำหรับผู้ขาดโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนภาคปกติเป็นการศึกษาที่จัดให้กับ ประชาชนได้ศึกษาเล่าเรียนสิ่งต่างๆ ตามที่เขาต้องการเรียน

สุนทร สุนันท์ชัย (2529) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง การศึกษาที่จัดนอกระบบโรงเรียนไม่เน้นหนักในระเบียบแบบแผน มีลักษณะยืดหยุ่นมากกว่ามุ่ง สนองวัตถุประสงค์โดยเฉพาะเจาะจงมากกว่าการศึกษาในโรงเรียน เช่น การฝึกอาชีพระยะสั้น การ ฝึกอบรมวิชาต่างๆระยะสั้น การเผยแพร่ด้วยสิ่งต่างๆรวมทั้งสื่อมวลชน ฯลฯ ลักษณะของการ ศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สำคัญคือ ไม่เป็นการบังคับผู้เรียน มาเรียนด้วยความสมัครใจ ไม่เคร่ง ครัดในระเบียบแบบแผน มีลักษณะยืดหยุ่น จัดโดยมีวัตถุประสงค์

เฉพาะเจาะจง ไม่กว้างขวางจนเกินไป มักจัดในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ไม่จำกัดโดยสถานที่ที่จะใช้สถานที่ เพื่อให้การศึกษาทำได้ ไม่จำกัดโดยเวลาจะฝึกอบรมเวลาใดก็ได้ แล้วแต่ความสะดวกของผู้เรียน และไม่จำกัดโดยอายุผู้เรียนจะมีอายุเท่าไรก็ได้

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2530) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมที่มีรูปแบบไม่แน่นอน จัดขึ้นตามความเหมาะสม และความต้องการของผู้เรียน ยึดหลักปรัชญาที่ว่า การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักใช้ความคิด ตัดสินใจเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีอิสระจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยมีวิธีการเป็นส่วนประกอบที่จะทำให้คนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และยังเป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดเพื่อคนทุกคนในสังคม

Sheffield and Diejomaoh (1972) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นคำที่มีความหมายกว้างครอบคลุม การฝึกอบรม และการสอนนอกระบบชั้นเรียนเกือบทั้งหมด เริ่มตั้งแต่การเรียนของบุคคลแต่ละบุคคล จากพ่อแม่จากโรงงาน ไปจนถึงการรณรงค์เพื่อให้ประชาชน ได้รู้หนังสือ การศึกษานอกระบบโรงเรียนควรเป็นการบริการเพื่อสนองความต้องการ เช่น

1. เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน
2. เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาจากระบบโรงเรียนแล้วได้มีโอกาสหาความรู้และได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติม โดยเฉพาะสำหรับการที่จะไปประกอบอาชีพ
3. สำหรับช่วยให้ผู้ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Brembeck and Thompson (1972)กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่ก่อให้เกิดทักษะและความรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนอกระบบโรงเรียนตามปกติ เป็นการผสมผสานของกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่มีมาตรฐานแน่นอนและดูเหมือนว่าไม่สัมพันธ์กันเลย โดยมีจุดมุ่งหมายน่านับการศึกษานอกระบบโรงเรียนหาใช่เป็นการะรับผิดชอบของกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งไม่ การบริหารและการควบคุมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะจัดกระจายกันทั่วไปทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายเอกชน งบประมาณและกำลังคนที่เราทุ่มเทเพื่อการดำเนินการตลอดจนผลที่ได้รับ อาจวัดเป็นมาตรฐานไม่ได้ บางทีการศึกษานอกระบบโรงเรียนอาจถือได้ว่าเป็นระบบที่ไม่มีระบบที่สุดของระบบต่างๆ

อาชัญญา รัตนอุบล (2540) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึงกิจกรรมทางการศึกษาและมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆก็ตาม ที่จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงาน และสถาบันต่างๆในสังคม โดยจัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ เพื่อ

พัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยยึดหลักการที่ว่า เป็นการตอบสนองความต้องการ ความสนใจและแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายนั้นๆ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

จันทิมา ปัญจวัฒน์ (2543) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลทุกคนที่สนใจเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมมีความยืดหยุ่นสูงปรับเปลี่ยนได้ตามลักษณะของผู้เรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ และทักษะไปในทิศทางที่พึงประสงค์ของสังคม

จากความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามที่ได้จากแนวคิดของนักการศึกษาต่างกล่าวข้างต้น ลักษณะสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียน สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดให้แก่ผู้เรียนทุกเพศทุกวัยที่สนใจได้มีโอกาสเข้ามาศึกษา การจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นและสนองความต้องการของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนได้ตามลักษณะของผู้เรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ ความคิดแก้ปัญหาให้กับตนเอง เกิดทักษะด้านอาชีพ สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ เพื่อยกคุณภาพชีวิตของตนเองให้สูงขึ้น และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 ปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

อุ้นตา นพคุณ (2523) ให้แนวคิดที่ว่า ภารกิจที่เป็นไปได้ของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาคนนั้นมีลักษณะดังนี้

จัดกิจกรรมการศึกษาอย่างกว้างขวางในหลายๆ รูปแบบตามสถาบันและสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น โครงการฝึกอบรมผู้ไร้ฝีมือในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน

จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ปฏิบัติงานอยู่ เพื่อเพิ่มพูนทักษะและความรู้ เช่น ในรูปของการฝึกอบรม สัมมนา

จัดกิจกรรมในรูปแบบของการให้การศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือการศึกษาต่อเนื่อง สำหรับผู้ที่ออกจากการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว

ทวีป อภิสัทธา (อ้างถึงใน จันทิมา ปัญจวัฒน์, 2543) ได้ให้แนวความคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่าเพื่อให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ และมีนิสัยรักการอ่าน รักการค้นคว้า จะได้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาวิชาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างให้ประชาชน คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น โดยใช้เหตุผลและมีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น อันจะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขเพื่อให้ประชาชนมีได้อยู่ในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมในชั้นที่สูงขึ้น เป็นการสร้างภาวะแวดล้อมการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน ในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องกันไปเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาวิชาชีพ และเพิ่มเติมวิชาความรู้ในการประกอบอาชีพที่ตนปฏิบัติอยู่ หรือในการที่จะเปลี่ยนอาชีพใหม่ตามความต้องการอันจะเป็นประโยชน์ในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของตน ของครอบครัว ของชุมชน และของประเทศชาติเพื่อให้ประชาชนได้พัฒนาตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันของโลก ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตลอดจนมีจิตสำนึกต่อการรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเองเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากขึ้นเพื่อส่งเสริมศีลธรรม และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

สนานจิตร สุคนธ์ทรัพย์ (2529) ได้กล่าวว่า การพัฒนาคนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ และการใช้การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนตามกระบวนการนี้ ซึ่งแนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ดังนี้ คือ

1. มนุษย์ทุกคนต่างก็มีความสำคัญและมีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกัน แต่ทุกคนจึงควรได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และมีเกียรติในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง
2. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิ และสามารถกำหนดวิถีการดำรงชีวิตตามที่ต้องการได้
3. บุคคลถ้ามีโอกาสย่อมเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมตลอดจนพัฒนาขีดความสามารถในความรับผิดชอบต่อสังคมของตนให้สูงขึ้นได้
4. บุคคลแต่ละคนมีความสามารถในการคิดริเริ่ม การเป็นผู้นำ และมีศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ถ้าได้รับการพัฒนาให้ถูกต้อง จะสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

เบญจา ชันไพบูลย์ (2531) ได้สรุปว่า ปรัชญาของการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาผู้ใหญ่ นั้น ต้องการจะพัฒนาบุคคลให้เกิดความเจริญงอกงามในทุกด้าน เช่นทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คือเป็นคนคิดเป็น ปรัชญาการศึกษาอกระบบโรงเรียนจึงเป็นปรัชญาที่ต้องการพัฒนาคนและสังคม ในทำนองเดียวกัน ปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตก็เป็นปรัชญาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน สังคม และประเทศชาติอันเป็นเป้าหมายสูงสุดต่อไป

สุรกุล เจนอบรม (2533) ให้แนวคิดว่าการศึกษาในระบบไม่สามารถสนองต่อความต้องการได้อย่างเต็มที่ จึงต้องพยายามหารูปแบบของการศึกษาแบบใหม่ ที่สามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง การศึกษาแบบใหม่ต้องเป็นการศึกษาสำหรับมวลชน เปิดให้ชนกลุ่มใหญ่ได้ศึกษาเล่าเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนน่าจะเป็นทางเลือกใหม่ของระบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ

อังศนา บุญเฉลิมศักดิ์ (2543) ได้สรุปว่า ปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนได้มีความรู้พื้นฐาน พัฒนาเพิ่มพูนความรู้และรู้จักคิด รู้จักแก้ไขปัญหา นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น รวมทั้งให้มีความเจริญอกงามทุกด้าน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกกลุ่มทุกวัยได้เรียน ซึ่งจะทำให้มีความเสมอภาคทางสังคม ตลอดจนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน จะต้องจัดให้สนองความต้องการของผู้เรียนเพื่อจะสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวได้ต่อไป

วราภรณ์ อยู่วัฒนา (2544) ได้สรุปว่า ปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนได้มีความรู้พื้นฐาน พัฒนาเพิ่มพูนความรู้และรู้จักคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น ต้องการให้เป็นคนดี มีศีลธรรมสูง มีคุณธรรมดี มีความตั้งใจจริง มีมานะอดทนเยียม มีน้ำใจอันดีรู้จักเสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย เคารพครัด ตรงต่อเวลา มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออกในสิ่งที่ควร มีมนุษยสัมพันธ์ดี ไม่เป็นภาระของสังคมเป็นผู้ที่สังคมต้องการ และเป็นแบบอย่างที่ดีนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พร้อมทั้งให้เป็นคนเก่ง คนฉลาด คนดี และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ว่า เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีความรู้พื้นฐาน คิดแก้ปัญหาเป็น มีคุณธรรม ทนต่อเหตุการณ์ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคม นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว ให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 ประเภทการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

อุณา นพคุณ (2523) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของคณะครู ศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมี 5 ประเภท จำแนกโดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายประชากร ดังนี้

1. การศึกษาแม่และเด็กหรือการศึกษาครอบครัว
2. กิจกรรมองค์กรเยาวชน
3. การศึกษาผู้ใหญ่
4. การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชน
5. การศึกษาพิเศษและการศึกษาต่อเนื่อง

Knowles (1950) แบ่งกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามเกณฑ์พฤติกรรมที่ประสงค์จะก่อให้เกิดกับผู้เรียน 5 ประเภทดังนี้

1. ด้านความรู้ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การอ่าน การบรรยาย การอภิปรายเนื้อหาจากตำรา การอภิปรายเป็นคณะกรรมการใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา
2. ด้านความเข้าใจ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การอภิปรายแก้ปัญหาระหว่างผู้เรียน การยกตัวอย่างเฉพาะกรณีการทดลองให้ฝึกทักษะ
3. ด้านทักษะกิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การสาธิตขั้นตอนหรือวิธีการ การฝึกซ้อม การทำแบบฝึกหัดการฝึกงานการแสดงบทบาทสมมติ
4. ด้านทัศนคติ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การให้อภิปรายอย่างอิสระ การให้คำปรึกษา การยกตัวอย่างเฉพาะกรณีการเล่นเกมส์ต่างๆ
5. ด้านค่านิยม กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การสัมมนา การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ การฟังธรรม การอภิปรายขั้นปรัชญา
6. ด้านความสนใจ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น รายการโทรทัศน์ รายการทางวิทยุ การจัดทัศนศึกษา การจัดนิทรรศการ การจัดฉายภาพยนตร์ การแสดงละคร

กรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน เน้น 2 กลุ่มใหญ่คือ กลุ่มที่ไม่มีโอกาสศึกษา และกลุ่มผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา โดยมุ่งไปที่คนกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบท จึงได้จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในลักษณะของการให้การศึกษาดูแลชีวิต กิจกรรมประเภทต่างๆ นี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ (อุดม เขยกิจวงศ์, 2527)

1. กิจกรรมด้านความรู้พื้นฐาน เป็นกิจกรรมให้ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต มุ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีเครื่องมือในการประกอบอาชีพ และรู้จักศึกษาข้อมูลต่างๆ มาประกอบในการคิด การตัดสินใจในชีวิตประจำวัน โดยจัดเป็นการศึกษาผู้ใหญ่เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 และการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับที่ 1-2 และที่ 5

2. กิจกรรมด้านทักษะเพื่อการดำรงชีวิต เป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้านทักษะอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานและการดำเนินชีวิต เป็นรูปแบบของการดำเนินการศึกษาที่จัดขึ้นตามความต้องการและความพร้อมของประชาชน เป็นการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาอาชีพ มีชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ กิจกรรมประเภทนี้มีลักษณะของการฝึกทักษะอาชีพต่างๆ ทั้งระยะสั้น ระยะยาว โดยจัดในรูปของโรงเรียนอาชีวศึกษาผู้ใหญ่ประจำที่ โรงเรียนฝึกอาชีพเคลื่อนที่และกลุ่มสนใจ

3. กิจกรรมด้านข่าวสารและข้อมูล เป็นการช่วยให้ข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์หรือความรู้รอบตัวเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมประเภทนี้จัดขึ้นเพื่อป้องกันการลืมนั่งสือเพื่ออ่าน และส่งเสริมความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่างๆ โดยจัดในรูปของการให้บริการความรู้ผ่านสื่อมวลชนทุกชนิด และแหล่งวิชาความรู้ที่สามารถเรียนด้วยตนเองทุกเรื่องทุกเวลา นอกจากนี้ยังได้จัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด และอำเภอ การจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ การจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ การผลิตเอกสารและสิ่งตีพิมพ์ บริการด้านโสตทัศนศึกษา ตลอดจนการจัดนิทรรศการความรู้ด้านต่างๆ ทั้งแบบประจำและเคลื่อนที่

ธีระพงศ์ บุศราภูล (2544) ได้สรุปประเภทของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยยึดเกณฑ์ในการจำแนกไว้ ดังนี้

1. จำแนกตามปรัชญาแนวความคิดหรือวัตถุประสงค์กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จำแนกออกตามปรัชญาแนวความคิดหรือวัตถุประสงค์ของโครงการคือโครงการที่มีชื่อหรือเน้นปรัชญาและแนวความคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการปฏิบัติงาน โครงการหรือกิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคม โครงการพัฒนาการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบผสมผสาน (STEP)

การจำแนกประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยยึดวัตถุประสงค์ หรือแนวคิดของโครงการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนได้จำแนกออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1.1 กิจกรรมด้านความรู้พื้นฐาน ได้แก่ โครงการการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

1.2 กิจกรรมด้านทักษะเพื่อการดำรงชีวิต เช่น โครงการฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ กลุ่มสนใจ

1.3 กิจกรรมด้านข่าวสารและข้อมูลอันได้แก่โครงการที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน

1.4 ห้องสมุดประชาชน โครงการผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์สำหรับชนบท

2. จำแนกตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ

การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ให้บริการแก่ประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียนโดยเน้นลักษณะของผู้รับบริการนั้นอาจจำแนกประเภทของกิจกรรมตามลักษณะของผู้เรียนได้เป็นระดับย่อย คือ

2.1 ตามเพศ (Sex) เป็นการให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเพศชายหรือหญิงโดยเฉพาะ สำหรับประเทศไทย กิจกรรมที่ดำเนินอยู่จะจัดขึ้นเพื่อให้บริการแก่เพศหญิงโดยเฉพาะนั้น มีอยู่จำนวนมาก เช่นโครงการอนามัยแม่และเด็ก โครงการการศึกษาสำหรับหญิงบางประเภท โครงการพัฒนาผู้นำสตรี

2.2 ตามอายุ(Age)การจัดบริการให้ความสำคัญในเรื่องวัยและพัฒนาการของผู้เข้ารับบริการ ตลอดจนความสนใจและความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งยึดแนวความคิดและทฤษฎีทางการศึกษา จิตวิทยา และสังคมเป็นอย่างมาก การจำแนกตามวัยสามารถจัดวัยของผู้เรียนได้เป็น

กิจกรรมสำหรับเด็กเล็ก (อายุ 2 – 6 ปี) อันได้แก่ โครงการประเภทศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ศาลาและเด็ก

กิจกรรมสำหรับเด็ก (อายุ 6 – 15 ปี) เช่น โครงการศิลปศึกษาดุริณี โครงการการศึกษาเด็กชายพวงมาลัย โครงการสัญจรทางเท้า-โบราณสถาน โครงการสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมสำหรับเยาวชน (อายุ 15-25 ปี) เช่น โครงการพัฒนาผู้นำเยาวชนท้องถิ่น โครงการยุวสัมพันธ์ โครงการเจ้าบ้านที่ดี

กิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่ (อายุ 25-60 ปี) เช่น โครงการการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ โครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น

กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) อันได้แก่ โครงการเสริมสุขภาพ อนามัยโครงการการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.3 ตามความสนใจ (Interest) ได้แก่กิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ให้บริการเพื่อตอบสนองความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก โครงการประเภทนี้ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจต่างๆ เช่น กลุ่มประกอบและถนอมอาหาร กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้ โครงการฝึกอบรมการถ่ายภาพการพิมพ์

2.4 ตามอาชีพ (Occupation) เป็นการจัดกิจกรรมหรือให้บริการแก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนตามลักษณะอาชีพของเขา หรืออาชีพที่เขาต้องการจะไปทำ เช่น โครงการศึกษาคนงาน โครงการอบรมเกษตรกรหมู่บ้าน โครงการพัฒนาช่างอุตสาหกรรมชุมชน โครงการอบรมเจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก โครงการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก

2.5 ตามปัญหา (Problems) กิจกรรมประเภทนี้จัดขึ้นเพื่อตอบสนองหรือแก้ไข

ปัญหาของกลุ่มประชากรผู้รับบริการ เช่นโครงการให้การศึกษาเด็กสลัมคลองเตย โครงการการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญสำหรับนักโทษหญิงบางประเภท เด็กและเยาวชนที่ต้องโทษตามคำสั่งของศาล

2.6 ตามระดับหรือวุฒิทางการศึกษา (Education Level) เป็นกิจกรรมประเภทที่จัดขึ้นโดยยึดระดับพื้นฐานความรู้และการศึกษาเป็นเกณฑ์ โดยเฉพาะเกณฑ์ของการศึกษาในระบบโรงเรียน เช่น โครงการการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ การศึกษาทางวิทยุไปรษณีย์

2.7 ตามลักษณะกลุ่มชนหรือชาติพันธุ์ (Minority or Ethnic group) อันได้แก่ กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่กลุ่มชนในพื้นที่ใดโดยเฉพาะหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมประเพณีของตนโดยเฉพาะ เช่น โครงการของศูนย์ฝึกอาชีพชายแดน การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวไทยในเขตภูเขา การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวไทยมุสลิม

3. จำแนกตามวิธีการเรียนการสอน

การจำแนกโครงการหรือกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามวิธีการเรียนการสอน เป็นการจำแนกเพื่อให้องค์ประกอบและความสัมพันธ์ในด้านกระบวนการเรียนการสอนโดยเฉพาะการเป็นเทคนิคและวิธีการเรียนการสอน โครงการที่จำแนกตามวิธีการเรียนการสอนเช่นนี้ มีการศึกษาทางวิทยุ ไปรษณีย์ โครงการเยาวชนสัมพันธ์ โครงการฝึกอบรมปฐมนิเทศ และสัมมนา งานเร่งรัดพัฒนาชนบท โครงการสาธิตทางเกษตร โครงการทัศนศึกษา และดูงานผู้นำเยาวชน โครงการจัดนิทรรศการ

4. จำแนกตามเนื้อหาสาระ

การจำแนกกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยยึดเนื้อหาสาระเป็นวิธีการจำแนกที่ทำอยู่เป็นส่วนมาก การจำแนกเช่นนี้ เช่น โครงการฝึกอบรมความรู้ทางรัฐศาสตร์ โครงการอบรมกฎหมายทั่วไปสำหรับประชาชน โครงการศูนย์บริการ ความรู้ทางยารักษาโรค โครงการให้การศึกษาลี้ภัยพลเมืองและโครงการเผยแพร่ความรู้ในการบริโภคที่ไม่ปลอดภัย

5. จำแนกตามพื้นที่ชุมชนหรือสภาพแวดล้อม

การจำแนกกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนบางประเภทยึดพื้นที่ปฏิบัติการและสภาพแวดล้อมของชุมชนในการให้บริการ เช่น โครงการเผยแพร่เทคโนโลยีที่เหมาะสมชุมชน โครงการฝึกอาชีพพิเศษเพื่อประชาชนในแหล่งเสื่อมโทรม โครงการเยาวชนเอเชียอาคเนย์ โครงการห้องสมุดเคลื่อนที่สำหรับชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากนักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจัดประเภทของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้วิจัยสรุปว่า ประเภทของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยยึดเกณฑ์ในการจำแนกได้ดังนี้

1. จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายประชากร

การจำแนกกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามกลุ่มเป้าหมายประชากรเป็นการจำแนกโดยคำนึงถึงกลุ่มผู้รับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนเฉพาะกลุ่ม และสามารถจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้หลากหลายตามกลุ่ม ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาคอบครัวแม่และเด็ก กิจกรรมองค์กรเยาวชน กิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่ กิจกรรมการศึกษาชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน กิจกรรมการศึกษาพิเศษ และกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง

2. จำแนกตามพฤติกรรมที่ประสงค์จะก่อให้เกิดกับผู้เรียน

การจำแนกกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามพฤติกรรมที่ประสงค์จะก่อให้เกิดกับผู้เรียน เป็นการจำแนกเพื่อให้ทราบพฤติกรรมของผู้เรียน อันเกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมความรู้ กิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจ กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติ กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม และกิจกรรมส่งเสริมความสนใจ

3. จำแนกตามความต้องการของผู้เรียน

การจำแนกกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ให้บริการเพื่อตอบสนองของความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก กิจกรรมนอกระบบโรงเรียนประเภทนี้ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจด้านต่างๆ เช่น กลุ่มประกอบอาหาร กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้ กลุ่มถ่ายภาพ พิมพ์ภาพ

4. จำแนกตามปัญหาของผู้เรียน

การจำแนกกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามปัญหาของผู้เรียน เป็นกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองหรือแก้ไขปัญหาของกลุ่มผู้เข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน เช่น กิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กสลับคลองเตย กิจกรรมการศึกษาสำหรับนักโทษหญิง ชาย แลเด็กและเยาวชนที่จ้องโทษตามคำสั่งของศาล

5. จำแนกตามวิธีการเรียนการสอน

การจำแนกกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามวิธีการเรียนการสอน เป็นการจำแนกเพื่อให้เข้าใจองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น กิจกรรมการศึกษาทางวิทยุ ไปรษณีย์ กิจกรรมการศึกษอบรวม

กิจกรรมการสัมมนา งาน กิจกรรมการสาธิตทางการเกษตร กิจกรรมการทัศนศึกษา กิจกรรมการดูงาน และกิจกรรมการจัดนิทรรศการ เป็นต้น

1.4 แนวคิดหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้แนวคิด หลักการจัดการศึกษา ในหมวด 4 มาตรา 22-30 โดยมีสาระดังนี้

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณคุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ครอบครัว ชุมชนชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการบริหารจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง

(5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดกระบวนการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้ สัดส่วนและสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ใน ทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการ สอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ในทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ อื่น อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการ เรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่ เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็น สมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาต้องมีความหลากหลาย จัดตามความเหมาะสมของแต่ละ ระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมตามวัยและตามศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความ สามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ชุมชน สถาบันสังคม สถาบันศาสนา องค์กรเอกชน องค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ และสถานประกอบการ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้อง

กับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการ
ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการ
ศึกษา

จากแนวคิดหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542สรุป
ได้ว่า การจัดการกิจกรรมการศึกษา ต้องยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา
ต้องเกิดจากความร่วมมือกันของบุคคลและชุมชน มีการจัดกิจกรรมการศึกษาที่หลากหลาย
เหมาะสม ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้ง
ด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเต็มศักยภาพ

1.5 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ให้แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามพระราช
บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งจัด
บริการการศึกษาแก่บุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกสภาพความเป็นอยู่ ทุกถิ่นที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึงและ
เสมอภาค เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต มีความรู้และทักษะใน
การประกอบอาชีพ ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้ถึงสิทธิและหน้าที่
ที่พลเมืองสามารถแสวงหาความรู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการเผชิญปัญหาและปรับตัว
ต่อสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม

2. หลักการในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ประกอบ
ด้วย หลักความทั่วถึงและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การสนองความต้องการของ
บุคคลและสังคม หลักความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้ง่ายของแหล่งความรู้ ให้บริการใกล้ตัว หลักความ
ผสมกลมกลืนกับการดำเนินชีวิต หลักการสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้ การให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้
หลักการมีส่วนร่วม หลักการใช้ชุมชนเป็นฐาน หลักการร่วมเรียนรู้

3. การบริหารจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต เน้นการกระจายอำนาจสู่
ท้องถิ่น มีองค์กรหรือคณะกรรมการทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางอยู่ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ
ประเทศถึงระดับพื้นที่เพื่อประสานงานกับหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายแหล่ง

การเรียนรู้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการศึกษาและเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะประชาชน

4. กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบ ครอบคลุมประชาชนทุกเพศ ทุกกลุ่มอายุ ตั้งแต่เด็กก่อนวัยเรียนจนถึงผู้สูงอายุ กลุ่มหลักๆ ที่ต้องให้บริการเร่งด่วนได้แก่ ผู้จบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่ได้ศึกษาต่อ กลุ่มแรงงานที่มีการศึกษาต่ำ กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น สตรี ผู้สูงอายุ กลุ่มคนพิการ เด็กเร่ร่อน และผู้ด้อยโอกาสในลักษณะอื่นๆ นอกจากนี้ยังควรจัดบริการแก่กลุ่มที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในชุมชนด้วย เช่น กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง กลุ่มผู้นำชุมชน องค์กรท้องถิ่น และผู้จัดแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

5. เนื้อหาที่ควรจัดให้เรียนรู้ แก่กลุ่มเป้าหมายครอบคลุมความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะในการแสวงหาความรู้และความรู้ทั่วไป โดยจัดให้มีทั้งหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรท้องถิ่น ควรจัดหลักสูตรระยะสั้นๆ ที่หลากหลายแบบซูปเปอร์มาร์เก็ต

6. วิธีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ใช้วิธีการหลากหลายให้เหมาะสมกับความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมาย เน้นการฝึกคิดวิเคราะห์ การฝึกปฏิบัติจริง เน้นการใช้สื่อ การเรียนรู้ตามวิถีชีวิต ฝึกวิธีการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

7. การประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจ หน่วยงานกลางหรือคณะกรรมการกลางที่รับผิดชอบการศึกษานอกระบบ ควรต้องรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่หน่วยงานต่างๆ และประชาชนเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตลอดชีวิต และเชื่อมโยงไปถึงการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งเป็นองค์ประกอบของการศึกษาตลอดชีวิตด้วย ให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการศึกษาและบริการ

8. การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการศึกษานอกระบบต้องยึดชุมชนเป็นหลัก ควรให้ประชาชนในชุมชนได้มีความเข้าใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และรู้บทบาทหน้าที่ของตน โดยการชวนเชิญให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามผลไปจนถึงร่วมรับผลการดำเนินงาน จนชุมชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง

9. การพัฒนาศักยภาพของชุมชน กลุ่มบุคคลกลุ่มหลักๆ ในชุมชนที่ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการศึกษาชุมชนได้อย่างเต็มที่ คือกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง กลุ่มองค์กรท้องถิ่น กลุ่มกรรมการการศึกษา และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น

10. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน คณะกรรมการการศึกษานอกระบบของชุมชน

ควรส่งเสริมการมีพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้ว และจัดตั้งแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้มีแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัวประชาชน หาความรู้ได้ทุกเวลา ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและระหว่างชุมชน

11. การพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบทั้งหมดควรได้รับการแนะนำ เพิ่มพูนความรู้ และสร้างความรู้ความเข้าใจในปรัชญา หลักการและวิธีการจัดการศึกษานอกระบบ

12. การวัดผลประเมินผล ของกลุ่มเป้าหมายเน้นการวัดพัฒนาการความก้าวหน้าของผู้เรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ ไม่เน้นการสอบ กระบวนการประเมินควรให้ความยุติธรรมแก่ผู้เรียนและมีมาตรฐาน นอกจากประเมินกลุ่มเป้าหมายแล้ว ต้องให้กลุ่มเป้าหมายประเมินผู้จัดบริการด้วย

13. การเทียบโอนการเรียนรู้และประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมให้บุคคลได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการเทียบโอนผลการเรียนรู้และเชื่อมโยงการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบเข้าด้วยกัน คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องมีการจัดทำเกณฑ์ที่เหมาะสม มีมาตรฐานและมีแนวการปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเทียบโอนเพื่อทุกหน่วยงานจะได้มีมาตรฐานเดียวกัน และจัดหาแนวทางให้ผู้เรียนเรียนแบบผสมหน่วยกิตได้

14. การใช้สื่อและเทคโนโลยีสำหรับการศึกษานอกระบบ ควรมีการนำสื่อหลากหลายชนิดมาใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ทั้งสื่อที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและสื่อที่ทันสมัย แต่ก็ไม่ควรละเลยสื่อบุคคลและสื่อพื้นบ้าน การเลือกใช้นั้นต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ความสามารถของกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่

สรุปได้ว่าแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ควรคำนึงถึง

(1) กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับตัวผู้เรียนกล่าวคือนอกจากจะรู้ว่าผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายคือใครอยู่ที่ไหนแล้ว จะต้องรับข้อมูลด้าน อื่นๆอันได้แก่ ลักษณะพัฒนาการของคนแต่ละช่วงวัย ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ลักษณะความต้องการ ปัญหา ประสบการณ์ ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญมาก ต่อการวางแผนจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การจัดเวลาเรียน การคัดเลือกผู้สอน การเลือกใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน การประเมินผลและการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอื่นๆการรู้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน

มากเพียงใด ก็จะช่วยให้อ่างแผนและจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสม มากขึ้นเพียงนั้น ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนามากยิ่งขึ้น (เพ็ญศรี ทวีสุวรรณ อ่างใน อังศนา บุญเฉลิมศักดิ์, 2543)

สมศรี สว่างศิลป์ (2538) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ได้แก่

1. ความสามารถในการเรียนรู้ ครูต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เช่น พื้นฐานความรู้เดิมความสามารถทางสติปัญญา ความคาดหวังต่อสิ่งที่จะเรียน เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน บางคนอาจจะเรียนได้ดีในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์แต่บางคนอาจจะเรียนได้ดีในวิชาช่างต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและสภาพแวดล้อมของผู้เรียน ซึ่งเด็กคนไหนมีความสามารถในด้านใดก็จะทำให้เรียนได้ดีในวิชานั้นๆ

2. วิธีแสวงหาความรู้ ครูต้องพยายามที่จะเรียนรู้ถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สังคม และขนบธรรมเนียมประเพณีของผู้เรียน เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอน และความรู้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ซึ่งผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. การสร้างความเข้าใจ ครูต้องพยายามเข้าใจถึงเหตุผลของการกระทำต่างๆของผู้เรียน พยายามทำความเข้าใจกับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าหัวใจของการสอนคือ ผู้เรียน เพราะถ้าไม่มีผู้เรียน การสอนก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้น ครูควรจะทำความเข้าใจผู้เรียนและศึกษาผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง เพื่อจะได้แนะแนวทางในการเรียนการสอนได้ถูกต้อง เมื่อมีปัญหาจะแก้ไขและช่วยเหลือได้ การสร้างโอกาสเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในการเลือก การกำหนด กิจกรรมการเรียนการสอน ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพที่เขาสามารถทำได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ความคิดสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4. การยอมรับผู้เรียนในสภาพที่เขาเป็นอยู่ ซึ่งผู้สอนจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่า ผู้เรียนนั้นมีความแตกต่างกันมากในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถ ความสนใจ ความเชื่อ ค่านิยม และเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ ดังนั้นในการสอนครูไม่ควรคิดว่าผู้เรียนทุกคนเหมือนกันหมด และความคาดหวังว่าผู้เรียนจะต้องทำได้ตามวัตถุประสงค์ที่ครูตั้งไว้ เพราะอาจจะมีความสามารถที่ไม่สามารถทำได้ อันเป็นสาเหตุทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอย และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาและครูผู้สอน

สวัสดิ์ อุดมโภชน (2533) ได้เสนอหลักการเลือกวิธีการสอนซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นต่อไปนี้

1. ลักษณะธรรมชาติของเนื้อหาวิชา หรือลักษณะวิชาว่าเป็นวิชาภาคปฏิบัติมีเนื้อหาที่จะให้ผู้เรียน เรียนรู้โดยการศึกษาด้วยตนเอง หรือการสอนเป็นรายบุคคล หรือโดยการบรรยาย หรือโดยการสาธิต หรือโดยการทดลองปฏิบัติ
2. ธรรมชาติของผู้สอน เป็นผู้มีความสามารถในการเรียนการสอนหรือเป็นผู้พูดไม่ค่อยชัดเจน ต้องอาศัยเครื่องมือ อุปกรณ์ หรือสื่อการสอนเป็นกรณีพิเศษ
3. ความพร้อมของทรัพยากรของโรงเรียน เช่น วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์โรงเรียนที่ขาดสิ่งดังกล่าว อาจใช้วิธีการสอนแบบการให้สถานประกอบการหรือศูนย์ฝึกอาชีพ หรือใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นอุปกรณ์การสอนแทนการปล่อยให้สิ่งดังกล่าวเกิดเป็นปัญหากับโรงเรียน
4. บรรยายภาคการเรียนรู้ และหลักการเรียนรู้ก็เป็นที่ยอมรับมาพิจารณาเพื่อเลือกวิธีการสอนอีกอย่างหนึ่ง หลักการเรียนรู้ เช่น วิธีเข้าใจ กระตุ้น ช่วงเวลา ตามความสนใจของผู้เรียนแต่ละระดับ เป็นข้อที่จะบอกได้ว่าวิธีการสอนวิธีใดเหมาะสมกับเงื่อนไขเหล่านี้

นายยา ภัทรแสงไทย (2535) ได้กล่าวถึงลักษณะของกิจกรรมการสอนที่ดี ต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญหลายประการ ดังนี้

1. กิจกรรมการสอนทุกอย่างต้องเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ของการเรียน
2. การจัดลำดับของกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้ง 3 ด้าน กิจกรรมการเรียนการสอนควรเหมาะสมกับวัยและความพร้อมของนักเรียน
3. กิจกรรมการเรียนการสอนควรมีการจัดลำดับขั้นตอน เพื่อให้การเรียนรู้มีความต่อเนื่อง แต่ละกิจกรรมควรให้มีการสืบ தொடต่อกจากการเรียนรู้ที่มีอยู่ก่อน จะต้องเป็นการจัดลำดับจากรูปธรรมไปหานามธรรม จากประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ไปสู่ประสบการณ์ที่อยู่ไกล และจากกระบวนการคิดการทำงานอย่างง่าย ๆ ไปสู่การให้เหตุผลที่เป็นแบบแผน และเป็นนามธรรม
4. กิจกรรมการเรียนการสอนควรทำให้บังเกิดผลดีอย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องทำทลายความสนใจของนักเรียนให้นำสิ่งที่เรียนในสถานการณ์หนึ่งไปใช้ได้กับสถานการณ์ใหม่ ลักษณะเช่นนี้จะทำให้การเรียนต่อเนื่องกันไปสามารถอธิบายสิ่งใหม่ คาดคะเนและพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ในโรงเรียนได้
5. กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาความคิด ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดแบบสืบสวนสอบสวน และแก้ปัญหาตามแนวทางของตน และต้องรู้จักประเมินความคิดของตนเองด้วย
6. กิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้หลายๆทางการจัดกิจกรรมที่ให้โอกาสนักเรียนได้สังเกต วิเคราะห์ และอภิปราย โดยใช้สื่อการเรียนต่างๆมาประกอบกิจกรรมหากกิจกรรมหนึ่งๆไม่เหมาะกับนักเรียนคนหนึ่ง แต่อาจมีกิจกรรมอื่นๆที่ชดเชยได้

7. กิจกรรมการเรียนการสอนควรมีลักษณะเปิดกว้างแก่นักเรียน ให้มีลักษณะที่แตกต่างกันทั้งในด้านเนื้อหาและแนวความคิด กิจกรรมลักษณะนี้ไม่จำเป็นต้องมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว แต่เป็นการให้นักเรียนได้รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

สุพิน นุญชวงศ์ (2536) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในการสอนนั้นถ้านำมาแยกเป็นประเภทหรือจัดเข้ากลุ่มแล้วจะพบว่ากิจกรรมการเรียนการสอน อาจแยกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆคือ

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้นักเรียนเป็นแกนกลางในการประกอบกิจกรรม ซึ่งแยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดกลุ่มนักเรียน เป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักกลไกของการทำงานร่วมกัน

(2) กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสอดคล้องและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนโดยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถของตน

2. กิจกรรมการเรียนการสอน ที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้ครูจะเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มจากเป็นผู้วางแผนการเรียนการสอนและเป็นผู้ดำเนินปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว

ไชยยศ เรืองสุวรรณ(2537)ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ควรสอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
2. ควรคำนึงถึงเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
3. ต้องเป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัยและ ทักษะพิสัย
4. ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมหรือลงมือปฏิบัติอย่างทั่วถึง
5. ควรเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาเหมาะสม
6. ควรเป็นกิจกรรมที่มีหลายรูปแบบ
7. ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนสามารถประเมินผลการปฏิบัติได้

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ จัดกิจกรรมและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพที่เขามีอยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะการจัดการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ จนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน อันเกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมส่วนรวม

(2) หลักสูตรเนื้อหา

ความหมายของหลักสูตร มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของ หลักสูตรไว้หลายทัศนะดังต่อไปนี้

สมิทร คุณานุกร (2528) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง โครงการประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ไม่ว่าจะป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

พนัส หันนาคินทร์ (2529 : 126) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมด ที่นักเรียนพึงจะได้รับภายใต้การนำของครูหรือโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ แก่นักเรียน กล่าวคือ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 9-16) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรจากบรรดานักปราชญ์ทางสาขาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือสาระที่ใช้สอน
2. หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก
3. หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอน
4. หลักสูตร คือ สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังให้เด็กได้รับ
5. หลักสูตร คือ สื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง
6. หลักสูตร คือ ข้อผูกพันระหว่างนักเรียนกับครูและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน
7. หลักสูตร คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครูและสิ่งแวดล้อมทางการ

เรียน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2535) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ มีทักษะ เกิดความคิดและทัศนคติที่ดีอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ภิญโญ สาธร (2536) ให้ความเห็นว่า หลักสูตรหมายถึง บรรดาประสบการณ์ต่างๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียนตามระดับชั้นตามความต้องการตามความสนใจ ตามวัยของเด็ก และตามความต้องการของสังคม รวมทั้งประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกเวลาเรียนตามปกติในโรงเรียน

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2537 : 8-9) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า เป็นเอกสารที่บรรจุแผนงานหรือโครงการ และเนื้อหากิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมต่างๆ อันพึงปรารถนาของสังคมนั้นๆ อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยที่แผนงานหรือโครงการนั้นๆ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สมบูรณ์ คือ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีการกำหนดเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบระเบียบมีการนำแผนงานและโครงการนั้นๆ ไปปฏิบัติในสถานบันการศึกษา จนทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จนสามารถวัดผลประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้

วินัย สายหงษ์ (2538) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาชีววิทยาในระดับชั้นทางด้านหลักสูตรจากครูผู้สอนและผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนจังหวัดดังนี้

1. หลักสูตรควรเน้นการปฏิบัติ
2. ควรยึดหลักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
3. มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสภาพความต้องการ
4. เนื้อหาหลักสูตรควรได้รับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
5. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรควรเน้นการนำไปใช้ เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่
6. ควรแยกเนื้อหาหลักสูตรออกเป็นรายวิชา
7. หลักสูตรควรจัดให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้ และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาและเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัยและมีประสิทธิภาพคนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่

กิจจา เวสประทุม (2540) ได้สรุปว่า หลักสูตรคือประมวลของประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียน ได้มีพัฒนาการและทักษะที่พึงประสงค์ ตลอดจนสอดคล้องกับสภาพสังคมและเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิชนา โตคำ (2543) ได้สรุปว่าหลักสูตร หมายถึง แผนการหรือโครงการ ประเมินความรู้เนื้อหาวิชา ประสบการณ์ทั้งในและนอกโรงเรียนกิจกรรม วิธีการเรียนรู้ วิธีการประเมินผล ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติและพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

Taba (1962 : 10) กล่าวสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง แนวทางในการเตรียมการศึกษา เพื่อให้จะให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่สามารถสร้างสรรค์ผลผลิตให้แก่วัฒนธรรมนั้น

Hott and Marconnitt (1968) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า เป็นโปรแกรมการศึกษาซึ่งประกอบด้วย โปรแกรมการเรียน โปรแกรมกิจกรรม และโปรแกรมแนะแนว

Good (1973) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการดังนี้

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบ ให้ผู้เรียนได้เรียนได้ศึกษาเพื่อให้จบชั้น หรือประกาศนียบัตร ในหมวดวิชาที่สำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย หลักสูตรศิลปศึกษา เป็นต้น

2. หลักสูตร คือ คำโครงทั่วไปของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอนซึ่งโรงเรียนจัดขึ้นให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้มีความรู้จนจบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตรเพื่อให้สามารถได้เรียนต่อในทางอาชีพต่อไป ความหมายในข้อนี้หมายถึง หลักสูตรทั้งฉบับรวมทุกวิชาเข้าด้วยกัน

3. หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียนภายใต้การแนะแนวของโรงเรียนหรือสถานศึกษา หมายถึงหลักสูตรทั้งฉบับซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาวิชาส่วนหนึ่ง และการจัดประสบการณ์ให้อีกส่วนหนึ่ง

Miller (1978) ได้ให้นิยามของหลักสูตรไว้ว่า คือประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลาย ที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน และตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้ภายในหรือนอกสถานศึกษา โดยคาดหวังให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายของหลักสูตร ที่ทั้งนักศึกษาไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายและนิยามไว้ สรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง แผนงานหรือแนวทางที่จัดเตรียมไว้ โดยมีเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ที่จัดไว้ให้แก่ผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับชีวิตของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรม วิธีการสอน การฝึกปฏิบัติ การประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่ดีสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

(3) การประเมินผลผู้เรียน

การวัดผลและประเมินผลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรับการเรียนการสอนทุกวิชา เป็นองค์ประกอบหนึ่งในเรื่องกระบวนการเรียนการสอน ข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินผลจะนำไปใช้วินิจฉัยผู้เรียนให้ครูนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ถูกต้องกับความเป็นจริงและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ว่าบรรลุตามจุดประสงค์ของการสอนและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลไว้หลายทัศนะดังต่อไปนี้

การวัดผล

ไพศาล หวังพานิช (2536) ได้กล่าวถึงลักษณะของการวัดผลเป็น 2 ลักษณะ คือ

การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ เป็นการตรวจสอบความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีพฤติกรรมและคุณลักษณะต่างๆ ถึงระดับเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เป็นการเปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนกับเกณฑ์ที่วางไว้ เพื่อที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน

การวัดผลแบบอิงกลุ่ม เป็นการตรวจสอบความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนเปรียบเทียบกับนักเรียนส่วนใหญ่ เพื่อที่จะสรุปผลการเรียน

นอกจากนี้ไพศาล หวังพานิช ได้กล่าวถึงการดำเนินการวัดผลไว้ 3 ระยะคือ

การวัดผลก่อนเรียน เป็นการวัดผลเพื่อสำรวจความพร้อมของผู้เรียนว่ามีพฤติกรรม ความสามารถ ประสบการณ์เดิมอย่างไร

การวัดผลระหว่างสอน เป็นการวัดเพื่อค้นคว้าข้อบกพร่องหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการเรียนของผู้เรียน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องนั้นๆ

การวัดผลหลังการสอน เป็นการวัดผลเพื่อสรุปผลการเรียน ว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ มากน้อยเพียงใด

สุจิตรา หังสพฤกษ์ (2538) ได้ให้ความหมายของการวัดผลว่า การวัดผลเป็นกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งตัวเลขที่แทนคุณลักษณะต่างๆ โดยใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ ส่วนการวัดผลการเรียน คือกระบวนการติดตามผลการจัดการเรียนการสอนว่า เมื่อจัดการเรียนการสอนแล้วผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามที่กำหนดมากน้อยเพียงใด โดยมีวิธีการในการวัดผลการเรียนที่สำคัญ ได้แก่ การสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การให้การปฏิบัติจริงและการตรวจสอบผลงาน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการเรียนที่สำคัญ ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมินและแบบวัดทางจิตวิทยา

ชวาล แพร์ตกุล (2539) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดผลสามารถดำเนินการได้ด้วยวิธีการดังนี้

1. การทดสอบ
2. การจัดอันดับ
3. การสังเกต
4. การสัมภาษณ์
5. การบันทึกย่อและระเบียบวาระสนทนา
6. สังคมมิติ
7. การให้ปฏิบัติและการนำไปใช้
8. การศึกษารายบุคคล
9. การให้สร้างจินตนาการ

จากความหมายของการวัดผลจากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การวัดผลหมายถึง การตรวจสอบความสามารถ และพัฒนาการของผู้เรียน ด้วยกระบวนการ เทคนิควิธีการ และเครื่องมือการวัดผลที่เชื่อถือได้

การประเมินผล

มีผู้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ดังนี้

เสริม ทศศรี (2536) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ว่า “ การประเมินผลหมายถึง กระบวนการในการตัดสิน ตีราคา ลงสรุป หรือหาคุณค่าของคุณลักษณะโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์และการใช้วิจารณ์ญาณประกอบการพิจารณา”

ภัทธา นิคมานนท์ (2538) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า “หมายถึงการนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาใช้ในการตัดสินใจ โดยหาข้อสรุป ตัดสินประเมินค่าหรือตีราคาโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นหรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้”

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวไว้ว่า การประเมินผล คือ กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของวัตถุ คน สิ่งของ หรือการดำเนินงาน กิจกรรม ว่าบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด หรือมีดีหรือเลวเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวัดเป็นหลัก

จากความหมายของการประเมินผลที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การประเมินผลหมายถึง กระบวนการนำข้อมูลที่ได้จากการวัดมาใช้ตัดสินคุณค่าของวัตถุ คน สิ่งของ การดำเนินงาน และกิจกรรม โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ว่าบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

ประเภทของการประเมินผล

สำนักทดสอบการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530) ได้กล่าวถึงประเภทของการประเมินผล จำแนกตามจุดประสงค์สรุปได้ดังนี้

1. การประเมินผลก่อนเรียน ประเมินเพื่อช่วยให้ครูทราบสถานภาพของนักเรียนแต่ละคนว่ามีพื้นฐานเพียงพอที่จะเริ่มต้นเรียนตามรายวิชานั้นหรือไม่ หากนักเรียนมีพื้นฐานไม่ดีพอครูจะต้องสอนเพิ่มเติมให้เสียก่อน เป็นการปรับปรุงแก้ไขนักเรียนให้มีพื้นฐานที่ดีตั้งแต่ต้น
2. การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน โดยหลังจากที่ครูสอนไปในระยะหนึ่ง ต้องมีการประเมินว่านักเรียนมีความสามารถตาม จุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ หากพบว่านักเรียนบกพร่องในจุดใด จะได้ปรับปรุงการเรียนของนักเรียน เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย ก่อนที่จะสอนจุดประสงค์ต่อไป
3. การประเมินผลรวม เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการสอน ในแต่ละรายวิชาหรือโปรแกรมการสอน เพื่อตัดสินความสามารถของนักเรียน ว่าตั้งแต่เริ่มต้นจนจบรายวิชานักเรียนมีความสามารถตามจุดประสงค์ของรายวิชานั้นมากน้อยเพียงใด

อนันต์ ศรีโสภา (อ้างถึงใน อังศนา บุญเฉลิมศักดิ์, 2543) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและประเมินผลในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อครูผู้สอน
2. ประโยชน์ต่อผู้เรียน
3. ประโยชน์ต่อการแนะแนว
4. ประโยชน์ต่อการบริหารงาน
5. ประโยชน์ต่อการวิจัย

สรุปแล้วการวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการหนึ่งที่ผู้สอนหรือวิทยากร นำมาตัดสินว่าผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด การวัดผลและประเมินผลมีหลายวิธี ได้แก่ ประเมินความประพฤติ ประเมินการร่วมกิจกรรม การประเมินผลผู้เรียนต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหา โดยประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้และประเมินผลตามสภาพจริงให้มากที่สุด

(4) การมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศเป็นแนวคิดที่ได้รับการกล่าวถึงเป็นอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการ

ศึกษา ดังที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กล่าวถึงใน มาตรา 43 ว่า “การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ” (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร , 2540) และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ให้ความสำคัญเรื่องการให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามมาตราดังต่อไปนี้ คือ

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆมาใช้ในการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันอื่นๆ และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) กล่าวว่า การให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีส่วนในการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ “สภาธุรกิจจัดฝึกอบรม สภาการศึกษาทั่วไป ท้องถิ่น วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และนายจ้างควรตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาวัฒนธรรม และจัดตั้งตัวแทนแต่ละฝ่ายร่วมหารือกัน แลกเปลี่ยนแผนงาน ความคิดริเริ่มและ กำหนดยุทธศาสตร์ต่างๆในหมู่ผู้ร่วมงานหลัก”

อุ้นตา นพคุณ (2543) กล่าวว่า การส่งเสริมให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รูปแบบที่นำมาใช้ คือ เรื่องการศึกษาชุมชน ที่ให้ความสำคัญเรื่อง สถาบันการศึกษาจะช่วยส่งเสริมพัฒนาชุมชน และชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการศึกษาในเรื่องส่งเสริมชุมชน โดยชุมชนหรือสังคมจะร่วมมือกันจัดการศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนในด้านงบประมาณ ส่วนสถาบันการศึกษาจะจัดการศึกษา 3 ประเภทให้แก่ชุมชน คือ การศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาในระบบโรงเรียน

การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กร กลุ่ม หรือสถาบัน ซึ่งเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้ ผู้ช่วยสอน ผู้สนับสนุน ด้านงบประมาณ โดยสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย ดังนี้

1. ครอบครัว เป็นสถาบันที่ให้การศึกษที่สำคัญที่สุด ครอบครัวสามารถให้การศึกษากับบุตรหลานได้โดยมีสิทธิจัดโรงเรียน (Home school) สำหรับชุมชนที่ประชาชนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี เช่น ในกรุงเทพฯ ผู้ปกครองส่วนมากจะยินดีให้ความช่วยเหลือในรูปแบบการศึกษาเงินค่าโฆษณา ในหนังสือวิชาการ หนังสือรุ่น กิจกรรมพิเศษ วารสารทางวิชาการ นอกจากเรื่องการเงินแล้ว ผู้ปกครองที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิมีประสบการณ์สูง จะเป็นวิทยากรที่ล้ำค่าในด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียน นิสิต นักศึกษา
2. องค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization) สามารถมีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษา เช่นปัจจุบันมีองค์กรพัฒนาสตรี เช่น Empower ได้จัดศูนย์การเรียนรู้ของกรมการศึกษานอกกระบบโรงเรียนสำหรับสตรีบางประเภท มูลนิธิหลายแห่งได้จัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาได้รับความร่วมมือให้นิสิตนักศึกษาไปศึกษาดูงานและฝึกงานจากองค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้
3. สื่อสารมวลชน เช่นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร ฯลฯ ได้ให้การศึกษตามอัธยาศัยแก่ประชาชนตลอดมา สื่อที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ เช่น สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ สถานีถ่ายทอดโทรทัศน์ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญมาก ซึ่งในปัจจุบันมีการให้นิสิตนักศึกษาได้ไปศึกษาดูงานและฝึกงาน
4. สถานประกอบการ เป็นองค์กรทางสังคมที่มีส่วนสนับสนุนการศึกษามาตลอดหลักสูตรสายสามัญและอาชีวศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้มีการจัดให้ผู้เรียนไปมีประสบการณ์และฝึกอาชีพ กรมการศึกษานอกกระบบโรงเรียนได้ให้ผู้เรียนเทียบโอนวิชาในกลุ่มประสบการณ์เสริมอาชีพบางวิชาไปฝึกงานที่ห้างสรรพสินค้า ธนาคารพาณิชย์ ฯลฯ ส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปนำลูกหลานไปฝากเป็นช่างฝึกหัด (Apprenticeship) ตามร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ร้านเสริมสวย ร้านซ่อมจักรยานยนต์ ร้านซ่อมรถยนต์ เป็นต้น โดยตกลงกันอย่างไม่เป็นทางการ การเรียนการสอนเป็นการศึกษานอกกระบบโรงเรียนอย่างแท้จริง
5. โรงพยาบาล โรงพยาบาลต่างๆ จะเป็นวิทยากรให้ความรู้และจัดกิจกรรมให้กับประชาชนจำนวนมาก เช่น เรื่องสุขภาพ ภัยทอง การออกกำลังกาย
6. วัดและศาสนสถาน ปัจจุบันแม้ว่าเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์จะเจริญก้าวหน้าแต่วัดยังเป็นสิ่งที่การศึกษาต้องการความร่วมมือ ทุนการศึกษาจำนวนมากได้มาจากพระและวัด สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา วัดเป็นที่พักของนักเรียน และกิจการพิเศษของสถาบันการศึกษาหลายแห่ง การประชุม การสัมมนา การเรียนการสอนรายวิชา โดยเฉพาะวิชา เช่น จริยธรรม ปรัชญา วัฒนธรรม จิตวิทยา และพัฒนาบุคลากร
7. กองทัพ เป็นสถาบันพัฒนาคนที่สำคัญ เพราะมีขนาดใหญ่ กองทัพเป็นสถาบันส่ง

เสริมการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาของกองทัพมีความเชี่ยวชาญ ในด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี กองทัพมีสื่อจำนวนมากทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ กองทัพร่วมมือกับสถาบันทางการศึกษา การเรียนการสอนจะพัฒนาขึ้นอีกทั้งกองทัพได้ใช้สถานที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และนันทนาการ สำหรับประชาชน

8. หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจ เป็นสถาบันที่มีบทบาทอย่างมากในด้านการศึกษา ชุมชน ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนการศึกษาตามอัธยาศัย การสนับสนุน ด้านกีฬาของชุมชน การให้ทุนการศึกษา การเป็นกรรมการกิจกรรมต่างๆ ในปัจจุบันเรื่อง หนึ่ง ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการสนับสนุน

9. ชุมชนและองค์กรชุมชน ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดแหล่งหนึ่ง เพราะ ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรวัตถุ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรประชาชน ทรัพยากรวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ฯลฯ มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของบุคคล สถานศึกษาจะใช้ผู้นำในท้องถิ่น องค์กรบริหารชุมชน กลุ่มสตรี กลุ่มนักรักกิจ ฯลฯ เข้ามามีส่วนในกรกำหนดนโยบายและทิศทางของการศึกษา โดยเฉพาะการมีบทบาทในการติดตามและประเมินผลกิจกรรมทางการศึกษา

สรุปว่าการมีส่วนร่วมขององค์กรในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนหมายถึง การร่วมมือกันระหว่าง บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันสังคม องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ และสถานประกอบการ โดยให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน เพื่อจัดกิจกรรมการศึกษาให้แก่ผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมการศึกษา

(5) การจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมาก เป็นแหล่งที่ช่วยให้ประชาชนในชุมชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นแหล่งที่จะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และช่วยให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในมาตรา 8 กล่าวว่า ให้มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือให้ชุมชนจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในรูปของศูนย์การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ให้มีการประสานความร่วมมือกับชุมชนทุกฝ่าย ให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน และให้ชุมชนระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา และจากมาตรา 29 กล่าวว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน

ประกอบการ และสถาบันอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน หรือจัดตั้งแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนพัฒนา และมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร รู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ แหล่งเรียนรู้จึงเกิดขึ้นในชุมชน

และตามมาตรา 25 กำหนดว่า “ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและ แหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ”

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ให้ข้อเสนอแนะจากเอกสารประกอบการ ประชุมคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 5/2545 ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ในประเทศไทยมีจำนวนมากทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ซึ่งควรมีการทำงานเชื่อมโยงระหว่างกัน เพื่อดำเนินการของแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ
2. ในการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ควรใช้ทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกันอย่างมีคุณค่า เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนให้มากที่สุด
3. มีการจัดตั้งเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้เพื่อเป็นฐานสำคัญในการดำเนินงานกิจกรรม ด้านการเรียนรู้ รวมทั้งจัดกิจกรรมระหว่างสมาชิกเครือข่ายได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และ ระดมสมองเพื่อพัฒนางานของเครือข่าย
4. มีการระดมพลังความคิด ระดมทรัพยากรจากทุกหน่วยงานของสังคมให้เข้ามามีส่วน ร่วมในกระบวนการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ในแหล่งการเรียนรู้ประเภท ต่างๆ ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ ต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม
5. สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนสื่อการสอน และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้ผู้ เรียนได้รับโอกาสการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่
6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างสำนึกความเป็น เจ้าของ รัก ห่วงแหน และมีความหมายต่อการเรียนรู้

สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีดังนี้คือ

1. คณะกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของชุมชน ควรส่งเสริมให้มีการจัด ตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งบริการความรู้ต่างๆ ในลักษณะของการศึกษาตามอัธยาศัย และเป็นสถานที่ที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทต่างๆ
2. แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนควรมีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด ที่อ่านหนังสือ

ประจำหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ฝึกวิชาชีพ
สหกรณ์หมู่บ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ หน่วยงานในท้องถิ่น สถานศึกษาในท้องถิ่น

3. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ไม่ควรยึดหลักว่าต้องสร้างขึ้นใหม่เสมอไป อาจจะใช้สิ่งที่มีอยู่
แล้วในท้องถิ่นหรือทรัพยากรท้องถิ่น หากต้องการจัดสร้างก็ไม่ควรเน้นความใหญ่โต ราคาแพง
นอกจากนั้นแหล่งเรียนรู้ควรจะไม่แปลกแยกไปจากวิถีชีวิตของชุมชน

4. การดูแลและการบริหารจัดการกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งควรทำในรูปของอาสา
สมัครและผู้แทนของชาวบ้านผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และ
เข้ามามีส่วนดูแลมากที่สุด ถ้าเป็นแหล่งการเรียนรู้ของหน่วยงานจะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบและอาจ
มีอาสาสมัครชาวบ้านเป็นผู้ช่วย

5. แหล่งการเรียนรู้ควรประสานและร่วมมือกัน อาจเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิด
กิจกรรมที่มีคุณค่าอย่างต่อเนื่อง

6. แหล่งการเรียนรู้ควรเปิดกว้างสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย ให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย
และสะดวก

7. ห้องสมุดของโรงเรียน หรือของสถาบันการศึกษาควรเปิดกว้างให้ประชาชนเข้าถึง
และจัดให้มีระบบมากขึ้น

8. หน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประสานงานการศึกษานอกระบบในชุมชนควรรวบรวมรายชื่อของ
แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนและช่วยประสานงาน สนับสนุนส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ให้บริการ
ประชาชนได้เต็มศักยภาพ

9. หน่วยงานกลางในระดับชุมชนควรทำหน้าที่ให้ข้อมูลให้คำแนะนำปรึกษาแก่ประชา
ชน เกี่ยวกับการรับบริการการศึกษานอกระบบ การใช้บริการจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

สรุปการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง การระดมพลังความคิด ระดมทรัพยากร
จากทุกหน่วยงานของสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและ
กระบวนการเรียนรู้ในแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่างๆ ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนอย่างเหมาะสม
สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม แหล่งเรียนรู้ต้องมีหน่วย
งานกลางที่ทำหน้าที่ประสานงานการศึกษานอกระบบในชุมชน รวบรวมรายชื่อของแหล่งการเรียนรู้
ในชุมชน สนับสนุนส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ และให้บริการประชาชนได้เต็มศักยภาพ แหล่งเรียนรู้
ที่ควรจัดตั้งให้มีในชุมชนได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ
สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล
และแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2 เด็กด้อยโอกาส

2.1 ความหมายของเด็กด้อยโอกาส

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (1996) ได้ให้ความหมายว่า เด็กด้อยโอกาสหมายถึง เด็กซึ่งอยู่ในสภาพที่เป็นปัญหาสังคม เช่น เด็กพิการ เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน เด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลหรือในชุมชนแออัด และเด็กที่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานตามพ่อแม่ ความด้อยโอกาสของเด็กเหล่านี้ครอบคลุมทั้งเรื่องของการศึกษา สภาพแวดล้อม ภาษา วัฒนธรรม และโอกาสในการได้รับบริการ

ตุลยา โกกฮุ่น (2540) สรุปว่า ผู้ด้อยโอกาส หมายถึง เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่มีโอกาสได้รับการบริการพื้นฐาน การพัฒนาหรือการศึกษาตามปกติ ซึ่งรัฐพึงจัดให้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้ให้ความหมายว่า เด็กด้อยโอกาสหมายถึงเด็กที่อยู่ในสภาวะที่แตกต่างไปจากเด็กธรรมดาทำให้ไม่สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติได้ และจำเป็นต้องจัดบริการพิเศษเพื่อให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กอื่นๆ

ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและครอบครัว (2545) ได้ให้ความหมายว่า เด็กที่ประสบปัญหาต่างๆ หรือตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม มีชีวิตที่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไป จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย และสามารถบรรลุถึงศักยภาพขั้นสูงสุดได้

จากที่กล่าวมา ได้มีการให้ความหมายของเด็กด้อยโอกาสไว้หลายประการ ซึ่งสรุปได้ว่า เด็กด้อยโอกาสหมายถึงเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก เร่ร่อน และพิการไม่สามารถเข้าเรียนในระบบการศึกษาภาคปกติที่รัฐพึงจัดให้ได้ จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษ ในเรื่องต่างๆ ที่เด็กขาดโอกาสในการได้รับบริการเพื่อ ให้เด็กได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับวัย และมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กอื่นๆ

2.2 ประเภทของเด็กด้อยโอกาส

ลักษณะของผู้ด้อยโอกาส สามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับการมองสภาพปัญหาและเป้าหมายของแต่ละหน่วยงาน ดังนี้

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2533) ได้กำหนดลักษณะของผู้ด้อยโอกาสไว้ 4 ประเภท คือ

1. เด็กถูกละเมิดสิทธิ เป็นเด็กที่ขาดโอกาสในการพัฒนา และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมในสถานภาพที่ด้อยกว่าเด็กทั่วไป รวมทั้งถูกกระทำในลักษณะของการละเมิดสิทธิที่เด็กพึงได้รับ โดยแบ่งเป็น

1.1 เด็กถูกทารุณ หมายถึง เด็กที่ถูกทำอันตรายหรือถูกคุกคามต่อสุขภาพหรือสวัสดิภาพโดยผู้อื่น ด้วยการทำให้บาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ ด้วยการกระทำทารุณทางเพศ

1.2 แรงงานเด็ก หมายถึง เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งทำงานโดยได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตามในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการผลิต พาณิชยกรรม บริการและงานขนส่ง

1.3 โสเภณีเด็ก หมายถึง เด็กทั้งหญิงและชายที่มีอายุ 15 ปี และต่ำกว่า ซึ่งประกอบอาชีพหารายได้จากการให้บริการทางเพศ

1.4 เด็กถูกข่มขืน หมายถึง เด็กอายุ 15 ปี และต่ำกว่าที่ถูกกระทำอาชญากรรมที่กระตุ้นพฤติกรรมทางเพศหรือมีแนวโน้มไปในทางเรื่องเพศ ซึ่งผู้กระทำนั้นกระทำอย่างบังคับ มีการขู่ขู่ต่อเด็ก เพื่อให้เด็กตอบสนองความต้องการทางเพศของตน โดยที่เด็กนั้นไม่ยินยอม

2. เด็กถูกปล่อยปละละเลย เป็นเด็กที่เสียเปรียบและขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาตามวัยตลอดจนเป็นเด็กที่สังคมมักไม่ค่อยให้ความสนใจหรือเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร โดยแบ่งเป็น

2.1 เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากจนมาก

2.2 เด็กถูกทอดทิ้งหรือเด็กกำพร้า

2.3 เด็กเร่ร่อน

2.4 เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง

2.5 เด็กในสลัม

2.6 เด็กชนกลุ่มน้อย

3. เด็กประพฤติตนไม่สมควร เนื่องจากลักษณะตัวเด็ก สภาพปัญหาของครอบครัว รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมของสังคมเมือง ซึ่งมีส่วนทำให้เด็กเหล่านี้มีการกระทำหรือความประพฤติที่ไม่ถูกต้อง หรือเบี่ยงเบนไปจากหลักเกณฑ์ของสังคม และอาจส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาทางสังคมในที่สุด โดยแบ่งเป็น

3.1 เด็กติดยาเสพติดและสารระเหย

3.2 เด็กมั่วสุมในสถานบริการและสถานเริงรมย์

3.3 เด็กตั้งครวรรันอกสมรส

4. เด็กพิการทางกายและสติปัญญา โดยแบ่งเป็น

4.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น

4.2 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

4.3 เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย

4.4 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วิเชียร เกตุสิงห์ (2540) ได้แบ่งกลุ่มเด็กด้อยโอกาสออกเป็นกลุ่มย่อยๆ

ดังนี้

1. กลุ่มที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือจิตใจ หรือคนพิการ
2. กลุ่มชาวไทยที่มีวัฒนธรรมต่างจากคนส่วนใหญ่ของประเทศ ได้แก่
  - 2.1 กลุ่มชาวไทยภูเขา
  - 2.2 กลุ่มชาวไทยที่มีเชื้อสาย เขมร ส่วย เยอ
  - 2.3 กลุ่มชาวไทยที่นับถืออิสลาม
3. กลุ่มที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกล ได้แก่
  - 3.1 กลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด
  - 3.2 กลุ่มที่อพยพหรือมีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง
  - 3.3 กลุ่มที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกล และมีฐานะยากจน

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก (2536) ได้กำหนดลักษณะของเด็ก

ด้อยโอกาสไว้ดังนี้

1. เด็กถูกทอดทิ้ง
2. เด็กเร่ร่อน
3. เด็กพิการทางร่างกายและสติปัญญา
4. เด็กถูกทารุณ
5. เด็กไทยอพยพย้ายถิ่น
6. เด็กไร้สัญชาติ
7. โสเภณีเด็ก
8. เด็กถูกใช้แรงงาน
9. เด็กติดเอดส์
10. เด็กต่างชาติ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541) ได้จำแนกประเภทกลุ่มเป้าหมายเด็กด้อยโอกาสตามสภาพปัญหาทางสังคมและภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ไว้ดังนี้

1. เด็กถูกปล่อยปละละเลย เด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง
2. เด็กเร่ร่อน เด็กที่มีอาชีพอยู่ข้างถนนหรือบนถนน นอนใต้สะพาน

3. แรงงานเด็ก เด็กถูกใช้แรงงาน การใช้แรงงานเด็ก
  4. เด็กพิการ นูหนวก ตาบอด พิการทางแขน ขา ลำตัว พิการทางสติปัญญา
  5. เด็กในธุรกิจทางเพศ โสเภณีเด็ก เด็กที่มั่วสุมในสถานบริการและสถานเริงรมย์
  6. เด็กติดสารระเหย
  7. เด็กติดเชื้อเอดส์
  8. เด็กประพฤตินไม่เหมาะสมแก่วัย เด็กกระทำความผิดลักขโมย มั่วสุมตามแหล่ง
บันเทิง
  9. เด็กกลุ่มยากจนในเมืองและชนบท เด็กในสลัม เด็กถูกรวมกรก๋อสร้าง
  10. เด็กถูกละเมิดสิทธิ เด็กถูกทารุณกรรม เด็กถูกข่มขืน
  11. เด็กชนกลุ่มน้อย ชาวเขา ชาวเล เด็กที่มาจากครอบครัวแรงงานต่างด้าว ภาวะ
สงคราม เด็กตามแนวชายแดน
  12. เด็กด้อยโอกาสในภาวะโอกาสอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้น
- ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและครอบครัว (2545) ได้กำหนดกลุ่มเด็กด้อยโอกาสเป็น 10 ประเภท

ดังนี้

1. เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก
2. เด็กเร่ร่อน
3. เด็กที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศ
4. เด็กที่ถูกทอดทิ้ง
5. เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ
6. เด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ)
7. เด็กในชนกลุ่มน้อย
8. เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด
9. เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ
10. เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสแบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ เด็กถูกละเมิดสิทธิ เด็กถูก
ปล่อยปละละเลย เด็กประพฤตินไม่เหมาะสม เด็กพิการทางกายและสติปัญญา เด็กชนกลุ่ม
น้อย เด็กติดเชื้อเอดส์

2.3 หลักการเรียนรู้ของเด็กด้อยโอกาส

สุวรรณณี ยะหะกร (2538) ได้สรุปหลักการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาส ไว้ดังนี้

1. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน ครอบครัวและสภาพที่แวดล้อมตัวเด็ก
2. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้ได้ดี จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม
3. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้ได้ดี เมื่อครูให้การเสริมแรงหรือการเสริมกำลังใจ เพราะ เด็กด้อยโอกาสส่วนใหญ่มีอัตมโนทัศน์ (Self - Concept) เกี่ยวกับตนเองในทางลบ เช่น ตนเองไม่เก่ง ไม่ฉลาด คงจะไม่สามารถเรียนได้
4. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้และพัฒนาการด้านการใช้ถ้อยคำและการใช้ชนิดของประโยคได้ดี หากผู้ใหญ่รอบข้างให้ความสนใจดูแลและพูดคุยกับเด็กสม่ำเสมอ
5. เด็กด้อยโอกาสสามารถเรียนรู้ หรือเปลี่ยนพฤติกรรมเมื่อได้เห็นตัวแบบที่มีพฤติกรรมเหมาะสม
6. เด็กด้อยโอกาสที่อายุระหว่าง 7 – 12 ปี มีความสนใจในกิจกรรมเกมง่ายๆ ภาพยนตร์ โทรวทัศน์และนิทาน
7. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้จากสิ่งที่สอนกันในระบบโรงเรียนได้ยาก เพราะไม่มีทักษะความรู้พื้นฐาน (Basic Academic Skill)
8. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้จากการที่ได้ทำกิจกรรมทักษะเคลื่อนไหว(Motor Activities) มากกว่าอยู่นิ่งๆ
9. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้ได้ดี หากครูเอาใจใส่ สนใจ เรื่องของเด็กแต่ละคน และยอมรับเด็กในฐานะเป็นเอกัตบุคคล
10. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้ด้วยวิธีอุปนัย (Inductive) ดีกว่าวิธีนิรนัย (Deductive)
11. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้จากการนำปัญหาที่ประสบมาเรียน (Problem Centered) ได้ดีกว่าวิธีอื่นๆ

สารีพันธ์ุ สุภวรรณ (2545) ได้สรุปหลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กเร่ร่อนว่า ควรจัดการศึกษาโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และช่วยให้เด็กเร่ร่อนเกิดการเรียนรู้มากขึ้นโดยการเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์จากกลุ่มเด็กเร่ร่อนเอง และการเรียนรู้แบบกลุ่ม ร่วมมือประสานสัมพันธ์กัน

อาชัญญา รัตนอุบล (2541) กล่าวว่า การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การให้ความรัก และความเข้าใจในตัวเด็กด้อยโอกาส นักการศึกษานอกระบบต้องรู้จักให้ความรัก ความเข้าใจ รู้จักการสร้างสรรค์ฯ ให้เด็กเกิดการอยากรู้ด้วยตัวของเด็กเอง

2. กิจกรรมที่จัดให้แก่เด็กด้อยโอกาสต้องเป็นกิจกรรมที่ยืดหยุ่น เหมาะสมกับสภาพปัญหา และความถนัดของเด็ก
3. เด็กด้อยโอกาสมักคิดว่าตนเองไม่มีคุณค่า นักการศึกษาในระบบควรรู้จักให้คำชมและเสริมแรงเมื่อเด็กสามารถทำได้ และมีความจริงใจ เคารพซึ่งกันและกัน รวมทั้งยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. ความรู้ที่สอนแก่เด็กด้อยโอกาสควรเป็นเนื้อหาที่เด็กสามารถนำไปแก้ปัญหาในชีวิตจริงอย่างมีเหตุมีผล
5. ให้เด็กด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม ฝึกสร้างความรัก และสามัคคีในหมู่คณะ

จากนักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับหลักการเรียนรู้ของเด็กด้อยโอกาสดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าหลักการเรียนรู้ของเด็กด้อยโอกาสได้ดังนี้

1. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้ได้ดีจากการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
2. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้ได้ดีเมื่อความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกี่ยวกับตนเอง
3. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้ได้ดีเมื่อครูให้ความรักและสนใจเอาใจใส่ดูแล ชมเชย
4. เด็กด้อยโอกาสเรียนรู้ได้ดีเกี่ยวกับรูปธรรม

ตอนที่ 3 การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส

3.1 แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส

ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชนแห่งองค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กให้เติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า โดยสอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 43 ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และมาตรา 53 ว่า “เด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ” (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ยังได้กล่าวถึงเด็กไว้ที่ดังนี้

มาตรา 30 กล่าวถึงความเสมอภาคเท่าเทียมกันของบุคคล และห้ามเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างเรื่องอายุ ซึ่งหมายถึง เด็กจะมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมผู้อื่นในสังคมตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา 80 กล่าวถึงบทบาทของรัฐที่จะต้องให้ความคุ้มครองและพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ เพื่อให้เด็กสามารถอยู่รอดปลอดภัยในสังคมต่อไป

พิภพ ธงไชย (2536) ให้แนวความคิดการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสไว้ว่า “การจัดการศึกษาเพื่อเด็กเหล่านี้ใช้ระบบการศึกษาแบบโรงเรียนปกติไม่ได้ ควรจะเป็นระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น และให้เด็กมีส่วนร่วมในขบวนการเรียนรู้ และการสร้างระเบียบวินัย รวมทั้งการแก้ปัญหาในสังคมในโรงเรียนที่เรียกว่าการปกครองตนเอง”

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส จึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีลักษณะยืดหยุ่น โดยบูรณาการระหว่างความรู้สามัญพื้นฐาน เช่น การอ่านออกเขียนได้ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ กับความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้ด้อยโอกาส เพื่อใช้ดำรงชีวิตในสังคม ได้แก่ ทักษะอาชีพ การดูแลสุขภาพตนเอง การดำรงชีวิตในสังคม การสร้างวินัยในตนเอง และจริยธรรมในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งเน้นที่ศักยภาพของตัวเด็กเองเป็นสำคัญ รวมทั้งควรจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาจิตใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น การวาดรูป งานศิลปะต่างๆ ดนตรี กีฬา ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว จะช่วยสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาอารมณ์ สังคม และจิตใจอย่างเต็มที่

จากผลการวิจัยของนิตยา กัทลีระตะพันธ์ (2535) พบว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ ในสถานสงเคราะห์ทั้งภาครัฐและเอกชนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเร่ร่อนควรเน้นการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถานสงเคราะห์ ให้เด็กเกิดความรู้สึกสบายใจ และผูกพันเพื่อลดความต้องการเร่ร่อนพเนจรในท้องถิ่น เช่น การจัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม ความสะอาดของที่พัก ที่กิน ที่นอน ที่พักผ่อน และมีสนามให้เล่นออกกำลังกาย
2. สร้างสำนึกให้เด็กคิดถึงอนาคตการทำงาน การมีครอบครัว และการมีส่วนร่วมในสังคม โดยการฝึกอาชีพตามความสนใจ และความสามารถของเด็ก ได้แก่ งานช่าง งานศิลปะ ดนตรี กีฬา ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ สอนให้เด็กได้รู้จักเคารพกฎกติกา และมีระเบียบวินัยการทำงานร่วมกัน
3. ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายที่มีอยู่ในสังคมแวดล้อมและการระวังป้องกันอันตรายต่างๆ เช่น ภัยจากยาเสพติด ภัยจากเพศสัมพันธ์สำส่อน เล่ห์เหลี่ยมของแก๊งมิจฉาชีพ

4. เปิดมโนทัศน์ของเด็กให้กว้างไกล ด้วยการพาไปทัศนศึกษาสถานนอกสถานที่ เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้โดยประสบการณ์ เช่น พายมสถานที่ท่องเที่ยว หรือชมการทำงานของหน่วยงานรัฐและเอกชน ชมการปฏิบัติงานจริง ของทหาร ตำรวจ แพทย์พยาบาล การทำงานในโรงงาน อุตสาหกรรม หรือการพาเด็กไปเยี่ยมกลุ่มด้อยโอกาสกลุ่มอื่น เช่น เด็กพิการ เด็กปัญญาอ่อน

5. ส่งเสริมให้เด็กมีกิจกรรมร่วมกับบุคคลภายนอก โดยให้เด็กตื่นตัวเสมอในทุกเรื่อง กิจกรรมต่างๆ ต้องมีความจริงจังและให้เด็กมีความรู้สึกสนุก กิจกรรมที่ควรจัดลงในพื้นที่ที่มีเด็กเร่ร่อน เช่น โครงการเยาวชนสัมพันธ์ และให้เด็กเร่ร่อนมามีส่วนร่วมและใช้บริการในโครงการสนาม เพื่อ ละเลิกพฤติกรรมเร่ร่อนลง

และจากผลวิจัยของ นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม (2535) พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็น สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกี่ยวกับวิธีการสอนวิชาสามัญในการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนอายุ 7-12 ปี ในเรื่องการศึกษาวิชาสามัญว่าเป็นความเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ จัดให้มีการออกค่ายให้เด็ก ได้เห็นของจริง ไม่เร่งรัดในการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ประกอบควรเข้าใจได้ง่าย จัดทัศนศึกษา ให้ เด็กได้ปฏิบัติจริง ควรยกตัวอย่างประกอบในสิ่งที่ใกล้ตัวเด็ก หลีกเลี่ยงการใช้ประเด็นที่ตอกย้ำ ความรู้สึกที่ไม่ดี ใช้ภาษาที่เด็กเร่ร่อนเข้าใจได้ง่าย มีกิจกรรมบันเทิงสอดแทรก สรุปใจความสำคัญ ก่อนจบการเรียนในแต่ละครั้ง เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้พร้อม ให้เด็กกล่าวสรุปเนื้อหาทวนซ้ำ เพื่อความเข้าใจ เน้นการอภิปรายกลุ่ม วางแผนการเรียนร่วมกับเด็ก

กมล รอดคล้าย (อ้างถึงใน ศาลินี บุญเกื้อ, 2538) กล่าวว่ากิจกรรมด้านการศึกษาสำหรับเด็กเร่ร่อน ซึ่งนิยมใช้กันโดยทั่วไปในประเทศไทย มี 3 รูปแบบ ได้แก่

1. Street — based Programme เป็นกิจกรรมมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนา การช่วยเหลือ เด็กเร่ร่อนที่อยู่บนถนนโดยการจัดครูข้างถนน หรือครูอาสาสอน ลงปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายกิจกรรมของครูข้างถนน มีทั้งการพัฒนาการเรียนการสอน การให้คำปรึกษาแนะนำ การส่งเสริมให้ เด็กได้เรียนต่อ การประสานงาน การดูแลและให้ความช่วยเหลือ ตามความจำเป็นและเหมาะสม

2. Center — based Programme แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 Drop — in Center เป็นการให้เด็กเร่ร่อนมาอยู่ในช่วงกลางวัน โดยมีครูข้างถนน นัก สังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์คอยให้การดูแลพัฒนา บำบัด ฟื้นฟู ตลอดจนกิจกรรม พัฒนาการ เกม หรือฝึกทักษะต่างๆ ให้แก่เด็ก

2.2 Temporary Shelter เป็นลักษณะศูนย์ที่ให้เด็กได้พึ่งพิงในระยะหนึ่งหรือเป็นศูนย์ ให้เด็กได้เรียนหนังสือภาคปกติ รวมทั้งเป็นศูนย์ที่มีลักษณะเป็น Comprehensive Center คือมี การฝึกอาชีพเด็ก พัฒนาเลี้ยงดูเด็ก เตรียมความพร้อมเด็ก และยังมีบริการส่งเด็กไปตามสภาพที่

เหมาะสม เช่น ส่งกลับบ้าน ไปอยู่กับครอบครัว ส่งไปเป็นบุตรบุญธรรม หาคครอบครัวอุปถัมภ์ หรือส่งไปยังศูนย์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3. Community – based Programme เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นในเรื่องของ การป้องกันเด็กในการเร่ร่อนบนถนน โดยรูปแบบของกิจกรรมได้แก่ การพัฒนารายได้ของครอบครัว การปลูกจิตสำนึกของครอบครัว ชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการป้องกันเด็กภายในชุมชน

สุวรรณี ยะหะกร (2538) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในแหล่งก่อสร้างซึ่งรวบรวมจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาภายในศูนย์เด็กก่อสร้าง ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์ของการสอน

วัตถุประสงค์ต้องกำหนดให้ชัดเจน และเห็นผลในระยะสั้น เนื่องจากผู้ปกครองและเด็กเห็นความสำคัญของการศึกษาน้อย หากสามารถทำให้ผู้เรียนเห็นผลการเรียนในระยะเวลาอันใกล้ จะช่วยสร้างศรัทธาและแรงจูงใจให้เด็กมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่สอนควรจัดเป็นปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมตัวเด็ก ได้แก่ การรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ เนื่องจากเด็กในแหล่งก่อสร้างส่วนใหญ่ขาดสารอาหาร การรักษาสุขภาพอนามัย และที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมสกปรกเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การปลูกฝังให้เด็กรู้จักประหยัดและออมทรัพย์

3. ด้านการสอน

กิจกรรมที่จัดเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกิจกรรมที่เด็กเคลื่อนไหวได้มากกว่าการอยู่นิ่ง

4. ด้านสื่อการสอน

สื่อการสอนที่สอนเด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง มีลักษณะต้องเคลื่อนไหวได้ อาจจะมีเสียง มีภาพประกอบ หรือเป็นสื่อช่วยเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในด้านต่างๆ เช่น สื่อเตรียมความพร้อมด้านภาษา สื่อเตรียมความพร้อมด้านการคิดคำนวณ

5. ด้านการวัดและประเมินผล

ในการวัดและประเมินผลเด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง ไม่ควรเน้นในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงประการเดียว แต่ควรจัดและประเมินพัฒนาการในด้านต่างๆของเด็กด้วย

กิตติยวดี บุญซื่อ และคณะ (2540) ได้เสนอองค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์อย่างมีหัวใจ และมีสมอง
2. ครูมี เมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง

3. เด็กเกิดความรัก และภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ ทุกเวลา
4. เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ
5. บทเรียน สนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและร่าเริงอยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม
6. สิ่งที่ยั่งยืนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

จากองค์ประกอบดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสได้ โดยมีแนวทางการจัดการศึกษาดังนี้ (จันทิมาปัญญวัฒน์, 2543)

1. การให้ความรัก และความเข้าใจในผู้ด้อยโอกาส

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใดๆ ก็ตามแก่ผู้ด้อยโอกาส นักการศึกษานอกระบบโรงเรียน ต้องรู้จักการให้ความรัก ความเข้าใจแก่เด็กเหล่านี้ รู้จักสร้างศรัทธาให้เกิดการอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง สนับสนุนให้ผู้ด้อยโอกาสแสวงหา และพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ และเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2. การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีคุณค่าแก่การเรียนรู้

กิจกรรมที่จัดควรมีลักษณะยืดหยุ่น เหมาะสมกับสภาพปัญหาของผู้ด้อยโอกาส จัดและปรับปรุงเนื้อหาความรู้ที่มีคุณค่า สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ด้อยโอกาส สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และเหมาะสมกับธรรมชาติ และวัยของเด็ก ควรจัดในเนื้อหาที่สั้น กระชับ เป็นเนื้อหาที่สมบูรณ์ในตนเอง กิจกรรมเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และปฏิบัติจริง และมีการฝึกจนชำนาญจนเกิดทักษะ สื่อการสอนควรจัดให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนสะดวกในการเคลื่อนย้าย และเด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การประเมินผลผู้ด้อยโอกาสควรให้เด็กประเมินตนเอง หรือให้เพื่อนประเมิน ไม่ใช้การสอบที่เคร่งเครียด ลักษณะรายงานความก้าวหน้าของเด็ก เพื่อปรับปรุงกิจกรรมการสอนต่อไป

3. พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

ผู้ด้อยโอกาสมักคิดว่าตนเองต่ำต้อยกว่าคนอื่น มองเห็นแต่ส่วนด้อยของตนเอง ไม่อยากรับรู้ รับฟังเกี่ยวกับความด้อยของตนเอง อารมณ์ไม่มั่นคง มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีเหตุผล มักรู้สึกว้าวนขาดความรัก ขาดคนสนใจ ไม่มีคนห่วงใย เอาใจใส่ดูแล ดังนั้น นักการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก การมองโลกในแง่ดี การให้ออกแก่ทุกคน การจริงใจ ให้ความรักความเมตตา เอาใจใส่เด็กเหล่านี้เป็นพิเศษ ยอมรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคล การให้คำชมเชย และแรงเสริมต่างๆเมื่อเด็กทำความดี

4. สามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาของผู้ด้อยโอกาสได้ในชีวิตจริง

ความรู้ที่ผู้ด้อยโอกาสได้รับความสัมพันธ์กับปัญหาที่เด็กกำลังประสบอยู่ หรือพัฒนาทางบรรเทาปัญหาดังกล่าว กิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน จึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้เด็กคิดวิเคราะห์ สถานการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ และหาทางออกให้แก่ตนเองได้อย่างมีเหตุผล ตลอดจนหลักการแสวงหาข้อมูลต่างๆ ประกอบการตัดสินใจ และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การรู้จักพัฒนาตนเองและเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง ไม่ตกเป็นเหยื่อโดยง่ายของผู้หวังร้ายในสังคม

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของผู้ด้อยโอกาส

ควรให้ผู้ด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอน ตั้งแต่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ถึงการลงมือปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งการประเมินความก้าวหน้าของเด็กด้อย กิจกรรมจะต้องไม่มีการบังคับ ไม่มีการลงโทษ ไม่มีการให้เกรด หรือคะแนน การเข้าร่วมกิจกรรมเกิดจากความรู้สึกอยากเข้าร่วมด้วยตนเองเกิดแรงจูงใจภายในตนเองของผู้ด้อยโอกาส

จากแนวคิดการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสของนักศึกษากล่าวไว้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวคิดการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสนักการศึกษา ควรคำนึงถึง แนวคิดด้านดังต่อไปนี้

1. การเห็นคุณค่าในตนเองและความรู้สึกที่ดีต่อตนเองของเด็กด้อยโอกาส
2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนของผู้ด้อยโอกาส
3. การบูรณาการความรู้วิชาสามัญพื้นฐานกับวิชาอื่นๆ
4. การจัดกิจกรรมการสอนแบบยืดหยุ่น
5. การประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาได้

3.2 ลักษณะการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส

อาชัญญา รัตนอุบล (2541) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่เหมาะสมไว้ว่าควรมี ลักษณะดังต่อไปนี้

1. หาความต้องการจำเป็นของผู้ด้อยโอกาส

การจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่จะได้ผลดี ควรจะต้องจัดขึ้นโดยสนองความต้องการจำเป็นและความสนใจของผู้ด้อยโอกาสโดยตรงซึ่งการหาความต้องการจำเป็นนั้นทำได้หลายวิธี โดยอาจจัดอย่างเป็นทางการ กล่าวคือ ให้นักการศึกษาจากระบบโรงเรียน เป็นผู้หาความต้องการจำเป็นโดยวิธีการสำรวจ การทดสอบก่อนเรียน การสังเกต การสัมภาษณ์

ศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรต้องพยายามทำความเข้าใจเนื้อหาภายใต้บริบทต่างๆ ที่ได้ นำเสนอข้างต้น และควรต้องเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาที่จะพัฒนาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ตาม ความต้องการจำเป็นของผู้ด้อยโอกาส ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวจะนำไปสู่ประเด็นดังต่อไปนี้ด้วย

3.1 การประสานงานกับกลุ่มคน หรือบุคคลที่นักรักศึกษานอกระบบโรงเรียนควรจะไปติด ต่อประสานงานเพื่อพัฒนาออกแบบกระบวนการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์ ต่างๆการจัดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ ด้อยโอกาส

3.2 การแสวงหาหรือสร้างรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมที่สุดสำหรับ ผู้ด้อยโอกาส

3.4 การกำหนดลักษณะต่างๆไปของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดการ ออกแบบโดยรวมถึงอุปกรณ์การอำนวยความสะดวกต่างๆ

3.5 การเลือกวิธีการเรียนการสอนที่จะใช้กับผู้ด้อยโอกาสอย่างมีประสิทธิภาพ

3.6 การระบุวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาส

3.7 การกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้พิจารณาความสำเร็จของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรง เรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส

4. เรียนรู้ธรรมชาติความต้องการ ความสนใจสำคัญของเนื้อหาที่จะพัฒนาให้เด็กด้อย โอกาสนักรักศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติ ความต้องการและความสนใจ พื้นฐานของผู้ด้อยโอกาส ก่อนที่จะลงมือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใดๆ เนื่องจากกลุ่มเด็กดังกล่าว เป็นกลุ่มเด็กที่มีลักษณะเฉพาะของตัวเอง เป็นกลุ่มเด็กที่ประสบปัญหาต่างๆ ในชีวิต ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาจากครอบครัว ปัญหาจากบุคคลในสังคมรอบข้าง ด้วยเหตุนี้ เด็กเหล่านี้จึงอาจจะมีปัญหา ทางอารมณ์ ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาทางพฤติกรรม ปัญหาการปรับตัวเข้ากับเพื่อนหรือสังคม ฯลฯ นักรักศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงต้องให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าวเป็นพิเศษ ซึ่งจะเอื้อให้ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

5. ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็ก ด้อยโอกาส นักรักศึกษานอกระบบโรงเรียนควรจะต้องรู้จักการประสานสัมพันธ์ ทำงานร่วม กันกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส เนื่องจากเนื้อหาที่จัดบางเนื้อหา ตัวนักรักศึกษานอกระบบโรงเรียนเองก็อาจจะไม่มีความรู้ ความ ชำนาญทัดเทียมกับผู้รู้ในชุมชนหรือในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ นักรักศึกษานอกระบบโรงเรียนจึง ควรต้องสามารถติดต่อกับภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่นำ สนใจให้แก่ผู้ด้อยโอกาส

6. ออกแบบการเรียนรู้การสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ซึ่งรวมถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และพัฒนาการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาส ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงวัตถุประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ด้อยโอกาส

ขอบเขต	กิจกรรมการเรียนรู้
ความรู้ในลักษณะของการแก้ปัญหา	กรณีตัวอย่าง
	สถานการณ์จำลอง
	บทบาทสมมติ
ทัศนคติ	กรณีตัวอย่าง
	การอภิปราย
	สถานการณ์จำลอง
	บทบาทสมมติ
ทักษะ	การแสดงสาธิตและการฝึกปฏิบัติ

กิจกรรมการเรียนรู้แต่ละประเภทจะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของเด็กในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดนั้น เช่น

1. การมีส่วนร่วมในระดับน้อย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ประเภทบรรยาย อธิบาย การแสดงนิทรรศการ
2. การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ กิจกรรมการอภิปรายเป็นหมู่คณะ การสัมภาษณ์ และการจัดนิทรรศการ
3. การมีส่วนร่วมระดับมาก ได้แก่ การอภิปราย การแสดงสาธิตและการฝึกปฏิบัติ การใช้สถานการณ์จำลอง และบทบาทสมมติ

ขั้นตอนในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้ด้อยโอกาสนักการศึกษานอกระบบโรงเรียนควรจะต้องปฏิบัติขั้นตอนต่อไปนี้

1. ระบุเป้าหมายและกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้ด้อยโอกาส
2. ระบุขอบเขตและลักษณะการเรียนรู้ว่าเป็นความรู้ ทักษะ ทัศนคติ เพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3. กำหนดระดับของการมีส่วนร่วมของผู้ด้อยโอกาสในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้
  4. เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของผู้ด้อยโอกาส
  5. กำหนดเวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัด
  6. พัฒนาโครงร่างของกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัด
  7. เขียนเนื้อหาของกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัด
  8. พัฒนาแนวทางการปฏิบัติของการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ด้อยโอกาส
  9. เตรียมอุปกรณ์เครื่องใช้ สื่อการเรียนการสอน ตำรา เอกสาร เครื่องอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต้องใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัด นอกจากนี้ นักศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องเตรียมการประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาส ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้
    1. เพื่อเพิ่มความตระหนัก ความใส่ใจ และความสามารถของผู้ด้อยโอกาส
    2. เพื่อเพิ่มความมั่นใจในตัวเองและความผูกพัน ความสนใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้
      3. เพื่อปรับปรุงการติดต่อสื่อสารระหว่างนักศึกษานอกระบบโรงเรียนและผู้ด้อยโอกาสโดยจะทำให้ทั้งสองฝ่ายร่วมมือในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้น
      4. เพื่อช่วยกำหนดทิศทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งต่อไป และระยะเวลาที่ควรใช้ในกิจกรรม
        5. เพื่อให้ประกาศนียบัตร หรือใบรับรองเมื่อผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด
        6. ประเมินโปรแกรมการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส
          7. นักศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องประเมินโปรแกรมการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่จัดขึ้น โดยควรพัฒนาประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้ในการประเมิน
            - 7.1 เป้าหมายและวัตถุประสงค์มีความเหมาะสมกับผู้ด้อยโอกาสหรือไม่
            - 7.2 เป้าหมายและวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาของการเรียนรู้หรือไม่
            - 7.3 เป้าหมายและวัตถุประสงค์สะท้อนให้เห็นสื่อการเรียนการสอน ตำรา เอกสาร อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่
            - 7.4 วัตถุประสงค์สร้างมาจากเป้าหมายการเรียนรู้หรือไม่
            - 7.5 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้ด้อยโอกาสหรือไม่
            - 7.6 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมาย และวัตถุประสงค์หรือไม่

- 7.7 กระบวนการประเมินผลมีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสหรือไม่
- 7.8 กระบวนการประเมินผลมีความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่
- 7.9 เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการประเมินผลสอดคล้องกันและเป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสมหรือไม่
- 7.10 เวลา วัสดุ สื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก ถูกจัดไว้ อย่างเพียงพอหรือไม่
- 7.11 บรรยากาศของการไว้ใจซึ่งกันและกัน และการเคารพกันได้เกิดขึ้นหรือไม่
- 7.12 ผู้ด้อยโอกาสได้มีอิสระที่จะเข้าร่วมวิจารณ์ และอภิปรายกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มที่หรือไม่
- 7.13 ผู้ด้อยโอกาสรู้สึกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายหรือรำคาญ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ ถูกจัดขึ้นอย่างรวดเร็ว หรือซ้ำจนเกินไป หรือไม่
- 7.14 ผู้ด้อยโอกาสรู้สึกว่าตนเองถูกบังคับให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากเกินไปหรือรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้น้อยเกินไป หรือไม่
- 7.15 ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังของเด็กด้อยโอกาสหรือไม่
- 7.16 ผู้ด้อยโอกาสรู้สึกลำบากใจ และไม่ถนัดที่จะใช้วัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน หรือรู้สึกว่าสื่อดังกล่าวไม่ทำทนายความสามารถของตนหรือไม่
- 7.17 แบบการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาสแต่ละคน สอดคล้องกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นหรือไม่
- 7.18 กระบวนการประเมินได้ช่วยให้เด็ก ได้แสดงออกซึ่งความสามารถของเด็กแต่ละคน และในขณะเดียวกันก็ช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสได้เกิดการเรียนรู้ หรือไม่
- 7.19 ผู้ด้อยโอกาสได้เรียนรู้หรือไม่ และได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนคาดหวังไว้หรือไม่

จากทัศนะของนักการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสมีลักษณะ คือ

1. กิจกรรมเน้นให้เด็กด้อยโอกาสเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้
2. จัดบรรยากาศของการไว้ใจซึ่งกันและกันและการเคารพกัน
3. ให้เด็กด้อยโอกาสแสดงออกตามความสามารถของตนเอง
4. เข้าใจความต้องการและความสนใจพื้นฐานของผู้ด้อยโอกาส

5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่มีเนื้อหาลักษณะยืดหยุ่น
6. จัดกิจกรรมพัฒนาจิตใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง
7. ประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลาย หรือให้เด็กประเมินกันเอง

3.3 รูปแบบการให้บริการและการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส

รูปแบบการให้บริการการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไปการให้บริการการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส จึงต้องมีรูปแบบและวิธีการเรียนที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพชีวิตและความต้องการของเด็ก ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และในปัจจุบันได้มีหน่วยงานหรือองค์กรที่ให้ความสนใจปัญหาของผู้ด้อยโอกาส ซึ่งมีทั้งภาครัฐและเอกชน และการดำเนินงานขององค์กรต่างๆ ได้พยายามดำเนินการให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่ต่างกันออกไป (คณะอนุกรรมการพัฒนาการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส, 2543) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ในสังคมไทยปัจจุบัน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน

หน่วยงานภาครัฐ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ก่อนพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มีหน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส คือ กรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กรมสามัญศึกษา

จัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยแบ่งออกเป็น 2 หน่วยงาน ได้แก่ กองการศึกษาเพื่อคนพิการ มีหน้าที่ดูแลคนพิการโดยเฉพาะ ทั้ง 9 ประเภท โดยมีศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อคนพิการ 76 จังหวัด มีกิจกรรมหลักคือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) พื้นฟู 3) บำบัด และ 4) ส่งเด็กพิการไปตามสถานศึกษาต่างๆ และกองการศึกษาสงเคราะห์ จัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสทั้ง 10 ประเภท โดยรัฐจะเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด และเปิดสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งมีโรงเรียนซึ่งเปิดการสอนระดับอนุบาล และผู้ด้อย

โอกาสที่ได้รับการช่วยเหลือเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไปสังกัดกองการมัธยมศึกษาใน
ลักษณะของการเรียนร่วมกับเด็กปกติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ก่อตั้งเพื่อรับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา จัดการศึกษาให้กับ
เด็กปกติในพื้นที่ราบ การจัดการประถมศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสที่เป็นชาวไทยต่างวัฒนธรรม เช่น
เด็กชาวเขา และได้จัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสประเภทต่างๆ เช่น ร่างกายพิการ ยากจน มีที่
อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง บ้านอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน เป็นต้น โดยจัดทำโครงการเด็กพิการเรียนร่วมกับ
เด็กปกติ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง โครงการครูเคลื่อนที่หรือครูหลังม้า ห้องเรียนอาศรม
จัดที่พักให้นักเรียน โรงเรียนสาขาการจัดการศึกษาสงเคราะห์แบบผสมผสานพร้อมกันนี้ได้มีโครง
การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสและ
กลุ่มเด็กพิเศษได้มีโอกาสเข้าเรียนระดับประถมศึกษาร่วมกับเด็กปกติได้

ปัจจุบันทั้ง 2 หน่วยงานโอนอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกรมสามัญศึกษา และ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้น
พื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ ,2546)

สำนักการศึกษาและสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครได้จัดบริการการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในหลายรูปแบบได้แก่

1. การรับผู้ด้อยโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เช่นรับเด็กด้อย
โอกาสจากบ้านราชวิถี มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กและจากองค์กรหรือมูลนิธิอื่นๆ
2. การรับเด็กที่ขาดหลักฐานทางทะเบียนราษฎรเข้าเรียนเป็นการรับเด็กตามระเบียบ
จากกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐาน วัน เดือน ปีเกิด ของนักเรียน นักศึกษา เข้าเรียนในสถาน
ศึกษา
3. จัดบริการฟรี 5 อย่างให้นักเรียน
4. การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
5. การจัดหาอาสาสมัครสอนเด็กเร่ร่อนเป็นบริการสังคมสงเคราะห์ของสำนักสวัสดิการ
สังคมที่พัฒนารูปแบบมาจากงานครูข้างถนนของเอกชน กิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้ด้อยโอกาสคือ การ
สอนทักษะชีวิต การนันทนาการ และการให้ความช่วยเหลือต่างๆ
6. การแก้ไขปัญหาเด็กติดยาเสพติด เป็นความร่วมมือในการดำเนินการของหลายฝ่าย

ทั้งกรุงเทพมหานครกับหน่วยงานเอกชน สภากาชาดไทย กรมการแพทย์ทหารบก สำนัก
งานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมพลศึกษา จัดกิจกรรมต่างๆเช่น อบรมครูหลักสูตร
ทักษะการดำเนินชีวิต กิจกรรมเสริมหลักสูตรนันทนาการ และโครงการโรงเรียนสีขาว

7. การจัดศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก โดยกรุงเทพมหานครได้จัดตั้งศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี
ระดับสำนักงานเขต และโรงเรียน กิจกรรมที่จัดคือ ด้านการค้นหา ด้านการป้องกัน ด้านการช่วย
เหลือ และการสร้างศูนย์เครือข่ายระดับโรงเรียน

กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน

จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่เด็กที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนโดยเน้นการสอนภาษาไทยให้
สามารถสื่อสารกันได้ เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้และวิทยาการในการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่
อันจะส่งผลต่อประโยชน์ของทางราชการด้านความมั่นคงของชาติ และจัดตั้งโรงเรียนทั่วทุกภาค
ของประเทศ

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ของสำนักงานปลัดกระทรวงได้จัดการศึกษา
สำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาออกโรงเรียนกลุ่มเป้า
หมายพิเศษ ได้ดำเนินโครงการจัดการศึกษาออกจากระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเด็กเร่ร่อน
ขึ้นในพื้นที่เป้าหมาย 12 จังหวัด ได้แก่ ยะลา สงขลา ภูเก็ต อุดรธานี ขอนแก่น เชียงใหม่ เชียงราย
ชลบุรี สมุทรปราการ นครปฐม และกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาในเรื่องเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นใน
การดำรงชีวิต ได้แก่ การหารายได้ การเก็บรักษาเงิน การขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา การ
รักษาสุขภาพอนามัย การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ และอาชีพที่เหมาะสม
เพื่อหารายได้เลี้ยงชีพ (ภารกิจโอบอุ้มเด็กเร่ร่อน 2546: 27)

กรมการศาสนา

ได้จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี โดยการบริหารการศึกษา
แล้วยังมุ่งเน้นการจัดอาหารกลางวัน อาหารเสริม การพัฒนาทักษะและพัฒนาการของเด็ก รวมถึง
การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็ก ในศูนย์อบรมผู้ด้อยโอกาสก่อนเกณฑ์ในวัด

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง มีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษา 3 รูปแบบ คือ

1. การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนในเทศบาลต่างๆ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา และมีเด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียนด้วยส่วนหนึ่ง
2. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาให้ชุมชนเป้าหมายต่างๆ เป็นการศึกษาที่เน้นการพึ่งพาตนเองและวิถีชีวิตในชุมชน เช่น การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน ศูนย์ฝึกอาชีพในชุมชน ศูนย์เยาวชน การฝึกอบรมให้ความรู้เฉพาะกลุ่ม การกีฬา ศาสนา วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กเยาวชนและผู้ด้อยโอกาส
3. การศึกษาตามอัธยาศัยตามความเหมาะสมของท้องถิ่น เป็นการจัดการศึกษาตามความเหมาะสมของท้องถิ่น เช่นการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน การให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และการออกหน่วยเคลื่อนที่ไปให้บริการและความรู้ต่างๆแก่ชุมชน

กรมพัฒนาชุมชน

ได้จัดการศึกษาสำหรับเด็กยากจนในชนบทที่ห่างไกล เป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน เน้นการให้ชุมชนและองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีกองพัฒนาเด็กกรมพัฒนาชุมชน เป็นฝ่ายรับผิดชอบในการดำเนินการและจัดสรรงบประมาณสนับสนุน

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ได้จัดการประถมศึกษาขึ้นในสถานสงเคราะห์ต่างๆ ซึ่งให้การสงเคราะห์แก่เด็กที่กำพร้า ยากจนเร่ร่อนไร้ที่อยู่ โดยมอบหมายให้กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นเป็นผู้รับผิดชอบ

กรมการแพทย์

การจัดการศึกษาของกระทรวงสาธารณสุข อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการแพทย์ ได้จัดตั้งโรงเรียนราชานุกูลสำหรับเด็กปัญญาอ่อนขึ้น โดยจัดชั้นเรียนพิเศษ มีครูอาชีพบำบัดและครูประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา เป็นผู้จัดกิจกรรมการศึกษาให้แก่เด็กปัญญาอ่อน ปัจจุบันโรงเรียนราชานุกูลอยู่ภายใต้การดูแลของกลุ่มงานการศึกษาพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ ในการพยายามช่วยเด็กปัญญาอ่อนในวัยเรียนได้พัฒนาทักษะและเรียนรู้ เพื่อการดำรงชีวิตในสังคม ทั้งนี้ได้มีการพัฒนาหลักสูตรและโปรแกรมการสอนให้เหมาะสมกับสภาพและความสามารถของเด็ก

โดยใช้หลักสูตรการศึกษาพิเศษ และเทคนิคการสอนที่เหมาะสม และมีการจัดโปรแกรมพิเศษขึ้นหลายด้าน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะต่างๆขึ้น เช่น กิจกรรมพิเศษเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคม ศาสนา และประเพณี กีฬา นันทนาการ ดนตรี นาฏศิลป์ ทักษะสัมพันธ์ ศิลปศึกษา และเกษตรกรรม นอกจากนี้กรมการแพทย์ ยังมีโครงการโรงเรียนเรียนร่วม และโครงการสอนเด็กตามเตียงคนไข้ในโรงพยาบาลต่างๆอีกด้วย

สำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ของสำนักงานปลัดกระทรวง เป็นองค์กรที่มีบทบาทกำกับดูแลและส่งเสริมดูแลการจัดการศึกษาเอกชนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ทุกประเภทจัดการศึกษา 3 ลักษณะคือ 1) จัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ โรงเรียนเอกชนสามัญศึกษาและโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา 2) จัดศึกษานอกระบบโรงเรียนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการได้แก่ ประเภทการศึกษานอกระบบ โรงเรียนกวดวิชา สอนศาสนา ศิลปศึกษา และอาชีวศึกษาจัดการศึกษาแก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษหรือผิดปกติของร่างกาย สติปัญญา หรือจิตใจ 3) จัดการศึกษาแก่บุคคลผู้ยากไร้ หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษา รวมทั้งโรงเรียนการกุศลของศาสนาพุทธและอิสลาม ในส่วนของการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส จะมีสอนในโรงเรียนการกุศลของวัด โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นอกจากโรงเรียนสอนศาสนาแล้ว ยังมีโรงเรียนซึ่งจัดขึ้นเพื่อสอนการศึกษาเพื่อคนพิการ และโรงเรียนสงเคราะห์สำหรับผู้ยากไร้

องค์กรภาคเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

เป็นหน่วยงานที่เอกชนหรือประชาชนจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในการพัฒนาเด็ก เยาวชน และอื่นๆ โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์และคำกำไร โดยอาจจัดตั้งในรูปของสมาคม มูลนิธิ และองค์การการกุศลต่างๆ โดยจัดองค์กรเป็นคณะบุคคล ดูแลรับผิดชอบในการดำเนินงานอย่างมีระเบียบแบบแผน และการดำเนินงานขององค์กรเอกชนส่วนใหญ่จะเน้นหนักทางด้านการศึกษาและสังคมสงเคราะห์ โดยเกิดจากวัตถุประสงค์ต่างๆกัน องค์กรเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดการศึกษาในลักษณะของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนโดยตรง แต่เน้นหนักด้านการรณรงค์เผยแพร่การสอนเสริมในลักษณะของหลักสูตรพิเศษหรือการร่วมมือกันจัดการศึกษากับหน่วยงานของรัฐบาลเช่นมูลนิธิเด็กมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก มูล

นิตินิติคุ้มครองเด็ก มูลนิตินิติดวงประทีป มูลนิตินิติเพื่อการพัฒนาบุคคล มูลนิตินิติเพื่อเด็กพิการ เป็นต้น

ตอนที่ 4 โครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส

ความเป็นมาโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส

วันที่ 8 กรกฎาคม และวันที่ 5 สิงหาคม 2546 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้นำเงินรายได้ส่วนเกินจากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล เลขท้าย 3 ตัว 2 ตัว คืนสู่สังคมหลังหักค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและจัดสรรเป็นเงินรางวัล มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี นายจาตุรนต์ ฉายแสง รับผิดชอบดูแลในรูปของคณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์สำหรับแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส ซึ่งคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ โดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) โดยมีสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) โดยสำนักงานปลัดกระทรวง เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการ จากนั้นนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เห็นชอบให้จัดตั้งหน่วยบริหารแผน เพื่อทำหน้าที่ประสานบริหารจัดการโครงการ และกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนตามมติคณะกรรมการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการและกิจกรรมที่ได้รับการอนุมัติตามมติคณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์สำหรับแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส และการดำเนินงานอื่นๆตามที่คณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์มอบหมาย จำนวน 2 แห่ง คือ

1. หน่วยบริหารแผน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. ศูนย์บริหารโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส กระทรวงศึกษาธิการ

หรือ หน่วยบริหารแผน กระทรวงศึกษาธิการ

คณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อประมวลรวบรวมองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสพัฒนาวิทยาศาสตร์ระยะกลางและระยะยาวเพื่อแก้ไขปัญหาในเด็กกลุ่มเป้าหมาย จัดทำโครงการนำร่องหรือโครงการต้นแบบในการแก้ปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสอย่างเป็นรูปธรรม พิจารณากลับกรองอนุมัติโครงการ และกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุน ติดตามผลและรายงานความก้าวหน้าดำเนินงานต่อคณะกรรมการ รวมทั้งดำเนินการประชาสัมพันธ์ตามแนวทาง 3 ด้าน ดังนี้

1. คณะอนุกรรมการประสานงานการจัดทำและติดตามโครงการแก้ไขปัญหาเด็กเร่ร่อนและเด็กพิการ มีผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน คนพิการและผู้สูงอายุ เป็นประธาน และผู้แทนสำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็กเป็นฝ่ายเลขานุการ
2. คณะอนุกรรมการประสานงานการจัดทำและติดตามโครงการแก้ไขปัญหาเด็กติดเชื้และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาโรคเอดส์ มีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นฝ่ายเลขานุการ
3. คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์งานและโครงการในการพัฒนายุทธศาสตร์สำหรับแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาส มีรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน คนพิการและผู้สูงอายุ เป็นรองประธาน และมีหัวหน้ากลุ่มกิจการพิเศษ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นฝ่ายเลขานุการ

กลุ่มเป้าหมายในโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส

1. เด็กเร่ร่อน
2. เด็กพิการ
3. เด็กกำพร้า เด็กติดเชื้หรือเด็กที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาโรคเอดส์
4. เด็กยากจน และผู้ด้อยโอกาส

ยุทธศาสตร์ของโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส

1. พัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม
2. พัฒนาระบบบริการทางสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
3. ให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญห เฉพาะหน้า

กรอบการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาส

1. อุดหนุนการดำเนินงานในการพัฒนาศักยภาพเด็กยากจนและด้อยโอกาสในเชิงรุก แก่หน่วยงาน องค์กรทั้งรัฐ เอกชน องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน บุคคล เน้นโครงการที่เข้าถึงตัวเด็กโดยตรง การสร้างนวัตกรรม การเรียนรู้ให้ การจัดการการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย การบูรณาการระหว่างภาครัฐและองค์กรเอกชนอย่างครบวงจร รวมทั้งสามารถขยายผลมีโอกาสดูแลกับงานปกติและสามารถพัฒนาต่อเนื่องในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการวัดผลได้อย่างชัดเจน

2. สนับสนุนให้เด็กกลุ่มเป้าหมายสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาตามวัยได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยไม่ถูกรังเกียจกีดกัน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพทางการฝึกอบรม พัฒนาทักษะ การส่งเสริมอาชีพและการมีส่วนร่วม
3. เสริมสร้างขีดความสามารถในการพึ่งตนเอง ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวผู้ด้อยโอกาส
4. สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาส เป็นไปในทางที่มีประสิทธิภาพในอนาคต
5. เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการดำเนินงานช่วยเหลือและพัฒนาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนเข้าร่วมเป็นเครือข่ายภาคเอกชน เข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาผู้ด้อยโอกาส
6. ส่งเสริมการรวมกลุ่ม หรือการสร้างเครือข่ายการให้บริการปรึกษาแนะนำแหล่งให้ความช่วยเหลือ สร้างงานในลักษณะแบบเบ็ดเสร็จ (One stop service) ในระดับท้องถิ่น

โครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส

1. โครงการส่งเสริมงานอาชีพสำหรับผู้ด้อยโอกาสเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม
  - ลักษณะกิจกรรม ฝึกอบรมอาชีพโดยเชิญวิทยากรภายนอกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดชัยนาท
  - วัตถุประสงค์โครงการ
    1. เพื่อให้เด็กเร่ร่อนมีความรู้ความสามารถในงานอาชีพ
    2. เพื่อให้เด็กเร่ร่อนมีความรู้ความสามารถสร้างอาชีพและเสริมรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว
2. โครงการค่ายศิลปะเด็กดีครั้งที่ 2 ของผู้ด้อยโอกาสที่มีความสามารถทางศิลปะ
  - ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมเข้าค่าย เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสที่มีความสามารถทางศิลปะเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความรู้ และเกิดทักษะทั้งการวาดภาพ การระบายสี การปั้น นำความรู้มาทางศิลปะมาแสดงออกและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม
  - สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัดชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
  - วัตถุประสงค์โครงการ
    1. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสแสดงออกทางด้านศิลปะได้อย่างเหมาะสม
    2. เพื่อให้ครู อาจารย์สามารถนำกิจกรรมทางศิลปะไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3. เพื่อให้ผู้ปกครอง ครอบครัว และครูมีความเข้าใจผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น

3. โครงการสวนสมุนไพรเพื่อการศึกษา

ลักษณะกิจกรรม ผู้เรียนเรียนรู้ทางด้านพืชสมุนไพร และสรรพคุณของพืชสมุนไพร อนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพรที่หายาก และมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ให้แก่ผู้ที่มีความสนใจ

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จังหวัดชุมพร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้เรียนอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพรที่หายาก
2. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านพืชสมุนไพรและสรรพคุณของพืชสมุนไพรให้แก่ผู้เรียน
3. เพื่อเป็นแหล่งการศึกษาและแลกเปลี่ยนความรู้แก่ผู้ที่มีความสนใจ

4. โครงการเกษตรอินทรีย์

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้ความรู้การทำเกษตรอินทรีย์ และจัดอบรมอาชีพเกษตรกรให้แก่ผู้เรียนเพื่อสร้างรายได้ระหว่างเรียน จัดกิจกรรมบูรณาการความรู้ด้านการเกษตรแก่ผู้เรียนและชุมชน

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 29 จังหวัดศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ในการทำเกษตรอินทรีย์ สามารถนำแนวทางไปใช้ในการประกอบอาชีพ
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาส มีรายได้ระหว่างเรียน และพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น ขยันหมั่นเพียร ความอดทน การประหยัดอดออม ความซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง

3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนทั่วไปตระหนักและเห็นความสำคัญของการผลิตและบริโภคอาหารที่ปลอดภัยสำหรับสุขภาพและพลานามัยที่ดี

5. โครงการฝึกอาชีพและสร้างรายได้ให้กับนักเรียน

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้ความรู้การทำน้ำกะทิส่งโรงงาน โดยกิจกรรมเป็นกลุ่มนักเรียนที่สนใจ 5 – 10 คน ที่อยู่โรงเรียนประจำรวมกลุ่มกันจัดทำน้ำกะทิที่ซื้อมาจากพ่อค้า โดยมีอาจารย์เป็นผู้อบรมและคำปรึกษา ซึ่งนักเรียนมีรายได้เพื่อนำมาใช้เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีจึงจัดทำโครงการผลิตน้ำกะทิสดเพื่อจำหน่าย

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อำนาจเจริญ

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพของนักเรียน

2. เพื่อให้นักเรียนมีรายได้ยังชีพ
3. เพื่อให้คุณภาพนักเรียนดีขึ้น
4. เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างอย่างคุ้มค่า
5. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกัน
6. เพื่อฝึกให้นักเรียนทำงานในระบบธุรกิจ
7. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อสังคมและมีชีวิตอยู่อย่างมีความหวัง

6. โครงการชุดบ่อเลี้ยงปลากินพืช

ลักษณะกิจกรรม ให้นักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาที่อยู่ประจำ เป็นกลุ่มนักเรียนที่สนใจ 10 คน จัดฝึกอบรมอาชีพการขยายพันธุ์ปลา และผลิตพันธุ์ปลาไว้จำหน่ายจ่ายแจกแก่ชุมชน โดยมีอาจารย์เป็นผู้อบรมและคำปรึกษา ซึ่งนักเรียนมีรายได้เพื่อนำมาใช้เป็นทุนการศึกษา และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เลย

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การประกอบอาชีพการเลี้ยงปลากินพืชอีกแห่งหนึ่งของชุมชน
2. เพื่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา ขยายพันธุ์ปลาและผลิตพันธุ์ปลากินพืชไว้จำหน่ายจ่ายแจกแก่ชุมชน

แจกแก่ชุมชน

3. เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารโปรตีนให้แก่นักเรียนและชุมชน
4. เพื่อเป็นแหล่งฝึกอาชีพให้แก่นักเรียนและชุมชน
5. เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้แก่นักเรียน

7. โครงการการศึกษาและอาชีพกิจกรรมร้านเสริมสวย

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้นักเรียนที่สนใจ ฝึกปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพเสริมสวย และนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพหารายได้เสริม โดยเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ ความสามารถมาจัดฝึกอบรมปฏิบัติแก่นักเรียน

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เลย อำเภอสะพุง

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและทราบแนวทางการประกอบอาชีพ
2. เพื่อให้ได้ศึกษาเกี่ยวกับงานและอาชีพ
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติและมีทักษะในการประกอบอาชีพการเสริมสวย
4. สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหารายได้เสริม

8. โครงการเลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อ

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้นักเรียนที่สนใจ 10 คน โดยกิจกรรมสร้างโรงเรียนเลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อเพื่อจำหน่าย โดยฝึกปฏิบัติผลิตไก่พันธุ์เนื้อที่สะอาดและไม่มีสารตกค้าง และนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพหารายได้เสริม เป็นกิจกรรมที่พัฒนาศักยภาพนักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขสามารถดูแลตนเอง ครอบคลุมและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เลย

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ในห้องเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมนอกจกตำราเรียน
4. เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
5. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพในอนาคต

9. โครงการทอผ้าพื้นเมือง

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้นักเรียนที่สนใจ 5 – 10 คน ทอผ้าพื้นเมือง กิจกรรมมีการจัดแสดงผลงานและทอผ้ายาว 50 เมตร สร้างจิตสำนึกให้นักเรียนเข้าใจภูมิปัญญาไทยโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นกิจกรรมที่พัฒนาศักยภาพและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี กิจกรรมจัดโดยเชิญวิทยากรกลุ่มแม่บ้านทอผ้ามาอบรมแก่นักเรียน

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เลย

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทย
3. ส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และห่างไกลยาเสพติด
4. เพื่อระดมทรัพยากรจากชุมชนและสถานประกอบการมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา

10. โครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมอบรมการสอนคอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้เรียน และจัดซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน กิจกรรมให้นักเรียนลงมือฝึกปฏิบัติและใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการทำงานและสืบค้นข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี
2. เพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน

11. โครงการจัดหาหนังสือดีที่นำอ่าน

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนด้วยโอกาสได้กระตือรือร้นในการที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีนิสัยรักการอ่าน โดยนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปพัฒนาตนเองครอบครัวและสังคม กิจกรรมคือให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการสรุปสาระสำคัญจากการอ่านหนังสือดีที่นำอ่านอย่างน้อยคนละ 5 เล่ม

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อจัดหาหนังสือดีที่นำอ่านไว้บริการในห้องสมุดอย่างเพียงพอและหลากหลาย
2. เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นในหมู่นักเรียน
3. เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม

12. โครงการนาฏศิลป์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนด้วยโอกาสได้เข้าร่วมและอนุรักษ์วัฒนธรรมทำรำที่ได้คิดประดิษฐ์จากภาพจำหลักประสาทหินพนมรุ้ง ซึ่งเป็นโบราณสถานที่ล้ำค่า แสดงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สวยงามของบุรีรัมย์ ซึ่งเริ่มครั้งแรกนักเรียนได้นำขึ้นแสดงต่อหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถในปี พ.ศ. 2539 และได้มีการแสดงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชาวต่างชาติที่มาดูงานของโรงเรียน

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของนาฏศิลป์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย
2. เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง
3. สร้างรายได้ระหว่างเรียนให้แก่นักเรียน
4. เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมไทย ด้านนาฏศิลป์ให้คงอยู่

13. โครงการไอทีเพื่อนักเรียนด้วยโอกาสและชุมชน

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นแก่นักเรียนและบุคคลในชุมชน ตั้งตั้งแต่ปีพ.ศ.2545เพื่อให้นักเรียนที่ด้วยโอกาสเกิดการพัฒนาความรู้ด้านคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต รวมทั้งขอทุนสนับสนุนการจัดซื้อคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อความต้องการในการรับบริการนักเรียนและบุคคลในชุมชนที่เข้ามารับการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส อำเภอแว้ง

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนและคนในชุมชนที่เข้าฝึกอบรมมีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต ในการสืบค้นข้อมูล

2. เพื่อให้นักเรียนใช้คอมพิวเตอร์อย่างพอเพียงในการประกอบการจัดการเรียนการสอน

14. โครงการดนตรี สื่อกลางความสัมพันธ์ สร้างสรรค์สามัคคี

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมช่วยเหลือทางการศึกษาแก่ผู้ด้วยโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่ 5 จังหวัดทางภาคใต้ โดยโรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกทางด้านดนตรีแก่นักเรียนต่อเนื่องทุกปี ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในกิจกรรมต่างๆทั้งดนตรีสากล และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและดนตรีสากลในรูปการเข้าค่ายกับดนตรีในวันหยุดเสาร์และอาทิตย์ วันหยุดนักขัตฤกษ์ต่างๆ

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถและกล้าแสดงออกด้านดนตรี

2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง เกิดความสนุกสนานผ่อนคลาย

3. ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนและชุมชน

4. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานในท้องถิ่นทั้งภาครัฐ เอกชน

5. นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อยู่ห่างไกลยาเสพติด

15. โครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอแว้ง

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมช่วยเหลือทางการศึกษาแก่ผู้ด้วยโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดทางภาคใต้ โดยโรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกของนักเรียนทางด้านภูมิปัญญาในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องทุกปี จัดกิจกรรมเผยแพร่ในโรงเรียน และชุมชน รวมทั้งนำนักเรียนออกไปเผยแพร่ในประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งนักเรียนสามารถมีรายได้จากการแสดงศิลปะท้องถิ่นและเกิดความภาคภูมิใจในการแสดงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส อำเภอแว้ง

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ให้นักเรียนอนุรักษ์สืบทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

16. โครงการเพื่อน้องผู้ด้อยโอกาส

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนเด็กและเยาวชนได้ออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพื่อพัฒนาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ นักเรียนสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ไม่พึ่งพายาเสพติด กล้าแสดงออกในทางที่ดี ทางโรงเรียนได้จัดอุปกรณ์กีฬาให้นักเรียนได้ใช้อย่างพอเพียงกับความต้องการ และจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาภายในเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ อารมณ์ สังคม และจิตใจของนักเรียน

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส อำเภอแว้ง

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. เพื่อป้องกันไม่让孩子และเยาวชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
3. เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรักในการเล่นกีฬาและออกกำลังกาย
4. เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีสุขภาพจิตสุขภาพกายที่ดี

17. โครงการศิลปงานกระจกเพื่อนักเรียนด้อยโอกาส

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนเด็กและเยาวชนได้เน้นวิชาชีพ เพื่อนักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนและออกไปมีวิชาชีพติดตัว สามารถนำวิชาความรู้ไปประกอบอาชีพ โดยกลุ่มนักเรียนที่สนใจศิลปงานกระจก ทางโรงเรียนได้จัดอุปกรณ์โดยขอทุนสนับสนุนและจัดฝึกอบรมการทำศิลปงานกระจกแก่กลุ่มสนใจ และสร้างรายได้ระหว่างเรียน นำไปสู่การมีทักษะการประกอบอาชีพ

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. เพื่อป้องกันไม่让孩子และเยาวชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติและมีทักษะในการประกอบอาชีพ
4. สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพหารายได้เสริมระหว่างเรียน

18. โครงการส่งเสริมอาชีพการทำผ้าบาติก

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผ้าบาติกให้นักเรียนที่มีความสนใจ เข้าร่วมเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำผ้าบาติก โดยใช้เวลาว่างสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ อันนำไปสู่การสร้างรายได้และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคตต่อไป ในการดำเนินโครงการนักเรียนได้รู้จักกระบวนการในการทำงาน และเน้นการฝึกปฏิบัติจริง

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ในการทำผ้าบาติก
2. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

สังคม

3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านศิลปะ
4. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้เป็นแนวทางในการสร้างรายได้และประกอบอาชีพ

5. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่นภาคใต้

19. โครงการโปงลางร่วมใจ เอาชนะภัยยาเสพติด

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้กลุ่มสนใจเข้าร่วมโครงการอย่างน้อย 50 คน เพื่อป้องกันการว่างงานและการติดยาเสพติดของกลุ่มวัยรุ่น และเป็นการรณรงค์ให้เด็กไทยได้มองเห็นคุณค่าของเครื่องดนตรีพื้นบ้าน และเป็นการสืบสานศิลปะวัฒนธรรมไม่ให้เลือนหายไปจากสังคมไทย

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จังหวัดชุมพร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อแก้ปัญหารว่างงานของกลุ่มวัยรุ่น
2. เพื่อป้องกันการติดยาเสพติดของกลุ่มวัยรุ่น
3. เพื่อรณรงค์ให้เด็กไทยเห็นคุณค่าของเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

20. โครงการส่งเสริมสุขภาพลักษณะที่ตีปลดอดแมลงวัน

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนเด็กและเยาวชนให้ตระหนักถึงสุขภาพลักษณะในการดูแลสุขภาพของตนเองในเรื่องของการรับประทานอาหารที่ก่อให้เกิดโรคท้องร่วงและอหิวาตกโรค จากพาหะนำโรคคือ แมลงวัน ทางโรงเรียนและนักเรียนกลุ่มสนใจจึงคิดกิจกรรมทำกับดักแมลงวันโดยใช้ป้องกันโรคและเพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดีและร่วมกันจัดทำขึ้น 5 ชุดเพื่อไว้ในโรงเรียนและสามารถนำความรู้ใหม่ไปใช้ประโยชน์ที่บ้านของตนเองได้

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จังหวัดชุมพร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพอนามัยตลอดปี
2. เพื่อให้นักเรียนได้มีประสบการณ์รู้วิธีการกำจัดแมลงวันเพิ่มขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะในการดัดแปลงทำกับดักแมลงวัน อย่างง่ายและประหยัดไป

ใช้ที่บ้านของตนเอง

21. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมอบรมวิชาคอมพิวเตอร์ ให้แก่เด็กในโรงเรียนเป็นกิจกรรมเสริมพัฒนาผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และจัดซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาให้แก่นักเรียนเพื่อใช้กันได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการ

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จังหวัดชุมพร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์
2. เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์สูงขึ้น
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูได้ใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและนำเสนอผลงาน
4. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้คงทนถาวร นำความรู้ไปใช้ได้ตลอดชีวิต

22. โครงการเลี้ยงปลา

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมงานอาชีพแก่นักเรียน ยากจน ถูกทอดทิ้ง จัดกิจกรรมสร้างโรงเรียนสำหรับเลี้ยงปลา สร้างบ่อเลี้ยงปลา เพื่อเป็นการสร้างอาชีพและสร้างทุนการศึกษาให้แก่โรงเรียน โรงเรียนจะได้มีทุนในการดำเนินการให้นักเรียนได้มีอาชีพและก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อนักเรียนมากขึ้น

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จังหวัดชุมพร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. ให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง
2. สร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดแก่นักเรียน
3. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ครูอบรมไปประกอบอาชีพได้

23. โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดโรงเรียน

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านของนักเรียน โดยให้นักเรียนช่วยกันดูแลช่วยกันรักษาหนังสือและบรรณารักษ์เข้าใช้ห้องสมุดอย่างถูกต้อง และรับบริจาคหนังสือให้หลากหลายเหมาะสมกับนักเรียนและฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จังหวัดชุมพร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. สร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่นักเรียน
2. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านหนังสือไปประยุกต์ใช้นอกห้องเรียนได้
3. สร้างห้องสมุดที่มีความสนใจ
4. ปลูกฝังนักเรียนให้เป็นคนรักการอ่าน

24. โครงการเกษตรยั่งยืนตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่เศรษฐกิจพอเพียง

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน การทำการประมง เลี้ยงปลา และสร้างองค์ความรู้โดยใช้สารจุลินทรีย์ในการทำการเกษตรยั่งยืน ซึ่งช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดมุกดาหาร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีความรู้ในการจัดพื้นที่ทำการเกษตรแบบพอเพียง
2. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสรู้จักการใช้ การผลิต และการขยายจุลินทรีย์เพื่อนำมาใช้

ในการเกษตร

3. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสรู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
4. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีรายได้เสริมระหว่างเรียน
5. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพต่อไป

25. โครงการปันน้ำใจสู่ผู้ด้อยโอกาส

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมการให้ทุนการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส

สถานที่ดำเนินการ องค์การบริหารส่วนตำบลหัวถนน จังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสให้ดีขึ้นมีโอกาสได้รับการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้สามารถประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเอง

26. โครงการพัฒนาองค์กรรวมของเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาส

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรเครือข่ายครอบครัวและพัฒนาองค์กรรวมของเด็กยากจน และผู้ด้อยโอกาส ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมให้พร้อมสำหรับการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

สถานที่ดำเนินการ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ตาว จังหวัดเชียงใหม่ นครสวรรค์

วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสให้ดีขึ้นมีโอกาสได้
รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

27. โครงการเยี่ยมบ้าน

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาส
และเด็กพิการ ตามบ้านและแนะนำผู้พิการและครอบครัวในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

สถานที่ดำเนินการ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนพิการรู้จักพึ่งตนเองและมีความภาคภูมิใจ
ในตนเอง

28. โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ด้อยโอกาสโดยชุมชน

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เช่น ฝึก
อบรมอาชีพโดยชุมชน ใช้วิทยากรจากชุมชนและผู้เรียนลงมือปฏิบัติได้จริง

สถานที่ดำเนินการ สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเสนางคนิคม

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสฝึกอาชีพในชุมชน
2. มีความรู้และเข้าใจชุมชนและนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพต่อไป

29. โครงการการสอนขยายพันธุ์พืชแก่เด็กพิการ

ลักษณะกิจกรรม จัดฝึกอบรมกลุ่มเด็กพิการเพื่อให้เด็กพิการสามารถนำกิจกรรมส่งเสริม
พัฒนาศักยภาพเด็กพิการเรื่องการขยายพันธุ์พืชไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และเพาะขยายเสริม
รายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

สถานที่ดำเนินการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขต 12

วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนพิการรู้จักพึ่งตนเองและมีความภาคภูมิใจ
ในตนเอง

30. โครงการช่วยเหลือแก้ไขเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาส

ลักษณะกิจกรรม จัดฝึกอบรมอาชีพสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสเกิด
ความรู้อาชีพและนำอาชีพไปประยุกต์ใช้ในอนาคต

สถานที่ดำเนินการ องค์การบริหารส่วนตำบลพนา จังหวัดอำนาจเจริญ

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสรู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
2. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีรายได้เสริมระหว่างเรียน
3. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพต่อไป

31. โครงการการฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ

ลักษณะกิจกรรม จัดฝึกอบรมอาชีพหลากหลายให้กลุ่มเด็กพิการเพื่อให้เด็กพิการสามารถนำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพเด็กพิการไปประกอบอาชีพหลากหลาย สร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

สถานที่ดำเนินการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักพึ่งตนเองและมีความภาคภูมิใจ

ในตนเอง

32. โครงการฝึกอาชีพนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพแก่นักเรียนพิการบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพสร้างรายได้แก่ตนเอง

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้พิการมีความรู้ความสามารถด้านงานอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้พิการมีความสามารถสร้างอาชีพเสริมรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว
3. เพื่อให้ผู้พิภรนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิตของตนเองได้

33. โครงการอาชีพนักเรียนพิการตามแนวพระราชดำริ เกษตรทฤษฎีใหม่

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา ให้มีทักษะการดำรงชีวิตเบื้องต้นในการประกอบอาชีพที่เหมาะสม มีกิจกรรมที่ดำเนินการ คือ ปลูกผักสวนครัว ปลูกหม่อน ะอม เพาะเห็ด เพาะถั่วงอก เลี้ยงปลา ขยายพันธุ์ ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ ขุดเจาะบ่อบาดาล และเสริมสวย

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อฝึกอาชีพให้กับนักเรียนพิการทางสติปัญญา
2. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน
3. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีทักษะการดำรงชีวิต
4. เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่จะนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ใน

ชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้เช่นคนปกติ

34. โครงการส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยสืบสานวัฒนธรรมสู่ชุมชน

ลักษณะกิจกรรม จัดอบรมส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยให้นักเรียนกลุ่มสนใจ และเรียนรู้ทักษะด้านศิลปะวัฒนธรรมไทยสร้างค่านิยมและเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย นักเรียนกล้าแสดงออกและทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดตาก

วัตถุประสงค์โครงการ

1. ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในด้านนาฏศิลป์
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวัฒนธรรมไทยและเกิดการอนุรักษ์

35. โครงการเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อส่งเสริมอาชีพ

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้ความรู้และอบรมการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ให้นักเรียนเพื่อสร้างรายได้ระหว่างเรียน

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดตาก

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ในการทำการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ
2. สามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ในการประกอบอาชีพ
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน และพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐาน

ในการดำรงชีวิต

36. โครงการตัดเย็บเสื้อผ้า

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้ความรู้และอบรมการสอนตัดเสื้อผ้าให้นักเรียนกลุ่มสนใจ และเพื่อสร้างรายได้ระหว่างเรียนแก่นักเรียน เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชน

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดตาก

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ในการทำการตัดเย็บเสื้อผ้า
2. สามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ในการประกอบอาชีพ
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน และพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐาน
4. เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

37. โครงการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนของตนเอง และนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์เป็นข้อมูลและเผยแพร่ในชุมชน

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดตาก

วัตถุประสงค์โครงการ

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

38. โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนพิการ

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้ความรู้และอบรมทักษะอาชีพแก่นักเรียนพิการที่มีความสนใจในอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองให้มีทักษะอาชีพจนสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนพิษณุโลกปัญญานุกูล จังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนพิการสามารถเรียนอาชีพตามที่ตนเองถนัด
2. เพื่อให้นักเรียนพิการเกิดทักษะอาชีพและสามารถนำไปประกอบอาชีพ
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนพิการรู้จักพึ่งตนเองและมีความภาคภูมิใจในตนเอง
4. เพื่อเป็นการหารายได้ระหว่างเรียน

39. โครงการฝึกอาชีพนักเรียนพิการทางสติปัญญา

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพช่างเสริมสวยให้แก่นักเรียนพิการ และจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกอาชีพ เพื่อให้เกิดทักษะนำความรู้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและอยู่ในสังคมได้เช่นคนปกติ

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อฝึกอาชีพให้กับนักเรียนพิการทางสติปัญญาตามศักยภาพ
2. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน
3. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีทักษะในการดำรงชีวิต
4. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้
5. เพื่อเป็นการหารายได้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม

40. โครงการทำดอกไม้จากกระดาษสา

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพการประดิษฐ์ดอกไม้จากกระดาษสาแก่นักเรียนพิการ และจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกอาชีพ เพื่อให้เกิดทักษะนำความรู้ไปประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล จังหวัดภูเก็ต

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อฝึกอาชีพให้กับนักเรียนพิการทางสติปัญญา
2. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตรประจำวันและอยู่ในสังคมได้

41. โครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านครุน้อย

ลักษณะกิจกรรม จัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย เด็กเล็กก่อนวัยเรียน เด็กกำพร้า เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และประสานงานร่วมมือกับหน่วยงานราชการเพื่อให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กที่มีปัญหาสังคม

สถานที่ดำเนินการ สถานที่รับเลี้ยงเด็กยากจนบ้านครุน้อย กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส
2. เพื่อบริการช่วยเหลือทางด้านสังคมสงเคราะห์แก่เด็กยากจน เด็กกำพร้า และเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก

42. โครงการพัฒนาอาชีพผู้ด้อยโอกาสในสถานศึกษา

ลักษณะกิจกรรม จัดฝึกอบรมอาชีพให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ที่อยู่ในสภาวะยากลำบากได้มีความรู้ ทักษะชีวิต และสามารถพัฒนาวิชาชีพได้เต็มศักยภาพ

สถานที่ดำเนินการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 1

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้การศึกษาและฝึกอาชีพให้แก่ผู้ด้อยโอกาส
2. เพื่อสร้างรายได้เป็นทุนการศึกษา
3. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสนำความรู้และประสบการณ์จากการฝึกอบรมไปใช้ในชีวิตร

ประจำวัน

4. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

43. โครงการทัศนแหล่งเรียนรู้งานอาชีพของผู้ด้อยโอกาส

ลักษณะกิจกรรม จัดฝึกอบรมอาชีพ แก่เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กยากจน และเด็กที่มีปัญหาเสพติด เด็กที่ออกโรงเรียนกลางคัน เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กกลุ่มนี้มีความเข้าใจในงานอาชีพสาขาต่างๆ จากสถานที่จริงของแหล่งเรียนรู้ ลองปฏิบัติ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพ และนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป

สถานที่ดำเนินการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 1

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพที่สุจริตและได้มีโอกาสศึกษาตามศักยภาพของตนเอง
2. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้งานอาชีพจากสถานที่จริง
3. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสทุกคนมีแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนตามสายอาชีพที่สนใจ

44. โครงการห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้

ลักษณะกิจกรรม จัดแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดสำหรับเด็กนักเรียน และบุคคลในชุมชนประจำอำเภอ เพื่อฝึกให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าและปลูกฝังให้นักเรียนรักการอ่าน โดยเป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดเพื่อใช้สำหรับศึกษาค้นคว้าในชุมชน

สถานที่ดำเนินการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้การศึกษาแก่เด็กและบุคคลในชุมชนศึกษาค้นคว้าข้อมูล
2. เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้

45. โครงการส่งเสริมพัฒนาผู้ด้อยโอกาส

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาส แต่ละโรงเรียน

สถานที่ดำเนินการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 3

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้การศึกษาและฝึกอาชีพให้แก่ผู้ด้อยโอกาส
2. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างอาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาส
3. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสนำความรู้และประสบการณ์จากการฝึกอบรมไปใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบอาชีพอย่างสุจริต

ประจำวันและประกอบอาชีพอย่างสุจริต

46. โครงการฝึกทักษะงานอาชีพนักเรียน

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพแก่เด็กนักเรียนที่บกพร่องทางการได้ยิน โดยครูหัวหน้างานอาชีพร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเป็นผู้จัดกิจกรรม และให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนนครราชสีมาปัญญาานุกูล

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อฝึกอาชีพให้กับนักเรียนพิการทางการได้ยิน
2. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้

47. โครงการส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนพิการ

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพแก่เด็กพิการ

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนพิจิตรปัญญาอนุกุล

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อฝึกอาชีพให้กับนักเรียนพิการ
2. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

48. โครงการพัฒนาคุณภาพอาชีพนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอบรวมอาชีพแก่เด็กพิการ เป็นการเตรียมการให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกอาชีพ เพื่อให้เกิดทักษะนำความรู้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและอยู่ในสังคมได้ เช่นคนปกติ

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนอุบลปัญญาอนุกุล

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อฝึกอาชีพให้กับนักเรียนพิการทางสติปัญญาตามศักยภาพ
2. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนพิการมีความรับผิดชอบและเกิดทักษะในการดำรงชีวิต
3. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

49. โครงการกีดแก้วและกระจก

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพตามความถนัดและสนใจ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน กิจกรรมการสอนฝึกให้นักเรียนเรียนรู้จริง นำไปใช้ประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนที่สนใจเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ กีดแก้วและกระจก
2. เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะ และชำนาญการทำงานกีดแก้วและกระจก
3. เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการทำงานอาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานกีดแก้วและกระจก

50. โครงการอาชีพการทำกระดาษรถยนต์

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอบรวมอาชีพแก่นักเรียน โดยกิจกรรมสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์จากกระดาษรถยนต์เก่าที่ไม่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ประโยชน์โดยดัดแปลงเป็นกระดาษรถยนต์ ใช้สำหรับเพาะปลูกพืชผักต่างๆ และสามารถนำมาประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะอาชีพสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้

3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการนำเศษวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว นำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์
4. เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีความสามัคคีและรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม

51. โครงการหนึ่งพิการหนึ่งอาชีพ

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพการทำตุ๊กตាយางแก่เด็กพิการศูนย์การศึกษาพิเศษ เด็กพิการในโรงเรียนเรียนร่วม ผู้พิการทั่วไป จัดทำร่วมกับศูนย์ศึกษานอกระบบโรงเรียน และจัดวิทยากรมาฝึกอบรมให้ความรู้

สถานที่ดำเนินการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนราธิวาส

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อสร้างโอกาสให้แก่ผู้พิการมีสถานที่ฝึกอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้พิการมีอาชีพและสามารถประกอบอาชีพได้เท่าเทียมกับคนปกติ
3. เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

52. โครงการหนังสือใหม่ที่หนูอยากอ่าน

ลักษณะกิจกรรม เป็นกิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดหาหนังสือใหม่ที่เหมาะสำหรับนักเรียนพิการ เพื่อนำความรู้มาใช้ในการประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันได้ หรือศึกษาต่อในชั้นสูงขึ้นไปของเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ และผู้พิการทั่วไป

สถานที่ดำเนินการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนราธิวาส

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้การศึกษาแก่นักเรียนพิการ
2. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนพิการรักการอ่าน
3. เพื่อใช้หนังสือเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าข้อมูลสำหรับเด็กพิการ

53. โครงการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสและเด็กพิการ

ลักษณะกิจกรรม เป็นกิจกรรมฝึกอาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาส กลุ่มเร่ร่อน เด็กพิการ เด็กติดเชื้อ โดยฝึกการจัดทำดอกไม้จากกระดาษสา และกระดาษย่น และดินวิทยาศาสตร์

สถานที่ดำเนินการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 3

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อสร้างโอกาสให้แก่ผู้ด้อยโอกาสมีสถานที่ฝึกอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีอาชีพและสามารถประกอบอาชีพได้
3. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพที่สุจริตและได้มีโอกาสศึกษา

ตามศักยภาพของตนเอง

54. โครงการฝึกอาชีพคนพิการ

ลักษณะกิจกรรม เป็นกิจกรรมฝึกอาชีพแก่คนพิการ ในด้านงานอาชีพ และกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว สามารถอยู่ร่วมกับคนปกติได้อย่างมีความสุข

สถานที่ดำเนินการ ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดตราด

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้พิการมีความรู้ความสามารถด้านงานอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้พิการมีความสามารถสร้างอาชีพเสริมรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว
3. เพื่อให้ผู้พิกARNนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิตของตนเองได้

55. โครงการฝึกอาชีพผ้าบาติกสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา

ลักษณะกิจกรรม เป็นกิจกรรมฝึกอาชีพแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา สามารถสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนกวีลະອຸນຸລ ຈັງຫວັດເຊີງໃໝ່

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา ได้รับการฝึกอาชีพ
2. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพคนพิการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
3. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาให้ดำเนินชีวิตที่ดี

56. โครงการนวดแผนไทยเพื่อฝึกอาชีพและมีรายได้ให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพนวดแผนไทยให้แก่ผู้พิการ เพื่อให้ผู้พิการเกิดความสามารถและความรู้เรื่องการนวดแผนไทยไปใช้ประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเอง

สถานที่ดำเนินการ ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดราชบุรี

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้พิการมีความรู้ความสามารถด้านงานอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้พิการมีความสามารถสร้างอาชีพเสริมรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว
3. เพื่อให้ผู้พิกARNนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิตของตนเองได้

57. โครงการค่ายศิลปะเพื่อการพัฒนานักศิลปะ

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครอง ครอบครัว และครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติหน้าที่ฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลออทิสติก มีความรู้ความเข้าใจ และเกิดทักษะการนำกิจกรรมทางศิลปะทั้งการวาดภาพ การระบายสี การปั้น มาฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลออทิสติกได้

สถานที่ดำเนินการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้ปกครอง ครอบครัว และครู อาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับบุคคลออทิสติก
2. เพื่อให้บุคคลออทิสติกแสดงออกทางศิลปะได้อย่างเหมาะสม

58. โครงการรณรงค์แผนไทยเพื่อสุขภาพ

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพนวดฝ่าเท้าแก่นักเรียนพิการบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพสร้างรายได้แก่ตนเอง

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล

วัตถุประสงค์โครงการ

4. เพื่อให้ผู้พิการมีความรู้ความสามารถด้านงานอาชีพ
5. เพื่อให้ผู้พิการมีความสามารถสร้างอาชีพเสริมรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว
6. เพื่อให้ผู้พิการนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิตของตนเองได้

59. โครงการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาสในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ให้เกิดทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ การหารายได้ การเก็บรักษาเงิน การขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา การรักษาสุขภาพอนามัย การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ และอาชีพที่เหมาะสมเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพ

สถานที่ดำเนินการ ศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 1

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถนำความรู้มาใช้ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อเนื่องในชั้นสูงขึ้น ตลอดจนหาเลี้ยงตนเองได้โดยประกอบอาชีพที่สุจริต

60. โครงการฝึกอาชีพพื้นฐานเลี้ยงตนเอง

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพแก่นักเรียนพิการ เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพสร้างรายได้แก่ตนเอง

สถานที่ดำเนินการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขต 12 จังหวัดชลบุรี

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้พิการมีความรู้ความสามารถด้านงานอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้พิการมีความสามารถสร้างอาชีพเสริมรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว
3. เพื่อให้ผู้พิการนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิตของตนเองได้

61. โครงการฝึกอาชีพสำหรับคนพิการเพื่อพึ่งตนเองได้

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพแก่นักเรียนพิการ เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพสร้างรายได้แก่ตนเอง

สถานที่ดำเนินการ ศูนย์การศึกษาเขต 12 จังหวัดชลบุรี

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้พิการมีความรู้ความสามารถด้านงานอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้พิการมีความสามารถสร้างอาชีพเสริมรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว
3. เพื่อให้ผู้พิการนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิตของตนเองได้

62. โครงการแสวงหาอาชีพ

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพสร้างทักษะการดำรงชีวิตแก่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ การพิมพ์ดีด ซ่อมแซมอุปกรณ์ การเสริมสวย เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพสร้างรายได้แก่ตนเอง

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนระยองปัญญานุกูล

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมในเบื้องต้นได้
4. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

63. โครงการค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้การศึกษาคณะเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ครอบครัวยมีปัญหา ขาดอบรมเลี้ยงดูอยู่ในสภาวะยากลำบาก เด็กประพฤติตนไม่เหมาะสม กิจกรรมเข้าค่ายทำให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดการพัฒนาความคิด ระเบียบวินัยความรับผิดชอบ เกิดศักยภาพสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย จังหวัดนนทบุรี

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อจัดอบรมนักเรียนในรูปแบบค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต
2. เพื่อสร้างทักษะชีวิตให้รู้จักคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพสามารถปฏิบัติตนให้ห่างจากอบายมุขและสิ่งเสพติด
3. เพื่อสร้างคนดี มีคุณภาพให้แก่สังคม

64. โครงการพัฒนาเด็กบ้านเมอร์ซี

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้การศึกษาเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก

สถานที่ดำเนินการ มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาบุคคล กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กในสภาวะยากลำบาก
2. เพื่อร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่างประเทศ เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

65. โครงการครูข้างถนน

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้การศึกษาเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และปกป้องช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยงและให้ความรู้แก่เด็กเร่ร่อนเรื่องการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพเพื่อใช้เป็นอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้

สถานที่ดำเนินการ มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาบุคคล กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กในสภาวะยากลำบาก
2. เพื่อร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่างประเทศ เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

66. โครงการพัฒนาผู้ด้อยโอกาส

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมให้การศึกษาเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก ได้แก่เด็กเร่ร่อน

สถานที่ดำเนินการ โครงการพัฒนาผู้ด้อยโอกาสสะพานพุทธ กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กในสภาวะยากลำบาก
2. สำรวจปัญหา เก็บข้อมูลผู้ด้อยโอกาสและสร้างความสัมพันธ์

67. โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กเร่ร่อนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมสอนหนังสือและจัดกิจกรรมให้เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก เด็กเร่ร่อน และปกป้องช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยงเรื่องทักษะการดำรงชีวิต การหลีกเลี่ยงอบายมุขสอนโดยครูอาสาสอน และอาสาสมัคร

สถานที่ดำเนินการ มูลนิธิพัฒนาสุขภาพสังคม กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กในสภาวะยากลำบาก

68. โครงการค่ายพักแรมกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะกระบวนการดำเนินชีวิต

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเข้าสู่ระบบทางเลือกที่ดี และมีแนวทางในการประกอบอาชีพระหว่างเด็กชนบทกับเด็กเร่ร่อน และเกิดกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์

สถานที่ดำเนินการ กลุ่มพันธกิจเพื่อสังคม สมุทรปราการ

วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กในสภาวะยากลำบาก

69. โครงการฝึกอาชีพผู้พิการทางปัญญาและการเรียนรู้

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพให้บุคคลปัญญาอ่อน ในศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

สถานที่ดำเนินการ สถาบันราชานุกูล

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ผู้พิการมีความรู้ความสามารถด้านงานอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้พิการมีความสามารถสร้างอาชีพเสริมรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว
3. เพื่อให้ผู้พิการนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิตของตนเองได้

70. โครงการเกษตรยั่งยืนของเด็กน้อยด้วยโอกาส

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพทำการเกษตรให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ได้เรียนรู้ในงานอาชีพ เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองอย่างสุจริต

สถานที่ดำเนินการ มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก จังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อสร้างโอกาสให้แก่ผู้ด้อยโอกาสมีสถานที่ฝึกอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีอาชีพและสามารถประกอบอาชีพได้
3. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพที่สุจริตและได้มีโอกาสศึกษา

71. โครงการสืบสานศิลปะและวัฒนธรรมให้แก่ผู้ด้อยโอกาส

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมรณรงค์ และฝึกอบรมงานศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ผู้ด้อยโอกาสมีความซาบซึ้งในงานศิลปะของท้องถิ่นของตนเอง เพื่อช่วยกล่อมเกลาให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีงามในสังคม

สถานที่ดำเนินการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพัทลุง

วัตถุประสงค์โครงการ

1. ให้ผู้ด้อยโอกาสมีความรู้ความสามารถในด้านศิลปะและวัฒนธรรม
2. เพื่อให้เด็กเรียนรู้จักวัฒนธรรมไทยและเกิดการอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรม

72. โครงการส่งเสริมเด็กและเยาวชนพิการสู่เส้นทางอาชีพอิสระ

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพหลากหลายให้แก่คนพิการ เด็กและเยาวชนพิการ เข้าสู่เส้นทางอาชีพอิสระ

สถานที่ดำเนินการ มูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ จังหวัดนครราชสีมา
วัตถุประสงค์โครงการ

1. ให้คนพิการมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัด
2. เพื่อให้ผู้พิการนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิตของตนเองได้

73. โครงการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาส

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้ด้อยโอกาสให้สามารถใช้ทักษะความรู้ที่ฝึกอบรมไปแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้

สถานที่ดำเนินการ กองการศึกษาเทศบาล จังหวัดจันทบุรี
วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อสร้างโอกาสให้แก่ผู้ด้อยโอกาสมีสถานที่ฝึกอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีอาชีพและสามารถประกอบอาชีพได้
3. เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพที่สุจริตและได้มีโอกาส

ศึกษา

74. โครงการสร้างอาชีพคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

ลักษณะกิจกรรม จัดกิจกรรมฝึกอาชีพให้แก่คนพิการ ผู้ด้อยโอกาสมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัดและสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

สถานที่ดำเนินการ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อให้คนพิการและผู้ด้อยโอกาสมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัดของตนเองและสร้างรายได้ให้ครอบครัวและตนเอง

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้าของผู้วิจัยเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ผลจากการศึกษาค้นคว้าดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากงานวิจัยของ สุภินทิพย์ ผาสุขดี (2532) เรื่องบทบาทของหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในกรุงเทพมหานครพบว่าหน่วยงานภาครัฐมีการวางแผนดำเนินการให้ผู้ด้อยโอกาสได้ฝึกฝนอาชีพระยะสั้นตามที่ตนถนัด โดยจัดบุคลากรและงบประมาณให้ส่วนหน่วยงานของเอกชนจะมีการวางแผนดำเนินการให้เด็กได้รับการ

เลี้ยงดูและการศึกษาเป็นกิจกรรมเฉพาะอย่างต่างกันว่าวัตถุประสงค์ โดยจ้างบุคลากร และมีเงินอุดหนุนจากองค์กรต่างๆ เจ้าหน้าที่ทั้งหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนมีความเห็นว่าการดำเนินการนี้ สามารถแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กได้ดี ส่วนปัญหาอุปสรรคได้แก่ เด็กไม่มีทะเบียนบ้าน ย้ายที่อยู่บ่อย บุคลากรไม่เสียดสละ ขาดบุคลากรและงบประมาณ การประสานงานระหว่างหน่วยงานไม่ดีพอ บุคลากรขาดความรู้ความสามารถ และเด็กไม่ให้ความร่วมมือ

จากผลการวิจัยของนิตยา กัทลิตระพันธ์ (2535) พบว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ ในสถานสงเคราะห์ทั้งภาครัฐและเอกชนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเร่ร่อนควรเน้นการจัดการด้านดังต่อไปนี้ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถานสงเคราะห์ ให้เด็กเกิดความรู้สึกสบายใจ และผูกพันเพื่อลดความต้องการเร่ร่อนพเนจรในท้องถนน เช่นการจัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม สะอาดของที่พัก ที่กิน ที่นอน ที่พักผ่อน และมีสนามให้เล่นออกกำลังกายสร้างสำนึกให้เด็กคิดถึงอนาคตการทำงาน การมีครอบครัว และการมีส่วนร่วมในสังคม โดยการฝึกอาชีพตามความสนใจและความสามารถของเด็ก ได้แก่ งานช่าง งานศิลปะ ดนตรี กีฬา ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ สอนให้เด็กได้รู้จักเคารพกฎกติกา และมีระเบียบวินัย การทำงานร่วมกัน ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายที่มีอยู่ในสังคมแวดล้อมและการระวังป้องกันอันตรายต่างๆ เช่น ภัยจากยาเสพติด ภัยจากเพศสัมพันธ์สำส่อน เล่ห์เหลี่ยมของแก๊งมิจฉาชีพเปิดมโนทัศน์ของเด็กให้กว้างไกล ด้วยการพาไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้โดยประสบการณ์ เช่น พายชมสถานที่ท่องเที่ยว หรือชมการทำงานของหน่วยงานรัฐและเอกชน ชมการปฏิบัติงานจริง ของทหาร ตำรวจ แพทย์ พยาบาล การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือการพาเด็กไปเยี่ยมกลุ่มด้อยโอกาสกลุ่มอื่น เช่น เด็กพิการ เด็กปัญญาอ่อนส่งเสริมให้เด็กมีกิจกรรมร่วมกับบุคคลภายนอก โดยให้เด็กตื่นตัวเสมอในทุกเรื่อง กิจกรรมต่างๆ ต้องมีความจริงจังและให้เด็กมีความรู้สึกสนุก กิจกรรมที่ควรจัดลงในพื้นที่ที่มีเด็กเร่ร่อน เช่น โครงการเยาวชนสัมพันธ์ และให้เด็กเร่ร่อนมีส่วนร่วมและใช้บริการในโครงการสนาม เพื่อลดเลิกพฤติกรรมเร่ร่อนลง

จากผลวิจัยของ นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม (2535) พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกี่ยวกับวิธีการสอนวิชาสามัญในการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนอายุ 7-12 ปี ในเรื่องการศึกษาวิชาสามัญว่าเป็นความเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ จัดให้มีการออกค่ายให้เด็กได้เห็นของจริงไม่เร่งรัดในการเรียนการสอนสื่อที่ใช้ประกอบควรเข้าใจได้ง่าย จัดทัศนศึกษาให้เด็กได้ปฏิบัติจริงควรยกตัวอย่างประกอบในสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กหลีกเลี่ยงการใช้ประเด็นที่ตอกย้ำความรู้สึกที่ไม่ดี ใช้ภาษาที่เด็กเร่ร่อนเข้าใจได้ง่าย มีกิจกรรมบันเทิงสอดแทรก สรุปใจความสำคัญก่อนจบการเรียนในแต่ละครั้งเตรียมอุปกรณ์การเรียนให้พร้อมให้เด็กกล่าวสรุปเนื้อหาทวนซ้ำเพื่อความ

เข้าใจ เน้นการอภิปรายกลุ่ม วางแผนการเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

สุวรรณี ยะหะกร (2538) ได้ศึกษากระบวนการเรียนการสอนผู้ด้อยโอกาสในแหล่งก่อสร้าง ด้วยกระบวนการวิจัย 8 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างกระบวนการเรียนการสอน 2) การพัฒนาและประมวลเนื้อหาสำหรับสอน 3) การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือ 4) การทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอน 5) การวิเคราะห์ผลการทดลอง 6) การประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการ 7) การปรับปรุงกระบวนการ 8) การสร้างคู่มือครู ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

หลักการที่นำมาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีที่สามารถช่วยตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาต่างๆ ของเด็กในสภาพการณ์ที่เด็กเผชิญอยู่ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีสร้างแรงจูงใจ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ ทฤษฎีความคาดหวัง หลักบูรณาการและหลักพุทธศาสตร์ในเรื่องครูที่เป็นกัลยาณมิตรวิธีการที่นำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับศิษย์ การตอบสนองในสิ่งที่เด็กขาดแคลน การให้เด็กเรียนแบบพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมโดยครูคอยให้กำลังใจและความคาดหวังที่ดีแก่เด็กกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยสาระ 2 ส่วน คือ ขั้นตอนการสอนและปัจจัยสนับสนุนการสอน โดยขั้นตอนการสอนมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน

ได้แก่ 1) ขั้นสร้างแรงจูงใจ 2) ขั้นเสนอตัวแบบแก่นักเรียน 3) ขั้นให้ความคาดหวังและให้ทำตามตัวแบบ 4) ขั้นส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ 5) ขั้นสร้างความภาคภูมิใจ ส่วนปัจจัยสนับสนุนด้านการสอนได้แก่ 1) ครูที่มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร 2) สื่อการสอนประเภทต่างๆ 3) คู่มือครู 4) ระบบการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเด็กเทคนิคการสอนที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ เทคนิคการใช้สิ่งจูงใจ เทคนิคการใช้ตัวแบบ เทคนิคการให้ความคาดหวัง และเทคนิคการบูรณาการทักษะการเรียนรู้กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะ

ประการ คือ 1) มีขั้นตอนการสอนซึ่งตอบสนองความต้องการของเด็ก 2) เน้นการเรียนรู้จากตัวแบบที่ดี และเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ที่ดีให้แก่เด็ก 3) ในแต่ละขั้นตอนครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตอบสนองความต้องการทางการเรียนของเด็กที่มีพื้นฐานความรู้ ความต้องการ และความสนใจต่างกันถึง 4 ระดับคู่มือที่สร้างขึ้นประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ 1) คำชี้แจงการใช้คู่มือครู 2) สภาพชีวิตและสภาพการเรียนรู้ของเด็ก 3) แนวทางการพัฒนาเด็ก 4) การเลือกเนื้อหาสำหรับสอนเด็ก 5) การใช้กระบวนการเรียนการสอน 6) ตัวอย่างแผนการสอนและเอกสารประกอบจัดการเรียนการสอนสำหรับครูนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ผลการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอนในศูนย์เด็กก่อสร้างทั้ง 3 แห่งพบว่ากระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประ

สิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือเด็กมีความรู้ เจตคติ และการนำความรู้ที่เรียนไปปฏิบัติสูงขึ้นในทุกด้าน ส่วนครูผู้ทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอนประเมินตนเองด้านความรู้และด้านเจตคติสูงขึ้น แต่สมรรถภาพการสอนสูงขึ้นตามเกณฑ์กำหนด 4 คน ใน 6 คน เนื่องจากลักษณะเฉพาะของบุคคลไม่เอื้ออำนวย สำหรับความพึงพอใจต่อการใช้กระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ผลการวิจัยของ ตูลยา โภกอุ่น (2540) เรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการศึกษาระดับประถมศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา พบว่าพระสงฆ์ที่ก่อตั้งหรือบริหารงานส่วนใหญ่ปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้มีความรู้มากขึ้น โดยให้หลักเมตตาธรรมและหลักสามัคคีธรรม รวมทั้งมีการฝึกอาชีพให้ด้วย พระสงฆ์ส่วนมากประสบปัญหาด้านเงินทุนและงบประมาณในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ เนื่องจากไม่มีรายได้หลักต้องรอเงินบริจาคอย่างเดียว ผลที่ได้จากการปฏิบัติงานของพระสงฆ์คือเด็กได้รับการศึกษามากขึ้นตามกำลังความสามารถได้เรียนรู้ธรรมะและสามารถนำวิชาชีพที่ฝึกไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง

ผลการวิจัยของ นางลักษณีย์ คำนึ่งธรรม (2540) เรื่อง การศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาทางร่างกาย ในศูนย์อบรมผู้ด้อยโอกาสในวัด พบว่า ครูพี่เลี้ยงส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาทางร่างกายอยู่ในระดับพอใช้ มี ทักษะและการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี

ผลการวิจัยของ จันทิมา ปัญจวัฒน์ (2543) เรื่อง การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส การศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว พบว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสจัดแบบเป็นกลุ่มและแบบชั้นเรียนมากที่สุด กิจกรรมที่จัดมากที่สุดคือ กิจกรรมการเกษตร และกิจกรรมการสอนการดำเนินชีวิต การสอนกิจกรรมเน้น การปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ผู้สอนกิจกรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจ และวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนเหมาะสมและเพียงพอ ด้านปัญหาและอุปสรรคของการจัดกิจกรรมพบว่า เป็นปัญหา 5 ประเด็นโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ 1) การนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพ และวิธีการสอนไม่ค่อยสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา 2) ความชำนาญของผู้สอน และความเป็นกันเองและความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน 3) ผู้ด้อยโอกาสรู้สึกตนเองมีปมด้อยและไม่มั่นใจในตนเอง 4) วัสดุที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนขาดแคลน 5) การประเมินผลไม่คำนึงถึงการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และไม่ให้ผู้เรียนมีส่วนในการประเมินผล

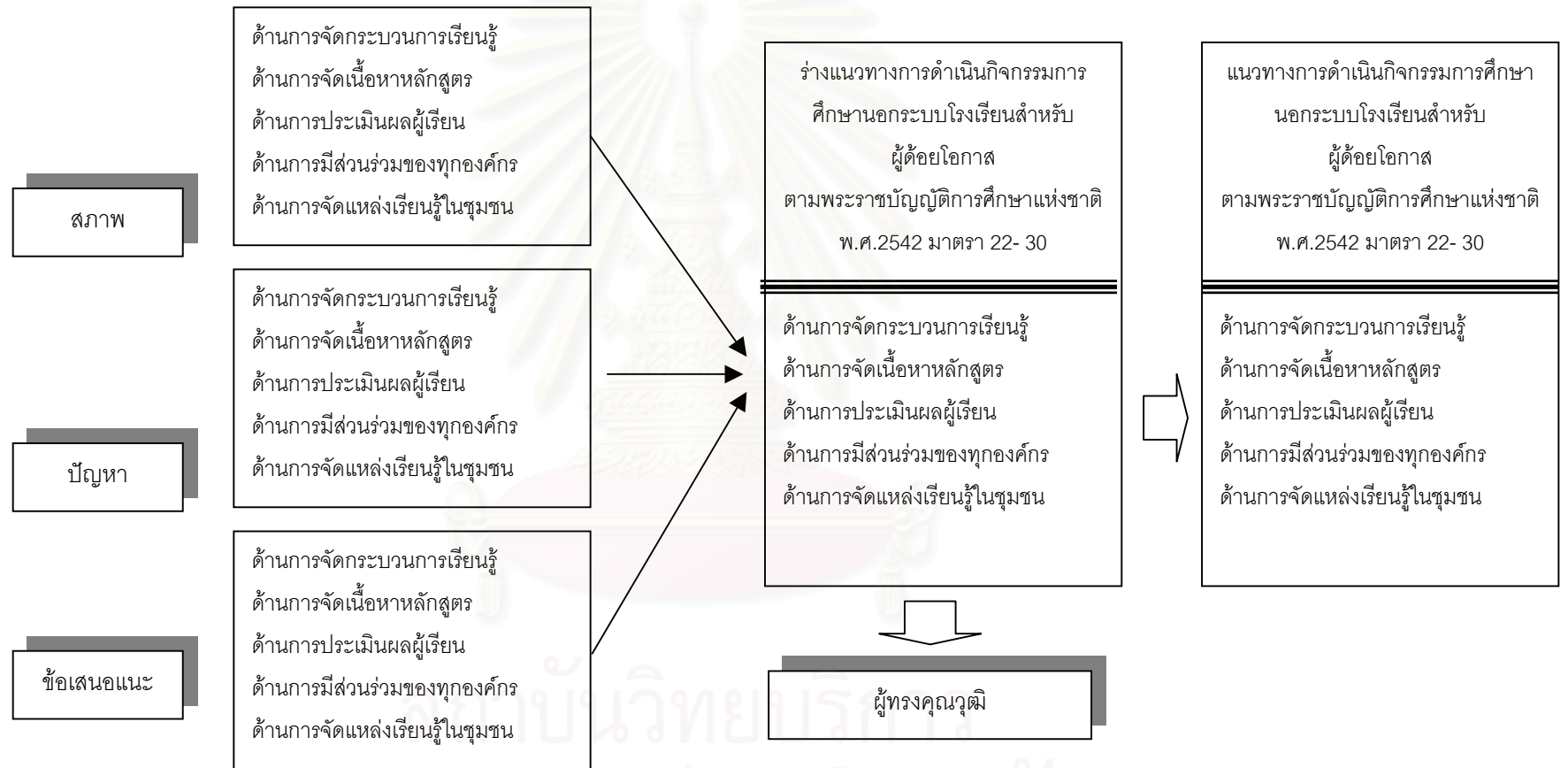
จากงานที่มีผู้วิจัยเกี่ยวกับผู้ด้อยโอกาสในด้านต่างๆยังไม่มียานวิจัยใดที่ศึกษา แนวการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่ง

ชาติ พ.ศ.2542 ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจอย่างมากที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับการให้บริการกิจกรรมทางการศึกษาจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่สอนให้เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งถือเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สติปัญญา คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น พัฒนาไปสู่การประกอบอาชีพที่ดี จนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542” ในโครงการแก้ไขปัญหาดึกยาคจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ในลักษณะของการศึกษาแบบสำรวจ (Survey study) ที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ในการศึกษาข้อเท็จจริง สถานภาพ และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ธรรมชาติ ตลอดจนความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ในสภาพปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา และแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ใน 5 ด้าน คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรม

1) การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ จากเอกสาร หนังสือ บทความ การสัมภาษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 ศึกษาเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
- 1.2 ศึกษาการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ทั้งการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาในระบบโรงเรียน

- 1.3 ศึกษาข้อมูลจากการสอบถาม การสัมภาษณ์ อาจารย์ผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านผู้ด้อยโอกาส

2) การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 กลุ่มคือ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน รวม 316 คน ดังนี้

กลุ่มประชากร

ได้แก่ ผู้บริหารในโครงการแก้ไขปัญหาคะดกยากจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งสิ้น 74 โครงการ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random sampling) โดยใช้เกณฑ์เลือกดังนี้คือ เป็นโครงการที่มีการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป โดยโครงการมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสและรับทราบสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่ผ่านมาเป็นอย่างดี จึงเป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเลือกโครงการทั้ง 74 โครงการ เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ และมีผู้บริหารทั้งหมดจำนวน 74 คน

ได้แก่ ครูในโครงการแก้ไขปัญหาคะดกยากจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งสิ้น 74 โครงการ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random sampling) โดยใช้เกณฑ์เลือกดังนี้คือ เป็นโครงการที่มีการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป โดยโครงการมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสและรับทราบสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่ผ่านมาเป็นอย่างดี จึงเป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเลือกโครงการทั้ง 74 โครงการ เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ และมีครูในโครงการทั้งหมดจำนวน 110 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนในโครงการแก้ไขปัญหาคะดกยากจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งสิ้น 74 โครงการ มีผู้เรียนทั้งหมด 197 คน ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคิดคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ค่าความเชื่อมั่น 99 % ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 5 % ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนผู้บริหาร ครู และผู้เรียนในโครงการแก้ไขปัญหาดึกยาคจนและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชน

ผู้บริหาร(คน) กลุ่มประชากร	ครู(คน) กลุ่มประชากร	ผู้เรียน(คน) กลุ่มตัวอย่าง
74	110	132

3) การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีแบบสอบถาม 3 ชุด ประกอบด้วย

แบบสอบถามชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้บริหาร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยแต่ละด้านจะแบ่งตามสภาพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด / ปัญหามากที่สุด
4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก / ปัญหามาก
3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง / ปัญหาปานกลาง
2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย / ปัญหาน้อย
1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด / ปัญหาน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open -End)

แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของครู ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยแต่ละด้านจะแบ่งตามสภาพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด / ปัญหามากที่สุด
4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก / ปัญหามาก
3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง / ปัญหาปานกลาง
2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย / ปัญหาเล็กน้อย
1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด / ปัญหาเล็กน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open -End)

แบบสอบถามชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้เรียน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยแต่ละด้านจะแบ่งตามสภาพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด / ปัญหามากที่สุด
4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก / ปัญหามาก
3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง / ปัญหาปานกลาง
2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย / ปัญหาน้อย
1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด / ปัญหาน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open -End)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. รวบรวมข้อมูลที่ได้มาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้แก่ แบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นผู้วิจัยได้ตรวจแก้ไขทางด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้ชัดเจน
4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และจำนวนภาษาพร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 30 ครูจำนวน 30 คน และผู้เรียนจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจและภาษาของข้อคำถามในแบบสอบถาม แล้วนำมาหาค่าความเที่ยง (reliability) ได้ดังต่อไปนี้

แบบสอบถามผู้บริหาร	จำนวน 30 คน	ค่าความเที่ยง .90
แบบสอบถามครู	จำนวน 30 คน	ค่าความเที่ยง .91
แบบสอบถามผู้เรียน	จำนวน 30 คน	ค่าความเที่ยง .85
6. นำเครื่องมือมาตรวจทานแก้ไขปรับปรุงให้เป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์แล้วนำส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจทานอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัย

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 27 ธันวาคม ถึงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2548 โดยมีขั้นตอนในการเก็บดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานในภาครัฐและเอกชนในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์
2. ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงโครงการทางไปรษณีย์ โดยแนบซองเปล่าที่ติดแสตมป์ไปพร้อมกับแบบสอบถาม เพื่อให้ทางโครงการส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์

3. ตรวจนับจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนในระหว่างวันที่ 10 มกราคม 2548 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2548 พบว่าได้รับแบบสอบถามคืนมา 272 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.1
4. ผู้วิจัยดำเนินการติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับกลับคืน โดยติดต่อกับทางโรงเรียนแต่ละโครงการทางโทรศัพท์ ในวันที่ 18 - 27 กุมภาพันธ์ 2548 รวม 1 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งไปกลับคืนมาทั้งหมด 316 ฉบับ
5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Sciences / Personal Computer) คำนวณวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

แบบสอบถาม

- ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
- ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินการศึกษาระบบโรงเรียน โดยการนำข้อมูลมาหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ซึ่งจัดระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด / ปัญหามากที่สุด
4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก / ปัญหามาก
3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง / ปัญหาปานกลาง
2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย / ปัญหาน้อย
1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด / ปัญหาน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่ามัชฌิมเลขคณิต เพื่อประกอบคำอธิบาย อาศัยการประเมินแบบอิงเกณฑ์ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด / ปัญหามากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	ปฏิบัติมาก / ปัญหามาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง / ปัญหาปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย / ปัญหาเล็กน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด / ปัญหาเล็กน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการดำเนินงานกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยการนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

6) การนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้วจากความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครูและนักเรียน จากตอนที่ 2 และ 3 เพื่อทราบแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และผู้วิจัยนำเสนอร่างแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิผู้วิจัยใช้เกณฑ์การเลือก คือ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาการการศึกษาเด็กพิเศษ การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส มีประสบการณ์การทำงานกับผู้ด้อยโอกาสตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแนวทางที่มีความโดยสอดคล้องกับสภาพปัญหา ของผู้บริหาร ครู และนักเรียน เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และผู้ทรงคุณวุฒิ มาสรุปเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (Percentage)

$$\text{ร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแต่ละข้อ}}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}} \times 100$$

2. ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$)

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ $\bar{x}$ = ค่ามัชฌิมเลขคณิต

$\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนทั้ง N จำนวน

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

3. สูตรการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$\text{S.D.} = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{(N^2 - 1)}}$$

S.D = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนคำตอบทั้งหมด

X = คะแนนที่กำหนดตามสเกล 5,4,3,2,1

N = จำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 นำเสนอข้อมูลสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ (f) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (%) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 2 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสของผู้บริหาร ครูและผู้เรียน โดยใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสของผู้บริหาร ครู และผู้เรียน โดยใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 นำเสนอผลข้อมูลร่างแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 5 นำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 3 ความถี่และค่าร้อยละของผู้บริหาร

ข้อมูลส่วนตัว	ผู้บริหาร (N = 74)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
ชาย	43	58.1
หญิง	31	41.9
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	3	4.1
30 - 40 ปี	19	25.7
41 - 50 ปี	42	56.8
มากกว่า 50 ปี	10	13.5
3. ประสบการณ์ในการทำงาน		
1 - 10 ปี	35	47.3
11 - 20 ปี	9	12.1
21 - 30 ปี	27	36.5
31 ขึ้นไป	3	4.1
4. ระดับการศึกษา		
ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี	2	2.8
ระดับปริญญาตรี	34	45.9
ระดับปริญญาโท	34	45.9
ระดับสูงกว่าปริญญาโท	4	5.4
5. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	1	1.4
5,000 - 8,000 บาท	4	5.4
8,001 - 10,000 บาท	4	5.4
มากกว่า 10,001 บาท	65	87.8
6. สังกัดหน่วยงาน		
หน่วยงานภาครัฐบาล	69	93.2
หน่วยงานเอกชน	5	6.8
รวม	74	100

ตารางที่ 4 ความถี่และค่าร้อยละของครู

ข้อมูลส่วนตัว	ครู (N = 110)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
ชาย	20	18.2
หญิง	90	81.8
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	45	40.9
30 - 40 ปี	39	35.5
41 - 50 ปี	22	20.0
มากกว่า 50 ปี	4	3.6
3. ประสบการณ์ในการทำงาน		
1 - 10 ปี	84	76.3
11 - 20 ปี	18	16.4
21 - 30 ปี	7	6.4
31 ขึ้นไป	1	0.9
4. ระดับการศึกษา		
ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี	10	9.1
ระดับปริญญาตรี	88	80.0
ระดับปริญญาโท	12	10.9
ระดับสูงกว่าปริญญาโท	0	0.0
5. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	4	3.6
5,000 - 8,000 บาท	37	33.6
8,001 - 10,000 บาท	12	10.9
มากกว่า 10,001 บาท	57	51.9
6. สังกัดหน่วยงาน		
หน่วยงานภาครัฐบาล	103	93.6
หน่วยงานเอกชน	7	6.4
รวม	110	100

ตารางที่ 5 ความถี่และค่าร้อยละของผู้เรียน

ข้อมูลส่วนตัว	ผู้เรียน (N = 132)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
ชาย	56	42.4
หญิง	76	57.6
2. อายุ		
7 – 10 ปี	4	3.1
11 – 15 ปี	46	34.8
16 – 18 ปี	82	62.1
3. ภูมิภาคเนาเดิม		
ภาคกลาง	28	21.2
ภาคตะวันตก	7	5.3
ภาคตะวันออก	13	9.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	51	38.6
ภาคเหนือ	21	15.9
ภาคใต้	12	9.1
4. สถานภาพของบิดามารดา		
อยู่ด้วยกัน	94	71.2
แยกกันโดยเด็ดขาด	17	12.9
แยกกันอยู่บางโอกาส	7	5.3
อื่น ๆ	14	10.6
5. ปัจจุบันเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานสังกัด		
หน่วยงานภาครัฐ	121	91.7
หน่วยงานภาคเอกชน	11	8.3
6. บุคคลที่สนิทและไว้วางใจที่สุด		
พ่อ	48	36.4
แม่	45	34.1
ครู	10	7.6
เพื่อน	20	15.2
ไม่มี	1	0.8
บุคคลอื่น	8	6.1
รวม	132	100

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีจำนวนทั้งหมด 74 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 58.1 ส่วนเพศหญิงมีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 ผู้บริหารส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 41 – 50 ปีมีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 30 – 40 ปี มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 25.7 อายุมากกว่า 50 ปีมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 และอายุต่ำกว่า 30 ปี มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 - 10 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 รองลงมาคือ 31 ปีขึ้นไปมีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 41 ประสบการณ์ในการทำงาน 21 – 30 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 และ 11 – 20 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาโท และปริญญาตรี มีจำนวน 34 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 45.9 รองลงมาคือระดับสูงกว่าปริญญาโทจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้บริหารส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 10,001 บาท จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 87.8 รองลงมาคือ 5,000 – 8,000 บาท และ 8,001 – 10,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4 และ ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ผู้บริหารส่วนใหญ่สังกัดหน่วยงานรัฐบาลจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 93.2 หน่วยงานเอกชนจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าครุมีจำนวนทั้งหมด 110 คน ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 81.8 ส่วนเพศชายมีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 ครูส่วนใหญ่มีช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปีมีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 40.9 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 30 – 40 ปี มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 อายุ 41 – 50 ปี มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และอายุมากกว่า 50 ปี มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.6 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 - 10 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 76.3 รองลงมาคือ 11 – 20 ปี มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 ประสบการณ์ในการทำงาน 21 – 30 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 และ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9 ครูส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีจำนวน 88 คน คิดเป็น ร้อยละ 80 รองลงมาคือระดับปริญญาโทจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 ครูส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 10,001 บาท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมาคือ 5,000 – 8,000 บาท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 รายได้ 8,001 – 10,000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 และ ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.6

ครูส่วนใหญ่สังกัดหน่วยงานรัฐบาลจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 93.6 หน่วยงานเอกชนจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีจำนวนทั้งหมด 132 คน ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 57.6 เพศชายจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4 ส่วนใหญ่อายุ 16 – 18 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 62.1 รองลงมาอายุ 11 – 15 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 และ อายุ 7 – 10 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 ผู้เรียนส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมาคือภาคกลาง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 รองลงมาคือ ภาคเหนือ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 รองลงมาคือ ภาคตะวันออก จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 ภาคใต้จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 และภาคตะวันตกจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 ผู้เรียนส่วนใหญ่บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันจำนวน 94 คนคิดเป็นร้อยละ 71.2 รองลงมาคือแยกกันอยู่ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 รองลงมาคืออาศัยอยู่กับญาติจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 และแยกกันอยู่บางโอกาสจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 ผู้เรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานสังกัดภาครัฐจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 91.7 และหน่วยงานเอกชนจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 บุคคลที่ผู้เรียนสนิทและไว้ใจมากที่สุดคือ พ่อ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 รองลงมาคือแม่ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงมาคือเพื่อนจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 รองลงมาคือครูจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6 รองลงมาคือบุคคลอื่นๆ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และไม่มีบุคคลที่ไว้ใจจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสของผู้บริหาร ครู และผู้เรียน

ตารางที่ 6 ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด	4.30	.90	มาก	2.74	1.11	ปานกลาง
2. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามธรรมชาติ	4.19	.73	มาก	2.51	.95	ปานกลาง
3. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	4.17	1.00	มาก	2.49	1.01	น้อย
4. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.38	.90	มาก	2.54	1.11	ปานกลาง
5. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิด	3.92	.97	มาก	2.84	1.17	ปานกลาง
6. หน่วยงานให้มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.96	.91	มาก	2.82	1.14	ปานกลาง
7. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	4.30	.82	มาก	2.57	1.06	ปานกลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
8. หน่วยงานของท่านให้มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติให้ทำ ได้จริง	4.31	.95	มาก	2.55	1.05	ปานกลาง
9. หน่วยงานของท่านให้มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเกิดการรัก การอ่าน	3.78	1.02	มาก	2.70	1.17	ปานกลาง
10. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.08	.87	มาก	2.61	1.07	ปานกลาง
11. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน	3.78	.88	มาก	2.66	1.05	ปานกลาง
12. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ด้านคุณธรรมที่ดีงาม	4.32	.86	มาก	2.82	.84	ปานกลาง
13. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	4.39	.81	มาก	2.43	.97	น้อย
14. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียน	3.58	1.08	มาก	2.82	1.13	ปานกลาง
รวม	4.10	.90	มาก	2.65	1.03	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้สรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ผู้บริหารมีความเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.39$) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ($\bar{x} = 4.38$) และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านคุณธรรมที่ดีงาม ($\bar{x} = 4.32$) ตามลำดับและสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก คือ จัดทำการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ($\bar{x} = 3.58$)

ปัญหาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ผู้บริหารมีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดคือ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิด ($\bar{x} = 2.84$) รองลงมาคือค่ามัชฌิมเลขคณิตเท่ากัน 3 ข้อคือ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านคุณธรรม และจัดทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ($\bar{x} = 2.82$) และ จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ($\bar{x} = 2.74$) ตามลำดับ และปัญหาการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ($\bar{x} = 2.49$)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร						
1. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คู่คุณธรรม	4.26	.74	มาก	2.49	.96	ปานกลาง
2. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่หลากหลายและบูรณาการความเหมาะสมตามสภาพปัญหาชุมชนและสังคมของผู้เรียน	4.19	.77	มาก	2.53	.98	ปานกลาง
3. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง	4.15	.75	มาก	2.50	.92	ปานกลาง
4. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว	4.05	.87	มาก	2.36	.91	น้อย
5. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับชุมชน	3.90	.91	มาก	2.50	.88	ปานกลาง
6. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับชาติ	4.05	.89	มาก	2.35	.90	น้อย
7. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับสังคมโลก	3.61	.96	มาก	2.50	1.04	ปานกลาง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
8. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย	3.51	1.07	มาก	2.42	.95	น้อย
9. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.03	.92	มาก	2.35	.96	น้อย
10. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3.59	1.08	มาก	2.58	1.03	ปานกลาง
11. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.03	1.06	มาก	2.51	1.06	ปานกลาง
12. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา	4.17	.86	มาก	2.39	.95	น้อย
13. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย	3.97	.92	มาก	2.30	.87	น้อย

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
14. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัด เนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ เกี่ยวกับกีฬา	4.24	.90	มาก	2.38	1.02	น้อย
15. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัด เนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยและการ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย	3.74	1.06	มาก	2.44	.91	น้อย
16. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัด เนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ ทักษะด้านคณิตศาสตร์	3.54	1.11	มาก	2.72	1.10	ปานกลาง
17. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัด เนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ ทักษะด้านภาษาโดยเน้นการใช้ ภาษาอย่างถูกต้อง	3.86	.93	มาก	2.81	1.21	ปานกลาง
18. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัด เนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ	4.26	.98	มาก	2.61	1.08	ปานกลาง
รวม	3.95	.68	มาก	2.48	1.03	น้อย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก มี 2 ข้อคือจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ และจัดเนื้อหาความรู้ที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม ($\bar{x} = 4.26$) รองลงมาคือ จัดเนื้อหาให้ผู้เรียนรู้ทักษะด้านกีฬา ($\bar{x} = 4.24$) และเนื้อหาความรู้ที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาชุมชนและสังคมของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.24$) ตามลำดับ สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก คือ จัดเนื้อหาให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของชาติไทย ($\bar{x} = 3.51$)

ปัญหาด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับน้อยและปานกลางข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลางคือ จัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะด้านการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง ($\bar{x} = 2.81$) รองลงมาคือ จัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะด้านคณิตศาสตร์ ($\bar{x} = 2.72$) และ จัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะการประกอบอาชีพ ($\bar{x} = 2.61$) ตามลำดับ และปัญหาการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย ($\bar{x} = 2.30$)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการดำเนิน กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการประเมินผู้เรียน

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดทำ การประเมินผลกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียน	4.16	.94	มาก	2.46	1.01	น้อย
2. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดทำ การประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วม กิจกรรม	3.82	1.20	มาก	2.40	.90	น้อย
3. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดทำ การประเมินผลผู้เรียนระหว่างการ เข้าร่วมกิจกรรม	3.97	1.03	มาก	2.44	.92	น้อย
4. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดทำ การประเมินผลผู้เรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรม	4.19	.84	มาก	2.74	2.79	ปานกลาง
5. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดทำ การประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณา พัฒนาการของผู้เรียน	4.11	1.01	มาก	2.40	.89	น้อย
6. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดทำ การประเมินผลผู้เรียนโดยสังเกต พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนขณะ ร่วมกิจกรรม	4.04	.97	มาก	2.42	.92	น้อย
รวม	4.04	.99	มาก	2.47	1.23	น้อย

จากตารางที่ 8 ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดการประเมินผลผู้เรียนสรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการประเมินผลผู้เรียน

ผู้บริหารมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานอันดับสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือการประเมินผู้เรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 4.19$) รองลงมาคือ จัดทำการประเมินผลกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน ($\bar{x} = 4.16$) จัดให้มีการประเมินผลผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.11$) ตามลำดับ สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานอันดับน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก คือ จัดประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 3.51$)

ปัญหาด้านการประเมินผลผู้เรียน

ผู้บริหารมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับน้อยและปานกลางข้อที่มีค่ามัธยฐานอันดับสูงสุดอยู่ในระดับปานกลางคือจัดการประเมินผลผู้เรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.71$) รองลงมาคือ จัดการประเมินผลกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน ($\bar{x} = 2.46$) และ จัดประเมินผู้เรียนระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.44$) ตามลำดับ และปัญหาการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานอันดับน้อยที่สุดอยู่ในระดับน้อย มี 2 ข้อคือ จัดประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และจัดประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ($\bar{x} = 2.40$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการมีส่วนร่วมทุกองค์กร

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลใน ชุมชน	4.18	.85	มาก	2.27	.88	น้อย
2. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา	4.19	.82	มาก	2.13	.83	น้อย
3. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กร ภาคเอกชน	3.99	.97	มาก	2.17	.85	น้อย
4. หน่วยงานให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่น	3.81	1.07	มาก	2.30	.87	น้อย
5. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กร วิชาชีพ	3.82	.97	มาก	2.40	.92	น้อย
6. หน่วยงานส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ	3.36	1.28	ปานกลาง	2.53	1.05	ปานกลาง
รวม	3.89	.99	มาก	2.30	.90	น้อย

จากตารางที่ 9 ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรสรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

ผู้บริหารมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือจัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา ($\bar{x} = 4.19$) รองลงมาคือ จัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน ($\bar{x} = 4.18$) และจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน ($\bar{x} = 4.99$) ตามลำดับ สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก คือ จัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ ($\bar{x} = 3.36$)

ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

ผู้บริหารมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.30$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ ($\bar{x} = 2.53$) รองลงมาคือ จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรวิชาชีพ ($\bar{x} = 2.40$) และ จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.30$) ตามลำดับ และปัญหาการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุดในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา ($\bar{x} = 2.13$)

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. หน่วยงานส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งค้นคว้าห้องสมุดประชาชน	2.99	1.37	ปานกลาง	2.74	1.22	ปานกลาง
2. หน่วยงานส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากพิพิธภัณฑ์	3.03	1.20	ปานกลาง	2.73	1.14	ปานกลาง
3. หน่วยงานส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ทางศิลปะจาก หอศิลป์	2.77	1.30	ปานกลาง	2.73	1.16	ปานกลาง
4. หน่วยงานส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เรื่องสัตว์จาก สวนสัตว์	3.23	1.24	ปานกลาง	2.66	1.15	ปานกลาง

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
5. หน่วยงานส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องพืชจากสวนพฤกษศาสตร์	3.28	1.29	ปานกลาง	2.53	1.06	ปานกลาง
6. หน่วยงานส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้านการกีฬาและนันทนาการจากศูนย์กีฬา	3.42	1.32	ปานกลาง	2.58	1.08	ปานกลาง
7. หน่วยงานส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์จากพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์	2.97	1.39	ปานกลาง	2.72	1.16	ปานกลาง
รวม	3.09	1.30	ปานกลาง	2.66	1.13	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาออกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ผู้บริหารมีความเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาออกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้านการกีฬาและนันทนาการจากศูนย์กีฬา ($\bar{x} = 3.42$) รองลงมาคือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องพืชจากสวนพฤกษศาสตร์ ($\bar{x} = 3.28$) และจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องสัตว์จากสวนสัตว์ ($\bar{x} = 3.23$) ตามลำดับ สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง คือ จัดกิจกรรมให้ความรู้ทางศิลปะ จากหอศิลป์ ($\bar{x} = 2.77$)

ปัญหาด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ผู้บริหารมีความเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาออกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.66$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน

ศึกษาหาความรู้จากแหล่งค้นคว้าห้องสมุด ($\bar{x}=2.74$) รองลงมาคือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน
ศึกษาหาความรู้จากพิพิธภัณฑ์ ($\bar{x} = 2.73$) และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ศิลปะ จาก
หอศิลป์ ($\bar{x} = 2.73$) ตามลำดับ ข้อที่มีค่ามัธยเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจ
กรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์จากพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ($\bar{x} = 2.72$)

ตารางที่ 11 ค่ามัธยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของครูเกี่ยวกับ
แนวทางการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัด
กระบวนการเรียนรู้

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. จัดกิจกรรมโดยยึดหลักว่าผู้เรียน ทุกคนมีความสามารถในการ เรียนรู้	3.99	.87	มาก	2.59	1.19	ปานกลาง
2. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการพัฒนาตามธรรมชาติ	4.03	.71	มาก	2.51	1.17	ปานกลาง
3. จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความ สนใจและความถนัดของผู้เรียน	4.04	.75	มาก	2.35	1.04	น้อย
4. จัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตก ต่างระหว่างบุคคล	4.11	.86	มาก	2.46	1.18	น้อย
5. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึก ทักษะ และกระบวนการคิด	3.97	.78	มาก	2.68	1.26	ปานกลาง
6. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ ประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและ แก้ไขปัญหา	3.85	.91	มาก	2.54	1.19	ปานกลาง
7. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	4.09	.78	มาก	2.35	1.09	น้อย

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
8. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติได้จริง	4.23	.76	มาก	2.37	1.16	น้อย
9. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการรักการอ่าน	3.74	.94	มาก	2.65	1.21	ปานกลาง
10. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.03	.70	มาก	2.49	1.11	น้อย
11. จัดกิจกรรมที่ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน	3.65	.73	มาก	2.47	1.06	น้อย
12. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ด้านคุณธรรมที่ ดีงาม	4.21	.87	มาก	2.43	1.14	น้อย
13. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	4.43	.99	มาก	2.41	1.13	น้อย
14. จัดทำกรวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน	3.26	1.09	ปานกลาง	2.59	1.17	ปานกลาง
รวม	3.97	0.78	มาก	2.49	1.15	น้อย

จากตารางที่ 11 ครูมีความคิดเห็นว่าเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้สรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ครูมีความเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน

ที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.43$) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง ($\bar{x} = 4.23$) และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านคุณธรรมที่ดั่งงาม ($\bar{x} = 4.21$) ตามลำดับ และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก คือ จัดทำการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ($\bar{x} = 3.26$)

ปัญหาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ครูมีความเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่ามัธยเลขคณิตสูงสุดคือ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะ กระบวนการคิด ($\bar{x} = 2.68$) รองลงมาคือ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน ($\bar{x} = 2.65$) และมีปัญหาในระดับปานกลาง 2 ข้อที่มีค่ามัธยเลขคณิตเท่ากันคือจัดกิจกรรมที่เน้นความสามารถในการเรียนรู้ และจัดทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ($\bar{x} = 2.59$) ตามลำดับ และปัญหาการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยเลขคณิตน้อยที่สุด อยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ คือ จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน และจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ($\bar{x} = 2.35$)

ตารางที่ 12 ค่ามัธยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของครูเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร						
1. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้คู่ คุณธรรม	4.04	.83	มาก	2.63	3.12	ปานกลาง
2. จัดเนื้อหากิจกรรมที่หลากหลาย และบูรณาการความเหมาะสมตามสภาพปัญหาของชุมชนและสังคมของผู้เรียน	3.93	.83	มาก	2.41	1.06	น้อย
3. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง	3.96	.79	มาก	2.36	1.06	น้อย

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
4. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว	3.80	.91	มาก	2.38	1.09	น้อย
5. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับชุมชน	3.77	.89	มาก	2.32	1.04	น้อย
6. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับชาติ	3.71	.93	มาก	2.24	1.02	น้อย
7. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับสังคมโลก	3.42	1.15	ปานกลาง	2.34	1.14	น้อย
8. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย	3.16	1.10	ปานกลาง	2.36	1.15	น้อย
9. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	3.56	1.08	มาก	2.18	1.00	น้อย
10. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3.39	1.01	ปานกลาง	2.51	1.18	ปานกลาง
11. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องการบำรุงรักษาและ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.78	.93	มาก	2.43	1.07	น้อย

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
12. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา	3.66	1.01	มาก	2.27	1.10	น้อย
13. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย	3.64	.96	มาก	2.24	.99	น้อย
14. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับกีฬา	3.74	1.03	มาก	2.09	1.05	น้อย
15. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย	3.56	1.05	มาก	2.39	1.00	น้อย
16. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะด้านคณิตศาสตร์	3.57	1.07	มาก	2.71	1.20	ปานกลาง
17. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะด้านภาษาโดยเน้นการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง	3.88	.94	มาก	2.66	1.21	ปานกลาง
18. จัดเนื้อหากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะในการประกอบอาชีพ	3.80	1.11	มาก	2.43	1.13	น้อย
รวม	3.68	.90		2.38	1.20	น้อย

ตารางที่ 12 ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ครูมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก มี 2 ข้อคือจัดเนื้อหาความรู้ที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้คู่คุณธรรม ($\bar{x} = 4.04$) รองลงมาคือ จัดเนื้อหาให้ผู้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ($\bar{x} = 3.96$) และเนื้อหาความรู้ที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาชุมชนและสังคมของผู้เรียน ($\bar{x} = 3.93$) ตามลำดับ สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุดในระดับมาก คือ จัดเนื้อหาให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชาติไทย ($\bar{x} = 3.16$)

ปัญหาด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ครูมีความเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับน้อยและปานกลางข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลางคือ จัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียน เรียนรู้ทักษะด้านคณิตศาสตร์ ($\bar{x} = 2.71$) รองลงมาคือ จัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียน เรียนรู้ทักษะด้านการใช้ภาษา อย่างถูกต้อง ($\bar{x} = 2.66$) และ จัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องคุณธรรม ($\bar{x} = 2.63$) ตามลำดับ และปัญหาการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุดในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ($\bar{x} = 2.18$)

ตารางที่ 13 ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของครูเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการประเมินผู้เรียน

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. ประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	3.94	.89	มาก	2.38	1.07	น้อย
2. ประเมินผลผู้เรียนระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม	4.00	.73	มาก	2.37	1.00	น้อย

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
3. ประเมินผลผู้เรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรม	4.07	.77	มาก	2.29	1.03	น้อย
4. ประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.11	.77	มาก	2.31	1.04	น้อย
5. ประเมินผลผู้เรียนโดยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนขณะร่วมกิจกรรม	4.11	.87	มาก	2.24	.99	น้อย
รวม	4.04	.81	มาก	2.31	1.03	น้อย

จากตารางที่ 13 ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดการประเมินผลผู้เรียนสรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการประเมินผลผู้เรียน

ครูมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก 2 ข้อคือ จัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน และจัดการประเมินโดยสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนขณะร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 4.11$) รองลงมาคือ จัดทำการประเมินผลผู้เรียนหลังร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 4.07$) ตามลำดับ สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก คือ จัดประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 3.94$)

ปัญหาด้านการประเมินผลผู้เรียน

ครูมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยส่วนรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับน้อย คือจัดการประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.38$) รองลงมาคือ จัดการประเมินผลผู้เรียนระหว่างร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.37$) และ จัด

ประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ($\bar{x} = 2.31$) ตามลำดับ และปัญหาการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับน้อยคือจัดประเมินผลผู้เรียนโดยการสังเกตพฤติกรรมการขณะเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.24$)

ตารางที่ 14 ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของครูเกี่ยวกับแนวทาง การดำเนิน กิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร						
1. จัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน	3.56	1.04	มาก	2.49	1.10	น้อย
2.. จัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา	3.50	.95	มาก	2.22	.97	น้อย
3. จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน	3.25	1.10	น้อย	2.27	.99	น้อย
4.จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรการปกครองท้องถิ่น	3.14	1.16	น้อย	2.35	1.02	น้อย
5.จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรวิชาชีพ	3.22	1.03	น้อย	2.35	1.05	น้อย
6. จัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ	2.93	1.18	ปานกลาง	2.35	1.10	น้อย
รวม	3.27	1.08	ปานกลาง	2.34	1.04	น้อย

จากตารางที่ 14 ครูมีความคิดเห็นว่าเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรสรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

ครูมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมากคือจัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน ($\bar{x} = 3.56$) รองลงมาคือจัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา ($\bar{x} = 3.50$) และจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน

($\bar{x} = 3.25$) ตามลำดับ สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก คือ จัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ($\bar{x} = 2.93$)

ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

ครูมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.34$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางข้อที่มีค่ามัธยเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน ($\bar{x} = 2.49$) รองลงมาอยู่ในระดับน้อย 3 ข้อคือ จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรวิชาชีพ และ จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่น และร่วมกับสถานประกอบการ ($\bar{x} = 2.35$) ตามลำดับ และปัญหาการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา ($\bar{x} = 2.22$)

ตารางที่ 15 ค่ามัธยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของครูเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน						
1. ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งค้นคว้าห้องสมุดประชาชน	2.76	1.23	ปานกลาง	2.51	1.30	ปานกลาง
2. ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากพิพิธภัณฑ์	2.64	1.13	ปานกลาง	2.55	1.22	ปานกลาง
3. ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ทางศิลปะจาก หอศิลป์	2.43	1.20	น้อย	2.56	1.27	ปานกลาง
4. ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องสัตว์จากสวนสัตว์	2.93	1.15	ปานกลาง	2.48	1.15	น้อย
5. ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องพืชจากสวนพฤกษศาสตร์	3.01	1.22	ปานกลาง	2.43	1.16	น้อย
6. ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้านการกีฬาและนันทนาการจากศูนย์กีฬา	2.82	1.25	ปานกลาง	2.43	1.17	น้อย
รวม	2.73	1.20	ปานกลาง	2.50	1.21	ปานกลาง

จากตารางที่ 15 ครูมีความคิดเห็นว่าเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ครูมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยส่วนรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องพืชจากสวนพฤกษศาสตร์ ($\bar{x} = 3.01$) รองลงมาคือจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องสัตว์จากสวนสัตว์ ($\bar{x} = 2.93$) และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องความรู้ด้านกีฬาจากศูนย์กีฬา ($\bar{x} = 2.82$) ตามลำดับ สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุดในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากห้องสมุดประชาชน ($\bar{x} = 2.76$)

ปัญหาด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ครูมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยส่วนรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.50$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ศิลปะ จากหอศิลป์ ($\bar{x} = 2.56$) รองลงมามี 2 ข้อคือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากพิพิธภัณฑ์ ($\bar{x} = 2.55$) และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งค้นคว้าห้องสมุด ($\bar{x} = 2.51$) และตามลำดับ ข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุดในระดับน้อย 2 ข้อ คือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องพืชจากสวนพฤกษศาสตร์ และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องความรู้ด้านกีฬาจากศูนย์กีฬา ($\bar{x} = 2.43$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้เรียนเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม	3.97	.92		2.41	.85	
2. กิจกรรมที่เข้าร่วมส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการในการเรียนรู้	3.96	.77		2.31	.91	
3. กิจกรรมที่เข้าร่วม สอดคล้องกับ ความสนใจและความถนัด	3.95	.72	มาก	2.30	.85	น้อย
4. มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตาม ความสามารถ	3.89	.82	มาก	2.40	.91	น้อย
5. กิจกรรมที่เข้าร่วมเป็นกิจกรรมที่ฝึกทักษะ และกระบวนการคิด	3.78	.75	มาก	2.44	.83	น้อย
6. ความรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรม ไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา	3.74	.82	มาก	2.69	.85	ปานกลาง
7. เข้าร่วมทำกิจกรรมจากประสบ การณ์จริง	3.92	.82	มาก	2.36	.93	น้อย
8. ฝึกปฏิบัติและร่วมทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ท่านปฏิบัติได้จริง	3.94	.80	มาก	2.35	.91	น้อย
9. กิจกรรมที่เข้าร่วมส่งเสริมให้รัก การอ่าน	4.17	.73	มาก	2.46	1.01	น้อย
10. กิจกรรมที่เข้าร่วมส่งเสริมให้เกิด การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	3.87	.80	มาก	2.33	.91	น้อย

ตารางที่ 16 (ต่อ)

11. เข้าร่วมทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ เกิดความรู้ที่ผสมผสานกับวิชาต่างๆ ได้อย่างพอดี	3.70	.78	มาก	2.52	.95	ปานกลาง
12. กิจกรรมที่เข้าร่วมฝึกให้เกิด ความรู้ด้านคุณธรรมที่ดีงาม	4.01	.81	มาก	2.32	.94	น้อย
13. เข้าร่วมทำกิจกรรมในบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิด การเรียนรู้	3.87	.90	มาก	2.35	.91	น้อย
รวม	3.90	.67	มาก	2.40	.79	น้อย

จากตารางที่ 16 ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้สรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ผู้เรียนมีความเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมรักการอ่าน ($\bar{x} = 4.17$) รองลงมาคือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านคุณธรรมที่ดีงาม ($\bar{x} = 4.01$) และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ($\bar{x} = 3.97$) และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.96$) ตามลำดับ และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับมากคือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานกับวิชาต่างๆได้อย่างพอดี ($\bar{x} = 3.70$)

ปัญหาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ผู้เรียนมีความเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตสูงสุดคือ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา ($\bar{x} = 2.69$) รองลงมาคือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานกับวิชาต่างๆได้อย่างพอดี ($\bar{x} = 2.52$) และ มีการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนเกิดการรักการอ่าน ($\bar{x} = 2.46$)

และจัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะและกระบวนการคิด ($\bar{x} = 2.44$) และปัญหาการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยเลขคณิตน้อยที่สุด อยู่ในระดับน้อยคือ จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ($\bar{x} = 2.30$)

ตารางที่ 17 ค่ามัธยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้เรียนเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร						
1. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คู่คุณธรรม	3.98	.85	มาก	2.32	.86	น้อย
2. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่หลากหลายและบูรณาการความเหมาะสมตามสภาพปัญหาของชุมชนและสังคมของท่าน	3.86	.86	มาก	2.48	.85	น้อย
3. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับตนเอง	4.14	.86	มาก	2.37	.88	น้อย
4. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว	3.82	.92	มาก	2.29	.88	น้อย
5. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน	3.67	.94	มาก	2.53	.94	ปานกลาง
6. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับชาติไทย	3.86	.84	มาก	2.32	.96	น้อย
7. ได้เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคมโลก	3.62	.90	มาก	2.42	.90	น้อย
8. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย	3.70	.91	มาก	2.36	.91	น้อย

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
9. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	3.81	.93	มาก	2.36	.91	น้อย
10. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3.64	.97	มาก	2.50	1.04	ปานกลาง
11. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.94	.87	มาก	2.39	.96	น้อย
12. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา	3.98	.86	มาก	2.33	.94	น้อย
13. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย	3.87	.90	มาก	2.34	.97	น้อย
14. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับกีฬา	3.87	.87	มาก	2.39	.99	น้อย
15. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย	3.67	.92	มาก	2.57	1.03	ปานกลาง
16. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับคณิตศาสตร์	3.85	.94	มาก	2.54	1.07	ปานกลาง

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
17. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับทักษะด้านภาษาโดยเน้นการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง	3.72	1.03	มาก	2.54	1.05	ปานกลาง
18. เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับทักษะในการประกอบอาชีพ	3.94	.96	มาก	2.35	.95	น้อย
รวม	3.83	1.07	มาก	2.41	.95	น้อย

จากตารางที่ 17 ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ผู้เรียนมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานอันดับสูงสุดอยู่ในระดับมาก มี 2 ข้อคือจัดเนื้อหาความรู้ที่เน้นเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ($\bar{x} = 4.14$) รองลงมาในระดับมาก 2 ข้อ คือจัดกิจกรรมเน้นความรู้เกี่ยวกับศาสนา และความรู้คู่คุณธรรม ($\bar{x} = 3.98$) และจัดกิจกรรมเน้นความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 3.94$) ตามลำดับ สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานอันดับน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก คือ จัดเนื้อหาให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมโลก ($\bar{x} = 3.62$)

ปัญหาด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ผู้เรียนมีความเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับน้อยและปานกลางข้อที่มีค่ามัธยฐานอันดับสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย ($\bar{x} = 2.57$) รองลงมาอยู่ในระดับ ปานกลางมี 2 ข้อคือจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนรู้ทักษะด้านการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง และ คณิตศาสตร์ ($\bar{x} = 2.54$) และจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องชุมชน ($\bar{x} = 2.53$) ตาม

ลำดับ และปัญหาการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรม
 ที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้คู่คุณธรรม ($\bar{x} = 2.32$)

ตารางที่ 18 ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้เรียน
 เกี่ยวกับแนวทางการดำเนิน กิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้าน
 การประเมินผู้เรียน

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
ด้านการประเมินผลผู้เรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. ทำแบบทดสอบ วัดและประเมิน ผลความรู้ของท่านจากการเข้าร่วม กิจกรรม	3.66	.98	มาก	2.66	1.45	ปานกลาง
2. ทำแบบทดสอบ วัดและประเมิน ผลความรู้ของท่านก่อนการเข้าร่วม กิจกรรม	3.45	1.05	มาก	2.54	.99	ปานกลาง
3. ทำแบบทดสอบ วัดและประเมิน ผลความรู้ของท่านระหว่างการเข้า ร่วมกิจกรรม	3.57	.94	มาก	2.34	1.00	น้อย
4. ทำแบบทดสอบ วัดและประเมิน ผลความรู้ของท่านหลังการเข้าร่วม กิจกรรม	3.71	.96	มาก	2.54	1.02	ปานกลาง
รวม	3.60	.99	มาก	2.57	1.15	ปานกลาง

จากตารางที่ 18 ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบ
 โรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดการ
 ประเมินผลผู้เรียนสรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการประเมินผลผู้เรียน

ผู้เรียนมีความเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส
 โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อ
 ที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ จัดให้มีการประเมินผู้เรียนหลังร่วมกิจกรรม ($\bar{x} =$
 3.71) รองลงมาคือจัดให้มีการประเมินกิจกรรมที่ผู้เรียนเข้าร่วม ($\bar{x} = 3.57$) ตามลำดับ

สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานอันดับน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก คือ จัดประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 3.45$)

ปัญหาด้านการประเมินผลผู้เรียน

ผู้เรียนมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่ามัธยฐานอันดับสูงที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดการประเมินผลผู้เรียนจากการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.66$)

รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง มี 2 ข้อคือ จัดการประเมินผลผู้เรียนก่อนร่วมกิจกรรม และประเมินผลผู้เรียนระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.54$) และ ตามลำดับ และปัญหาการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานอันดับน้อยที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดประเมินผลผู้เรียนระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.34$)

ตารางที่ 19 ค่ามัธยฐานอันดับ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้เรียนเกี่ยวกับแนวทางการดำเนิน กิจกรรมการเรียนการสอนระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. ทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน	3.63	.93	มาก	2.38	.94	น้อย
2. ทำกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา	3.64	.94	มาก	2.20	.87	น้อย
3. ทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน	3.24	1.05	ปานกลาง	2.39	1.00	น้อย
4. ทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรการปกครองท้องถิ่น	3.43	1.02	ปานกลาง	2.33	.91	น้อย
5. ทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรวิชาชีพ	3.37	1.01	ปานกลาง	2.37	.93	น้อย
6. ทำกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการต่างๆ	3.23	1.07	ปานกลาง	2.41	.99	น้อย
รวม	3.42	.81	ปานกลาง	2.34	.81	น้อย

จากตารางที่ 19 ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรสรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

ผู้เรียนมีความเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือจัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา ($\bar{x} = 3.64$) รองลงมาคือ จัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน ($\bar{x} = 3.63$) และจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.43$) และจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน ($\bar{x} = 3.24$) ตามลำดับ สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุดในระดับมาก คือ จัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ ($\bar{x} = 3.23$)

ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

ผู้เรียนมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.34$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการต่างๆ ($\bar{x} = 2.41$) รองลงมาอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน ($\bar{x} = 2.39$) และจัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน ($\bar{x} = 2.38$) และจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรวิชาชีพ ($\bar{x} = 2.37$) ตามลำดับ และปัญหาการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุดในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา ($\bar{x} = 2.20$)

ตารางที่ 20 ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพและปัญหาของผู้เรียนเกี่ยวกับแนวทางการดำเนิน กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ชุมชน						
1.ศึกษาหาความรู้จากแหล่งค้นคว้า	3.21	1.10	ปานกลาง	2.52	1.01	ปานกลาง
ห้องสมุดประชาชน						
2.ศึกษาหาความรู้จากพิพิธภัณฑ์	2.89	1.04	ปานกลาง	2.64	1.09	ปานกลาง
ต่างๆ						

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อความ	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
3. ศึกษาหาความรู้ทางศิลปะจาก หอศิลป์	2.69	1.18	ปานกลาง	2.70	1.16	ปานกลาง
4. ศึกษาหาความรู้เรื่องสัตว์จาก สวนสัตว์	2.97	1.10	ปานกลาง	2.64	1.06	ปานกลาง
5. ศึกษาหาความรู้เรื่องพืชจากสวน พฤกษศาสตร์	3.03	1.10	ปานกลาง	2.45	1.03	น้อย
6. ศึกษาหาความรู้ด้านการกีฬาและ นันทนาการจากศูนย์กีฬา	3.13	1.13	ปานกลาง	2.48	.96	น้อย
7. ศึกษาหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ จากพิพิธภัณฑ์ วิทยาศาสตร์	2.90	1.12	ปานกลาง	2.49	1.04	น้อย
รวม	2.97	1.11	ปานกลาง	2.56	1.05	ปานกลาง

จากตารางที่ 20 ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสรุปได้ดังนี้

สภาพด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ครูมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยส่วนรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานอันดับสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากห้องสมุดประชาชน ($\bar{x} = 3.21$) รองลงมาคือจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องกีฬาจากศูนย์กีฬา ($\bar{x} = 3.13$) และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องพืชจากสวนพฤกษศาสตร์ ($\bar{x} = 3.03$) ตามลำดับ สภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัธยฐานอันดับน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศิลปะ จากหอศิลป์ ($\bar{x} = 2.69$)

ปัญหาด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ผู้เรียนมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.56$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลางคือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ศิลปะจากหอศิลป์ ($\bar{x} = 2.70$) รองลงมา มี 2 ข้อคือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากพิพิธภัณฑ์ และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องสัตว์จากสวนสัตว์ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.64$) และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งค้นคว้าห้องสมุด ($\bar{x} = 2.52$) ตามลำดับ ข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องพืชจากสวนพฤกษศาสตร์ ($\bar{x} = 2.45$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้เรียน
เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อย
โอกาส

ตารางที่ 21 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา
ของระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียน	ผู้บริหาร (N = 74)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้		
ควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด	7	9.4
ควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามธรรมชาติ	2	2.7
ควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	21	28.3
ควรจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	8	10.8
ควรจัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะกระบวนการคิด	6	8.1
ควรจัดกิจกรรมที่ประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาในชีวิต	7	9.4
ควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	4	5.4
ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติให้ทำได้จริง	4	5.4
ควรจัดกิจกรรมในบรรยากาศสภาพแวดล้อม และ สื่อการเรียนการสอนเชื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	2	2.7
ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียน	6	8.1
ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคล	3	4.0
ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติ	1	1.3
ควรจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย	2	2.7
ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จากสถานการณ์จำลอง	1	1.3
รวม	74	100

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีจำนวนทั้งหมด 74 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ว่าควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 28.3 รองลงมาคือควรจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 10.8 ควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดและจัดกิจกรรมที่ประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกันแก้ปัญหาในชีวิต คิดเป็นร้อยละ 9.4 ควรจัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะกระบวนการคิด และกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 8.1 ควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และฝึกปฏิบัติให้ทำได้จริง คิดเป็นร้อยละ 5.4 รองลงมาคือควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการตามธรรมชาติ จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่หลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 2.7 และเสนอแนะว่าควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติ และ เรียนรู้จากสถานการณ์จำลองจำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรม การศึกษานอก ระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรของผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ผู้บริหาร (N = 74)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร		
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้คู่คุณธรรม	23	31.0
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง	3	4.0
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องเกี่ยวกับชุมชน	6	8.1
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3	4.0
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	6	8.1
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เกี่ยวกับศาสนา	3	4.0
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย	3	4.0
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นด้านการศึกษา	3	4.0
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นด้านการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย	9	12.1
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นทักษะเพื่อนำไปประกอบอาชีพ	6	8.1
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก	3	4.0
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน	3	4.0
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่ชุมชนร่วมกันจัดทำขึ้นเอง	3	4.0
รวม	74	100

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีจำนวนทั้งหมด 74 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรว่า ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้คู่คุณธรรม คิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมาคือควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย คิดเป็นร้อยละ 12.1 ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เกี่ยวกับชุมชนจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นทักษะเพื่อนำไปประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 8.1 และเสนอแนะว่าควรจัดหลักสูตรที่เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของตนเอง จัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้วิทยาศาสตร์ จัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องใกล้ตัว จัดเนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน จัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นให้ชุมชนจัดขึ้นเองคิดเป็นร้อยละ 4.0

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการประเมินผลผู้เรียนของผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ผู้บริหาร (N = 74)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการประเมินผลผู้เรียน		
ควรจัดให้มีการประเมินผลการจัดกิจกรรม	2	2.7
ควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนก่อนร่วมกิจกรรม	6	8.1
ควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนระหว่างร่วมกิจกรรม	23	31.0
ควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนหลังร่วมกิจกรรม	6	8.1
ควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการเรียนรู้	8	10.8
ควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนโดยสังเกตพฤติกรรมขณะร่วม กิจกรรม	6	8.1
ควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนโดยประเมินรายบุคคล	10	13.5
ควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง	8	10.8
ควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนจากชิ้นงาน	2	2.7
ควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนอย่างหลากหลาย	2	2.7
ควรจัดให้มีการประเมินผลแบบต่อเนื่อง	1	1.3
รวม	74	100

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีจำนวนทั้งหมด 74 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านประเมินผลผู้เรียนว่า ควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนระหว่างร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมาคือควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนรายบุคคล คิดเป็นร้อยละ 13.5 ควรจัดให้มีการประเมินโดยพิจารณาจากพัฒนาการเรียนรู้ และจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง คิดเป็นร้อยละ 10.8 และส่วนหนึ่งเห็นว่าควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม จัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนหลังร่วมกิจกรรม และจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนโดยสังเกตจากพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 8.1 ควรจัดให้มีการประเมินผลกิจกรรม จัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนจากชิ้นงาน และจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนอย่างหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 2.7 และควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนแบบต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.3

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 24 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอก ระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรของผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ผู้บริหาร (N = 74)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร		
ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับชุมชน	12	16.2
ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา	3	4.0
ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน	23	31.1
ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับองค์กรการปกครองท้องถิ่น	9	12.1
ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับองค์กรวิชาชีพ	6	8.1
ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ	6	8.1
ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับองค์กรเอกชนด้านการให้ทุน	3	4.0
อุปกรณ์การเรียน และอาหารกลางวัน		
ควรให้ทุกองค์กรมีการประสานงานร่วมกันให้มากที่สุดในการจัดกิจกรรมแก่ผู้ด้อยโอกาส	9	12.1
ควรจัดให้ทุกองค์กรตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้ด้อยโอกาส	3	4.0
รวม	74	100

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีจำนวนทั้งหมด 74 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กว่า ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน คิดเป็นร้อยละ 31.1 รองลงมาคือควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 16.2 และควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับองค์กรการปกครองท้องถิ่น และจัดให้มีกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาสร่วมกับทุกองค์ให้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.1 และผู้บริหารส่วนหนึ่งเสนอแนะว่าควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับองค์กรวิชาชีพและสถานประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 8.1 รองลงมาคือควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา จัดกิจกรรมให้ทุกองค์กรตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้ด้อยโอกาส และจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับองค์กรเอกชนในด้านการให้ทุนอุปการะการเรียนและอาหารกลางวัน คิดเป็นร้อยละ 4.0

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 25 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ผู้บริหาร (N = 74)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน		
ควรจัดให้มีศูนย์กีฬาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	2	2.7
ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สอดคล้องกับหลักสูตร	15	20.3
ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา	31	41.8
ควรจัดให้มีงบประมาณในการทัศนศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกชุมชนให้มาก	11	15.4
ควรจัดให้มีการจดทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	3	4.0
ควรจัดให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	12	16.2
รวม	74	100

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีจำนวนทั้งหมด 74 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 41.8 รองลงมาคือควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สอดคล้องกับหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 20.3 ควรจัดให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 16.2 และควรมีการจดทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และจัดให้ศูนย์กีฬาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 2.7

ตารางที่ 26 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ครู (N = 110)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้		
ควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	52	47.2
ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติได้จริง	7	6.3
ควรจัดกิจกรรมที่ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ ให้ได้สัดส่วนที่สมดุลกัน	7	6.3
ควรจัดกิจกรรมที่จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	13	11.8
ควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด	6	5.4
ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	4	3.6
ควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียน	4	3.6
ควรจัดกิจกรรมที่เรียนเป็นรายบุคคล	4	3.6
ควรจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	3	2.7
ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะ และกระบวนการคิด	4	3.6
ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา	2	1.8
ควรจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	2	1.8
ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามธรรมชาติ	2	1.8
รวม	110	100

จากตารางที่ 26 แสดงให้เห็นว่าครูมีจำนวนทั้งหมด 110 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ว่า ควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 47.2 รองลงมาคือควรจัดกิจกรรมที่จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 11.8 และควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติได้จริง และจัดกิจกรรมที่ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ ให้ได้สัดส่วนที่สมดุลกัน คิดเป็นร้อยละ 6.3 ควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดคิดเป็นร้อยละ 5.4 และส่วนหนึ่งเสนอแนะว่า ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียน จัดกิจกรรมที่เรียนเป็นรายบุคคล และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะ และกระบวนการคิด คิดเป็นร้อยละ 3.6 ควรจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลคิดเป็นร้อยละ 2.7 และควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 1.8

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรของครู

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ครู (N = 110)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร		
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่มีความรู้หลากหลายและบูรณาการ เหมาะสมตามสภาพปัญหาของชุมชนและสังคมของผู้เรียน	76	69.0
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพ	9	8.1
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้คู่คุณธรรม	3	2.7
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องตนเองและครอบครัว	4	3.6
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม	5	4.5
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	4	3.6
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้สำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยตรง	3	2.7
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องการประยุกต์ใช้ภูมิ ปัญญาไทย	2	1.8
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องการทำนุบำรุงรักษาและใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1	0.9
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องการเมืองการปกครองอัน มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	1	0.9
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องทักษะด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	1	0.9
ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับผู้ด้อยโอกาส	1	0.9
รวม	110	100

จากตารางที่ 27 แสดงให้เห็นว่าครูมีจำนวนทั้งหมด 110 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรว่า ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่มีความรู้หลากหลายและบูรณาการเหมาะสม ตามสภาพปัญหาของชุมชนและสังคมของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 76 รองลงมาคือควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 8.1 ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 4.5 ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องตนเองและครอบครัว และจัดเนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 3.6 ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้สำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 2.7 ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย คิดเป็นร้อยละ 1.8 ส่วนหนึ่งเสนอแนะว่า ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องการรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องการเมืองการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และจัดเนื้อหาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับผู้ด้อยโอกาส คิดเป็นร้อยละ 0.9

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 28 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการประเมินผู้เรียนของครู

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ครู (N = 110)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการประเมินผลผู้เรียน		
ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนโดยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนขณะร่วมกิจกรรม	8	7.2
ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง	8	7.2
ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนก่อนระหว่าง และหลังร่วมกิจกรรม	63	57.2
ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล	6	5.4
ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม	6	5.4
ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	5	4.5
ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนตามระดับความสามารถ	5	4.5
ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนเพื่อนำไปทำการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน	5	4.5
ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล	2	1.8
ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนจากการทำงาน และชิ้นผลงาน	2	2
รวม	110	99.7

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 28 แสดงให้เห็นว่าครูมีจำนวนทั้งหมด 110 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการประเมินผลผู้เรียนว่า ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนก่อน ระหว่าง และหลังร่วมกิจกรรม คิดเป็น 57.2 รองลงมาคือ ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนโดยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนขณะร่วมกิจกรรม และจัดให้มีการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง คิดเป็นร้อยละ 7.2 ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล และจัดให้มีการประเมินผู้เรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 5.4 ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดให้มีการประเมินผู้เรียนตามระดับความสามารถ และจัดให้มีการประเมินผู้เรียนเพื่อนำไปทำการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 4.5 และส่วนหนึ่งเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และจัดให้มีการประเมินผู้เรียนจากการทำงาน และชิ้นผลงาน คิดเป็นร้อยละ 1.8

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 29 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรของครู

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ครู (N = 110)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร		
ควรจัดให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมในกิจกรรมของ สถานศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส	85	77.2
ควรให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน	10	9.0
ควรให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรการปกครองท้องถิ่น	4	3.6
ควรให้องค์กรที่จัดกิจกรรมร่วมกับสถานศึกษาสนับสนุน ด้านงบประมาณ	4	3.6
ควรให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ	3	2.7
ควรให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกับรัฐบาลและเอกชน	4	3.6
รวม	110	100

จากตารางที่ 29 แสดงให้เห็นว่าครูมีจำนวนทั้งหมด 110 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรว่า ควรจัดให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส คิดเป็นร้อยละ 85 รองลงมาคือ ควรให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน คิดเป็นคิดเป็นร้อยละ 9.0 รองลงมาคือ ควรให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรการปกครองท้องถิ่น จัดให้องค์กรที่จัดกิจกรรมร่วมกับสถานศึกษาสนับสนุนด้านงบประมาณ และจัดให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกับรัฐบาลและเอกชน คิดเป็นร้อยละ 3.6 และส่วนหนึ่งเห็นว่า ควรให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 2.7กับสถานประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 2.7

ตารางที่ 30 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรม การศึกษานอก ระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในของครู

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ครู (N = 110)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน		
ควรจัดให้ชุมชนของผู้ด้อยโอกาสเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีที่สุด	15	13.6
ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่หลากหลายและมีวิทยากร มาช่วยให้ความรู้อย่างเพียงพอ	73	66.3
ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ด้านฝึกอาชีพในชุมชนของผู้ด้อยโอกาส	6	5.4
ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่าที่สุดและ มีงบประมาณสนับสนุน	4	3.6
ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดประชาชนในชุมชนของผู้เรียน	3	2.7
ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ในชุมชน	3	2.7
ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยของชุมชน	3	2.7
ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะในชุมชน	1	0.9
ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสัตว์ในชุมชน	1	0.9
ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการกีฬาในชุมชน	1	0.9
รวม	110	100

จากตารางที่ 30 แสดงให้เห็นว่าครูมีจำนวนทั้งหมด 110 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะ กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนว่าควร จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่หลากหลายและมีวิทยากรมาช่วยให้ความรู้อย่างเพียงพอ คิดเป็น ร้อยละ 66.3 รองลงมาคือควรจัดให้ชุมชนของผู้ด้อยโอกาสเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.6 ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ด้านฝึกอาชีพในชุมชนของผู้ด้อยโอกาส คิดเป็นร้อยละ 5.4 ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่าที่สุดและมีงบประมาณสนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 3.6 รองลงมาคือ ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดประชาชนในชุมชนของผู้เรียน จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ในชุมชน และจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 2.7 ส่วนหนึ่งเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะในชุมชน จัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับ สัตว์ในชุมชน และจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการกีฬาในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 0.9

ตารางที่ 31 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการนอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ผู้เรียน (N = 132)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้		
ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม	6	4.5
ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้	6	4.5
ควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	36	27.2
ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมตามความสามารถ	4	3.0
ควรจัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะกระบวนการคิดให้กับผู้เรียน	5	3.7
ควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	4	3.0
ควรฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติและร่วมส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง	21	15.9
ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน	2	1.5
ควรจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	2	1.5
ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ที่รู้ที่ผสมผสานกับวิชาต่างๆ ได้อย่างพอดี	4	3.0
ควรให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมทำกิจกรรมในบรรยากาศ สบายแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน	24	18.1
ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย	4	3.0
ควรให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง	2	1.5
ควรจัดกิจกรรมน้อยๆ	2	1.5
ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย	8	6.0
ควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2	1.5
รวม	132	100

จากตารางที่ 31 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีจำนวนทั้งหมด 132 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ว่า ควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 27.2 รองลงมาคือ ควรให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมทำกิจกรรมในบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนการสอน และการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 18.1 ควรฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติและร่วมส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง คิดเป็นร้อยละ 15.9 ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 6.0 ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 4.5 ควรจัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะกระบวนการคิดให้กับผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 3.7 ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมตามความสามารถ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง คิดเป็นร้อยละ 3.0 ส่วนหนึ่งเสนอแนะว่าควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน จัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง จัดกิจกรรมน้อยๆ และควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 1.5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 32 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ผู้เรียน (N = 132)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร		
ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม	28	21.2
ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่หลากหลาย และบูรณาการความเหมาะสมตามสภาพปัญหาของชุมชน	15	11.3
ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับตนเอง	10	7.5
ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน	10	7.5
ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคมโลก และสังคมไทย	10	7.5
ควรให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	8	6.0
ควรให้ผู้เรียนได้รู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย	12	9.0
ควรให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ และภาษาไทย	4	3.0
ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับทักษะในการประกอบอาชีพ	21	15.9
ควรจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน	4	3.0
ควรให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการดำรงชีวิต เช่น เรื่องยาเสพติด การแยกขยะ การดูแลสุขภาพร่างกาย	10	7.5
รวม	132	100

จากตารางที่ 32 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีจำนวนทั้งหมด 132 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรว่า ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้คู่คุณธรรม คิดเป็นร้อยละ 21.2 รองลงมาคือ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับทักษะในการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 15.9 ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่หลากหลาย และบูรณาการความเหมาะสมตามสภาพปัญหาของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ควรให้ผู้เรียนได้รู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย คิดเป็นร้อยละ 9.0 ส่วนหนึ่งเสนอแนะว่าควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับตนเอง เรื่องเกี่ยวกับชุมชน เรื่องเกี่ยวกับสังคมโลกและสังคมไทย แลเรื่องของการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต เช่น เรื่องยาเสพติด การแยกขยะ การดูแลสุขภาพร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 7.5 ควรให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 6.0 ควรให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ภาษาไทย และจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 3.0

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 33 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการประเมินผลผู้เรียน

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ผู้เรียน (N = 132)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการประเมินผลผู้เรียน		
ควรให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดและประเมินผลความรู้ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	37	28.0
ควรให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดและประเมินผลความรู้ หลังเข้าร่วมกิจกรรม	20	15.1
ควรให้ผู้เรียนประเมินตามสภาพจริง	24	18.1
ควรให้ผู้เรียนทำรายงาน และประเมินผลโดยการสัมภาษณ์	2	1.5
ควรให้ผู้เรียนประเมินตนเอง	12	9.0
ควรใช้เครื่องมือวัดผลที่หลากหลายในการประเมินผู้เรียน	21	15.9
ควรประเมินผู้เรียนตามความถนัดและความสามารถ	8	6.1
ควรประเมินผู้เรียนจากผลงานที่ทำ	8	6.1
รวม	132	100

จากตารางที่ 33 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีจำนวนทั้งหมด 132 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการประเมินผลผู้เรียนว่า ควรให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดและประเมินผลความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 28.0 รองลงมาคือ ควรให้ผู้เรียนประเมินตามสภาพจริง คิดเป็นร้อยละ 18.1 ควรใช้เครื่องมือวัดผลที่หลากหลายในการประเมินผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 15.9 ควรให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดและประเมินผลความรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 15.1 ควรให้ผู้เรียนประเมินตนเอง คิดเป็นร้อยละ 9.0 ส่วนหนึ่งเสนอแนะว่า ควรประเมินผู้เรียนตามความถนัดและความสามารถ และประเมินผู้เรียนจากผลงานที่ทำ คิดเป็นร้อยละ 6.1 ควรให้ผู้เรียนทำรายงาน และประเมินผลโดยการสัมภาษณ์ คิดเป็นร้อยละ 1.5

ตารางที่ 34 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ผู้เรียน (N = 132)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร		
ควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน	16	12.1
ควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา	8	6.0
ควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน	5	3.7
ควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรท้องถิ่น	24	18.1
ควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรวิชาชีพ	5	3.7
ควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการต่างๆ	5	3.7
ควรให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	40	30.3
หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันในการจัดการศึกษา	24	18.1
ควรให้ชุมชนและองค์กรเอกชนร่วมมือกัน	5	3.7
รวม	132	100

จากตารางที่ 34 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีจำนวนทั้งหมด 132 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรว่า ควรให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30.3 รองลงมาคือควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันในการจัดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18.1 ควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 12.1 ควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา คิดเป็นร้อยละ 6.0 ส่วนหนึ่งเสนอแนะว่า ควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน ร่วมกับองค์กรวิชาชีพ ร่วมกับสถานประกอบการต่างๆ และให้ชุมชนและองค์กรเอกชนร่วมมือกัน คิดเป็นร้อยละ 5.0

ตารางที่ 35 ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ(%) ของข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ผู้เรียน (N = 132)	
	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน		
ควรให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งค้นคว้าห้องสมุด ประชาชน	26	19.6
ควรให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากพิพิธภัณฑ์ต่างๆ	16	12.1
ควรให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ทางศิลปะจาก หอศิลป์	3	2.2
ควรให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องสัตว์จากสวนสัตว์	9	6.8
ควรให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้านกีฬา และนันทนาการ จากศูนย์กีฬา	3	2.2
ควรให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์จากพิพิธภัณฑ์ วิทยาศาสตร์	3	2.2
ควรให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งชุมชนโดยการบรรยาย ของวิทยากรในชุมชน	66	50.0
ควรให้จัดแหล่งเรียนรู้เรื่องอาชีพจากสถานฝึกอาชีพ	6	4.5
รวม	132	100

จากตารางที่ 35 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีจำนวนทั้งหมด 132 คน ส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนว่า ควรให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งชุมชนโดยการบรรยายของวิทยากรในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ ควรให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งค้นคว้าห้องสมุดประชาชน คิดเป็นร้อยละ 19.6 ควรให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากพิพิธภัณฑ์ต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 12.1 ควรให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องสัตว์จากสวนสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 6.8 ควรให้จัดแหล่งเรียนรู้เรื่องอาชีพจากสถานฝึกอาชีพคิดเป็นร้อยละ 4.5

ตอนที่ 4 นำเสนอข้อมูลแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 36 นำเสนอข้อมูลร่างแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542

โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านทางด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส

กิจกรรมการศึกษา	สภาพปัญหา	แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส	เห็นด้วย (คน)	ไม่เห็นด้วย (คน)
1.ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด มีปัญหาในระดับปานกลาง - จัดกิจกรรมประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาที่มีปัญหาในระดับปานกลาง 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ - ควรจัดบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ - ควรจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนเกิดการฝึกทักษะกระบวนการคิด - ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสภาพจริง - ควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง 	3 3 3 3 3	- - - - -
2. ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร	<ul style="list-style-type: none"> - จัดเนื้อหาเน้นทักษะด้านการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง มีปัญหาในระดับปานกลาง - จัดเนื้อหาเน้นเรื่องคณิตศาสตร์มีปัญหในระดับน้อย - จัดเนื้อหาเรื่องภูมิปัญญาและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญามีปัญหาในระดับน้อย 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดเนื้อหาเรื่องการดำรงชีวิต ภาษาอังกฤษเลี้ยงตนเอง - จัดเนื้อหาเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและท้องถิ่น - จัดเนื้อหาเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม - จัดเนื้อหาเรื่องการทำงานร่วมกันอย่างสันติในระบบอบประชาธิปไตย 	3 3 3 3	- - - -

ตารางที่ 36 (ต่อ)

กิจกรรมการศึกษา	สภาพปัญหา	แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส	เห็นด้วย (คน)	ไม่เห็นด้วย (คน)
3. ด้านการประเมินผลผู้เรียน	- การประเมินผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีปัญหาในระดับน้อย - การประเมินหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีปัญหาในระดับปานกลาง	- ควรมีการจัดประเมินผลผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรม - ควรจัดประเมินผลผู้เรียนจากการสัมภาษณ์ - ควรจัดให้ผู้เรียนประเมินผลตนเอง - ควรจัดให้มีการประเมินความต้องการของผู้เรียน	3 3 3 3	- - - -
4. ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร	- จัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการมีปัญหาในระดับปานกลาง	- ควรให้ผู้บริหารประชาสัมพันธ์ให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา - ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางสำหรับติดต่อด้านการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส - ควรจัดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความพร้อมในการประสานงานระหว่างผู้ด้อยโอกาสดังหน่วยงานภายนอก - ควรมีการจัดงบประมาณสนับสนุนหน่วยงานที่จัดการศึกษา	3 3 3 3	- - - -
5. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	- ให้ผู้เรียนศึกษาศึกษาแหล่งเรียนรู้หอดศิลป์มีปัญหาในระดับปานกลาง - ให้ผู้เรียนศึกษาศึกษาแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดหอศิลป์มีปัญหาในระดับปานกลาง	- ควรจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน - ควรจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลาย - ควรจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้	3 3 3	- - -

จากตารางที่ 36 นำเสนอร่างแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พบว่า

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น จำนวน 3 ท่านให้ ความคิดเห็นในการนำเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ ควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียน เกิดการฝึกทักษะกระบวนการคิด ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสภาพจริง ควรจัดกิจกรรม ที่ให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง

ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร มีผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น ทั้ง 3 ท่านให้ความคิดเห็น ในการนำเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อย โอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ จัดเนื้อหาเรื่องการค้าทางชีวิต หา อาชีพเลี้ยงตนเอง จัดเนื้อหาเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและท้องถิ่น จัดเนื้อหาเรื่องคุณ ธรรมและจริยธรรม จัดเนื้อหาเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในระบอบประชาธิปไตย

ด้านการประเมินผลผู้เรียน มีผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น ทั้ง 3 ท่านให้ความคิดเห็น ในการนำเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ ควรมีการจัดประเมินผลผู้เรียน จากการสังเกตพฤติกรรม ควรจัดประเมินผลผู้เรียนจากการสัมภาษณ์ ควรจัดให้ผู้เรียนประเมิน ผลกันเอง ควรจัดให้มีการประเมินความต้องการของผู้เรียน

ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร มีผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น ทั้ง 3 ท่านให้ความคิดเห็น ในการนำเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ ควรให้ผู้จัดการศึกษา ประชา สัมพันธ์ให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลาง สำหรับติดต่อด้าน การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ควรจัดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความพร้อม ในการประสานงานระหว่างผู้ด้อยโอกาสด้านหน่วยงานภายนอก ควรมีการจัดงบประมาณ สนับสนุนหน่วยงานที่จัดการศึกษา

ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น ทั้ง 3 ท่านให้ความคิดเห็น ในการนำเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ ควรจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ควรจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลาย ควรจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งแหล่ง เรียนรู้

ตอนที่ 5 นำเสนอข้อมูลแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสของผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

นำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

1. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นสิ่งสำคัญมากที่หน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องควรคำนึงเพื่อผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพดังนั้นผู้จัดกิจกรรมการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสจึงควรดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางดังต่อไปนี้

1.1 จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดของผู้ด้อยโอกาส

ผู้ด้อยโอกาสเป็นกลุ่มเด็กที่มีความต้องการเป็นพิเศษ โดยผู้บริหารต้องคำนึงถึงความเสมอภาคและความเป็นธรรม และดำเนินการจัดกิจกรรมที่สนองตอบสภาพปัญหา ความต้องการของผู้ด้อยโอกาส ดังนั้นกิจกรรมที่จัดควรมีความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ด้อยโอกาสเป็นหลักครูเป็นบุคคลสำคัญที่ควรทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ด้อยโอกาสและนำมาวางแผนการจัดกิจกรรมแก่ผู้ด้อยโอกาส ดังนั้นครูและผู้บริหารควรมีแนวทางเพื่อนำมาจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดของผู้ด้อยโอกาสได้แก่

1.1.1 ครูต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เช่น พื้นฐานความรู้เดิม ความสามารถทางสติปัญญา ความคาดหวังต่อสิ่งที่จะเรียน เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน บางคนอาจจะเรียนได้ดีในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์แต่บางคนอาจจะเรียนได้ดีในวิชาช่างต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและสภาพแวดล้อมของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนมีความสามารถในด้านใดก็จะทำให้เรียนได้ดีในวิชานั้นๆ

1.1.2 ครูต้องพยายามเรียนรู้ธรรมชาติความต้องการ ความสนใจสำคัญของเนื้อหาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียน ครูต้องเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติ ความต้องการและความสนใจพื้นฐานของผู้เรียน ก่อนที่จะลงมือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใดๆ เนื่องจากกลุ่มผู้เรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มเด็กที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง และประสบปัญหาต่างๆ ในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากครอบครัว ปัญหาจากบุคคลในสังคมรอบข้างผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ ปัญหาสุขภาพจิต

ปัญหาทางพฤติกรรม ปัญหาการปรับตัวเข้ากับเพื่อนหรือสังคม ฯลฯ ครูจึงต้องให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าวเป็นพิเศษ ซึ่งจะเอื้อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

1.1.3 ครูต้องยอมรับสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน ต้องคำนึงอยู่เสมอว่า ผู้เรียนมีความแตกต่างกันมากในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถ ความสนใจ ความเชื่อ ค่านิยม และเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ ดังนั้นในการสอนครูไม่ควรคิดว่าผู้เรียนทุกคนเหมือนกันหมด หรือความคาดหวังให้ผู้เรียนต้องบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ครูกำหนดไว้ เพราะอาจจะมีผู้เรียนบางคนที่ไม่สามารถทำได้ อันเป็นสาเหตุทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอย และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาและครู

1.2 จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดการเรียนรู้

ผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ในสถานที่ที่แวดล้อมด้วย สื่อการเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวก

ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เช่นเดียวกับเด็กปกติ ดังนั้นครูหรือผู้บริหารจึงควรคำนึงถึงการเตรียมสถานที่ สภาพห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของผู้ด้อยโอกาสแต่ละประเภทให้มีความสอดคล้องกัน ซึ่งครูและผู้บริหารควรมีแนวทางจัดบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้แก่

1.2.1 การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสบายใจ และผูกพัน เช่นการจัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม ความสะอาดของที่พัก ที่กิน ที่พักผ่อน

1.2.2 การจัดให้มีสื่อที่ใช้ประกอบควรเข้าใจได้ง่าย ควรยกตัวอย่างประกอบในสิ่งที่ใกล้ตัวเด็ก หลีกเลี่ยงการใช้ประเด็นที่ตอกย้ำความรู้สึกที่ไม่ดี

1.2.3 การใช้ภาษาที่ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย มีกิจกรรมบันเทิงสอดแทรก

1.2.4 มีการสรุปใจความสำคัญก่อนจบการเรียนในแต่ละครั้ง เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้พร้อม ให้ผู้เรียนกล่าวสรุปเนื้อหาทวนซ้ำ เพื่อความเข้าใจ

1.2.5 จัดสื่อการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนสะดวกในการเคลื่อนย้าย และผู้ด้อยโอกาสสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

1.2.6 ครูควรต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และมองโลกในแง่ดี ให้โอกาสแก่ผู้เรียนทุกคน มีความจริงใจ ให้ความรักความเมตตา เอาใจใส่ผู้เรียนเหล่านี้เป็นพิเศษ การให้คำชมเชย และแรงเสริมต่างๆเมื่อผู้ด้อยโอกาสทำความดี

1.2.7 ครูควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอน ตั้งแต่ การออกแบบกิจกรรมการเรียน การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียน การลงมือปฏิบัติกิจกรรม กิจกรรมจะต้องไม่มีการบังคับ ไม่มีการลงโทษ ไม่มีการให้เกรด หรือคะแนน การเข้าร่วมกิจกรรมเกิดจากความรู้สึกอยากเข้าร่วมด้วยตนเอง เกิดแรงจูงใจภายในตนเองของผู้เรียน

1.3 จัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดทักษะกระบวนการคิด

นอกจากการสร้างบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดการเรียนรู้ในกิจกรรมแล้ว การจัดกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กเกิดทักษะกระบวนการคิดก็เป็นสิ่งสำคัญที่ครูหรือผู้จัดกิจกรรมการศึกษาต้องคำนึงถึง เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถจัดการ และเผชิญสถานการณ์ และนำความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ครูและผู้บริหารควรมีแนวทางฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดดังต่อไปนี้

1.3.1 ครูควรจัดกิจกรรมการศึกษาเป็นลำดับขั้นตอน และต่อเนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้เดิมอย่างต่อเนื่อง โดยจัดลำดับ จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม จากประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่ประสบการณ์ที่อยู่ไกลตัว และจากกระบวนการคิดการทำงานอย่างง่าย ๆ ไปสู่การให้เหตุผลที่เป็นแบบแผน ในเชิงนามธรรม

1.3.2 ครูควรจัดกิจกรรมการศึกษาที่ทำหายความสนใจของผู้ด้อยโอกาสให้นำสิ่งที่เรียนในสถานการณ์หนึ่งไปใช้ได้กับสถานการณ์ใหม่ ลักษณะเช่นนี้จะทำให้การเรียนต่อเนื่องกันไปสามารถอธิบายสิ่งใหม่ คาดคะเนและพัฒนาทักษะและการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้

1.3.3 ครูควรจัดกิจกรรมการศึกษาที่มีลักษณะเปิดกว้างแก่ผู้เรียน โดยมีลักษณะที่แตกต่างกันทั้งในด้านเนื้อหาและแนวความคิด กิจกรรมไม่จำเป็นต้องมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว แต่เน้นการให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

1.3.4 ครูควรจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเพราะเด็กด้อยโอกาสสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ดีจากการได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นจริงหรือลงมือปฏิบัติจริง ประกอบกับความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียนมีไม่มาก ดังนั้นกิจกรรมการศึกษาที่จะสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ด้อยโอกาส และเหมาะสมกับสภาพปัญหาของเด็ก ควรฝึกให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมให้ผู้ด้อยโอกาสมีประสบการณ์เรียนรู้ เปิดมโนทัศน์ของเด็กให้กว้างไกล ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น พาชมสถานที่ท่องเที่ยว ชมการทำงานหน่วยงานรัฐและเอกชน ชมการปฏิบัติงานจริง ของทหาร ตำรวจ แพทย์พยาบาล การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม การพาเด็กไปเยี่ยมกลุ่มด้อยโอกาสกลุ่มอื่น และการให้ผู้ด้อยโอกาสฝึกอาชีพตามความสนใจ

1.4 จัดทำการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ด้อยโอกาส

การจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ครูและผู้จัดการศึกษาต้องควรคำนึงถึง หลังจากการจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และการฝึกให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดแล้ว ครูและผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมด้านการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้วย เพราะผู้เรียนมีความ

หลากหลายในสภาพและปัญหาแตกต่างกัน การจัดการศึกษาย่อมไม่สามารถจัดได้ในลักษณะเดียวกัน ต้องมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับตัวของผู้ด้อยโอกาสแต่ละประเภท จัดทำการวิจัยจึงเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้บริหาร ค้นพบข้อมูลที่ตามสภาพจริงว่าผู้เรียนแต่ละประเภทมีความต้องการและสนใจทำกิจกรรมที่ครูจัดได้มากหรือน้อย และกิจกรรมใดตอบสนองและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด โดยประเด็นวิจัยที่ครูและผู้บริหารควรจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาสได้แก่

- 1.4.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่
- 1.4.2 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมาย และวัตถุประสงค์หรือไม่
- 1.4.3 กระบวนการประเมินผลมีความเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่
- 1.4.4 กระบวนการประเมินผลมีความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่
- 1.4.5 เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการประเมินผลสอดคล้องกันและเป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสมหรือไม่
- 1.4.6 เวลา วัสดุ สื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก ถูกจัดไว้ได้อย่างเพียงพอหรือไม่
- 1.4.7 บรรยากาศของการไว้ใจซึ่งกันและกัน และการเคารพกันได้เกิดขึ้นหรือไม่
- 1.4.8 ผู้เรียนได้มีอิสระที่จะเข้าร่วมวิจารณ์ และอภิปรายกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างเต็มที่หรือไม่
- 1.4.9 ผู้เรียนรู้สึกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายหรือรำคาญ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ ถูกจัดขึ้นอย่างรวดเร็ว หรือซ้ำจนเกินไป หรือไม่
- 1.4.10 ผู้เรียนรู้สึกว่าตนเองถูกบังคับให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มากจนเกินไปหรือรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ น้อยเกินไป หรือไม่
- 1.4.11 ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้เรียนหรือไม่
- 1.4.12 ผู้เรียนรู้สึกลำบากใจ และไม่ถนัดที่จะใช้วัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน หรือรู้สึกว่สื่อดังกล่าวไม่ทำทหายความสามารถของตนหรือไม่
- 1.4.13 แบบการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาสแต่ละคน สอดคล้องกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นหรือไม่
- 1.4.14 กระบวนการประเมินได้ช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถของแต่ละคน และในขณะเดียวกันก็ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ หรือไม่
- 1.4.15 ผู้เรียนได้เรียนรู้หรือไม่ และได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนคาดหวังไว้หรือไม่

2. ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

การจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนก็เป็นสิ่งสำคัญอีกด้านหนึ่ง ที่หน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องควรคำนึงถึง เพื่อผู้เรียนที่เป็นผู้ด้อยโอกาสจะได้เกิดเนื้อหาความรู้ ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตร และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสังคม นำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข อีกทั้งความรู้ที่ผู้เรียนผู้ด้อยโอกาสควรจะได้รับ ต้องมีการจัดและผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียนมากที่สุดดังนั้นผู้จัดกิจกรรมการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสควรดำเนินการจัดเนื้อหาหลักสูตรสำหรับผู้เรียนตามแนวทางดังต่อไปนี้

2.1 จัดเนื้อหาความรู้ด้านการดำรงชีวิต

ผู้เรียนผู้ด้อยโอกาสมีสภาพการดำเนินชีวิต สภาพครอบครัว สภาพสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างจากเด็กปกติ ดังนั้นความรู้หรือเนื้อหาที่ควรจัดให้แก่ผู้ด้อยโอกาสกลุ่มนี้ควรเป็นความรู้พื้นฐานแก่การดำรงชีวิต และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ครูและผู้บริหารควรมีแนวทางในการดำเนินการจัดเนื้อหาให้แก่ผู้เรียนผู้ด้อยโอกาสดังต่อไปนี้

2.1.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการดำรงชีวิต

หลักสูตรที่ควรจัดแก่ผู้ด้อยโอกาสควรเป็นความรู้ที่ครอบคลุมความรู้ทักษะด้าน การใช้ภาษาไทยอ่านออกเขียนได้เป็นหลัก และ ทักษะคณิตศาสตร์ เพื่อใช้ดำรงชีวิตในสังคม เนื่องจากเนื้อหาดังกล่าวเป็นทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กทุกคนต้องรู้ไว้เป็นพื้นฐานในการใช้ชีวิตกับคนอื่น

2.1.2 ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

เป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น ครอบครัว ชุมชน ประวัติศาสตร์ไทย การเมืองการปกครอง สังคมโลก ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทย และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2 การจัดเนื้อหาความรู้ด้านทักษะและวิชาชีพ

นอกจากความรู้ที่ใช้ในการดำรงชีวิตแล้ว สภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันของผู้ด้อยโอกาสก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ด้อยโอกาสต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้ในชีวิตประจำวัน

ดังนั้นผู้บริหารควรสร้างสำนึกให้เด็กคิดถึงอนาคตการทำงาน การมีครอบครัว และการมีส่วนร่วมในสังคม โดยการฝึกอาชีพตามความสนใจของผู้ด้อยโอกาส และควรเป็นอาชีพที่มีเนื้อหาความรู้ ควรสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สังคม และตลาดแรงงาน มีทั้งการฝึกอาชีพระยะสั้น และระยะยาว

2.3 การจัดเนื้อหาความรู้ด้านความรู้ทั่วไป

ผู้ด้อยโอกาสควรได้รับความรู้ที่จะช่วยเสริมหรือพัฒนาความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวันให้ดีขึ้น เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยตนเอง การดำรงชีวิตในสังคม การสร้างวินัยในตนเอง และจริยธรรมในชีวิตประจำวัน สอนให้ผู้ด้อยโอกาสได้รู้จักเคารพกฎกติกา และมีระเบียบวินัยการทำงานร่วมกัน หน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. ด้านการประเมินผลผู้เรียน

การประเมินผลผู้เรียนที่เหมาะสมสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่หน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องควรคำนึงถึง เพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ของผู้ด้อยโอกาสที่เข้าร่วมกิจกรรม และทั้งประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมของผู้ดำเนินกิจกรรม เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและแก้ไขกิจกรรมการศึกษาที่จัดสำหรับผู้ด้อยโอกาส ให้ตรงกับความต้องการของผู้ด้อยโอกาสมากที่สุด รวมทั้งการประเมินผลต้องเหมาะสมกับสภาพของผู้ด้อยโอกาส ดังนั้นผู้จัดการศึกษารหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสควรดำเนินการจัดกิจกรรมประเมินผลผู้เรียนตามแนวทางดังต่อไปนี้

3.1 จัดประเมินพัฒนาการของผู้ด้อยโอกาส

การจัดการประเมินผลผู้เรียน ครูและผู้บริหาร ควรคำนึงถึงพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงอย่างเดียว เพราะผู้ด้อยโอกาสมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไปและเรียนรู้ในบางเรื่องค่อนข้างช้า บางเรื่องรู้ค่อนข้างเร็ว ขึ้นอยู่กับสภาพของผู้ด้อยโอกาสแต่ละคน ดังนั้นการประเมินผลควรจัดเป็นการประเมินโดยดูความก้าวหน้า ประเมินตามสภาพที่ผู้ด้อยโอกาสเกิดการเรียนรู้ได้จริง ประเมินจากการประยุกต์ใช้ความรู้จากการร่วมกิจกรรม

3.2 จัดประเมินผลผู้เรียนหลากหลายวิธี

การใช้เทคนิคการประเมินที่หลากหลายเป็นสิ่งที่คุณและผู้บริหารสำหรับผู้ด้อยโอกาสควรคำนึงถึงมากที่สุด เพราะการดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาสแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การประเมินผลผู้เรียนก็ย่อมมีความแตกต่างกันด้วย ซึ่งครูและผู้จัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ควรประเมินผลผู้เรียนโดยคำนึงถึงลักษณะการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาส และลักษณะของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสเป็นสำคัญ ดังนั้นครูและผู้บริหารควรมีแนวทางในการดำเนินการจัดการประเมินผลผู้ด้อยโอกาสตามแนวทางดังต่อไปนี้

- 3.2.1 ประเมินผลโดยการสะสมคะแนน
- 3.2.2 ประเมินผลจากแฟ้มสะสมผลงาน
- 3.2.3 ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรม
- 3.2.4 ประเมินผลจากการสัมภาษณ์พูดคุย
- 3.2.5 ประเมินผลผู้เรียนอย่างยุติธรรมและมีมาตรฐาน
- 3.2.6 ประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3.3 จัดประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

นอกจากครูจะมีการประเมินผลที่มีความหลากหลายแล้ว การประเมินผลผู้ด้อยโอกาสควรมีการจัดการประเมินอย่างต่อเนื่องด้วย เพื่อครูหรือผู้บริหารสำหรับผู้ด้อยโอกาสทราบข้อมูลที่เป็นพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาสในสภาพจริง และช่วยส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดความรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

4. ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

การมีส่วนร่วมของทุกองค์กรเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ที่หน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องควรคำนึงถึงและประสานงานร่วมกันในการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้จัดกิจกรรมการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ควรดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรตามแนวทางดังต่อไปนี้

4.1 จัดให้ภาครัฐมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการศึกษา

รัฐเป็นหน่วยงานกลางที่ช่วยสนับสนุนองค์กรต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ดังนั้นการมีนโยบายที่ชัดเจนหรือกฎหมายที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นมาก เพื่อทุกองค์กรจะได้ร่วมมือกันอย่างจริงจัง ซึ่งรัฐสามารถทำได้ดังต่อไปนี้

4.1.1 วางระบบนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

4.1.2 กำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

4.1.3 จัดงบประมาณสนับสนุนและระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

4.2 จัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการศึกษา

นอกจากการมีส่วนร่วมของของภาครัฐที่มีแนวทางหรือนโยบายในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสแล้ว การมีส่วนร่วมของชุมชนก็มีความสำคัญมากเช่นกันที่ช่วยให้การจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเด็กด้อยโอกาสอย่างแท้จริง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนมีดังต่อไปนี้

4.2.1 การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องยึดชุมชนของผู้ด้อยโอกาสเป็นฐาน โดยให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่ากิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นของชุมชน

4.2.2 ครูและผู้บริหารควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กรศาสนา สถานศึกษาในชุมชน สถานประกอบการ หน่วยงานต่างๆ ในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

4.2.3 ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่การร่วมคิดวิเคราะห์สภาพปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมหาทุนและทรัพยากรต่างๆ ร่วมจัดกิจกรรม ร่วมเป็นวิทยากร ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลที่เกิดจากกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

4.2.4 ควรมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนหรือออกกฎหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพราะเป็นเรื่องที่จำเป็นมาก และเพื่อทุกฝ่ายจะได้ร่วมมือกันอย่างจริงจัง

5. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

การจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นการดำเนินกิจกรรมการศึกษ่อีกกิจกรรมหนึ่งที่ผู้บริหารสำหรับผู้ด้อยโอกาสควรคำนึงถึง เพราะแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดการ

พัฒนาการเรียนรู้ในด้านต่างๆ นอกเหนือจากสิ่งที่ผู้เรียนด้อยโอกาสได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้บริหารแล้ว การจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายก็ทำให้ผู้เรียนด้อยโอกาสเข้าใจและศึกษาด้วยตนเองก่อให้เกิดความรู้ที่พัฒนาได้เต็มศักยภาพมากขึ้นดังนั้นผู้จัดการกิจกรรมการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสควรดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนตามแนวทางดังต่อไปนี้

5.1 การจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาส ครูหรือผู้จัดการกิจกรรมการศึกษาร่วมกับ องค์กรระดับชุมชน ควรส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งบริการความรู้ด้านต่างๆสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยครูหรือผู้บริหารต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาของผู้ด้อยโอกาสและชุมชนของผู้ด้อยโอกาส จากนั้นสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชน และวิเคราะห์ว่าควรจัดแหล่งเรียนรู้ประเภทใดอีกบ้างเพื่อช่วยแก้ปัญหาและช่วยส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและกว้างขวางในชุมชน ซึ่งแหล่งเรียนรู้ที่ควรจัดให้แก่ผู้ด้อยโอกาสควรเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีรูปแบบหลากหลาย ได้แก่

5.1.1 ห้องสมุด และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

5.1.2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

5.1.3 ศูนย์วิทยาศาสตร์

5.1.4 พิพิธภัณฑ์ และแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะ

5.1.5 ศูนย์ฝึกอาชีพ

5.1.6 สถานประกอบการ

5.1.7 หน่วยงานในท้องถิ่น

5.1.8 สถานศึกษาในท้องถิ่น

5.1.9 วิทยากรในชุมชน

5.1.10 แหล่งเรียนรู้อื่นๆ

จากการจัดแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้นชุมชนควรประสานงานร่วมมือกัน โดยเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดกิจกรรมที่มีคุณค่า และเปิดกว้างสำหรับผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงเพื่อเรียนรู้ได้

5.2 จัดงบประมาณในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้

การจัดงบประมาณในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมในชุมชนของผู้ด้อยโอกาสเป็นหน้าที่ของทุกองค์กรต้องช่วยเหลือและร่วมมือกันจัดตั้งขึ้นมา โดยรัฐเป็นหน่วยงานหลักที่จะต้อง

ดูแลให้เกิดความคลอบคลุมและเพียงพอในแหล่งชุมชน ดังนั้นครูและผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและเป็นผู้ประสานงานในการระดมทุนและทรัพยากรที่มีทั้งในชุมชน และจากหน่วยงานภาคเอกชนร่วมมือกันจัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดการเรียนรู้และได้รับความรู้ก่อนให้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพที่ผู้ด้อยโอกาสแต่ละประเภทควรพัฒนาไปตามลำดับ ซึ่งแนวทางการดำเนินการ คือ

5.2.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณ เงินอุดหนุน หรือส่งเสริมเป็นกองทุนการศึกษาของผู้ด้อยโอกาสเพื่อส่งเสริมให้คนจากทุกส่วนในสังคมสามารถจัดกิจกรรมการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งติดตามกำกับดูแลให้มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีความโปร่งใสในการดำเนินงาน

5.2.2 จัดส่งเสริมสนับสนุนให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาผู้ด้อยโอกาสทั้งในด้านงบประมาณ และทรัพยากรต่างๆ จากภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ และสถาบันสังคมอื่นๆ เพื่อให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส มีความพร้อมและมีงบประมาณที่เพียงพอในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ การบริการการศึกษา และการดูแลช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

5.2.3 จัดให้มีเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับผู้ด้อยโอกาสอย่างกว้างขวางเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนสร้างให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็งและชุมชนช่วยกันพัฒนาจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างหลากหลาย และเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ครอบครัว วัด สโมสร พิพิธภัณฑ์สถานประกอบการ ห้างสมุด ชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ของ การวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล การวิจัยและข้อเสนอแนะตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในโครงการแก้ไขปัญหาด็ก ยากจนและผู้ด้อยโอกาสทั้งภาครัฐและเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของ กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้าน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วม ของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัด กระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุก องค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

การวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

3 กลุ่มคือ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน รวม 316 คน ดังนี้

กลุ่มประชากร

ได้แก่ ผู้บริหารในโครงการแก้ไขปัญหาด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของ มนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งสิ้น 74 โครงการ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random sampling) โดยใช้เกณฑ์เลือกดังนี้คือ เป็นโครงการที่มีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป โดยโครงการมีประสบการณ์ในการจัด

กิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสและรับทราบสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่ผ่านมาเป็นอย่างดี จึงเป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเลือกโครงการทั้ง 74 โครงการ เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ และมีผู้บริหารทั้งหมด จำนวน 74 คน

ได้แก่ ครูในโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งสิ้น 74 โครงการ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random sampling) โดยใช้เกณฑ์เลือกดังนี้คือ เป็นโครงการที่มีการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป โดยโครงการมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสและรับทราบสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่ผ่านมาเป็นอย่างดี จึงเป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเลือกโครงการทั้ง 74 โครงการ เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ และมีครูในโครงการทั้งหมดจำนวน 110 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนในโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งสิ้น 74 โครงการ มีผู้เรียนทั้งหมด 197 คน ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคิดคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ค่าความเชื่อมั่น 99 % ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 5 % ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีแบบสอบถาม 3 ชุด ประกอบด้วยแบบสอบถามชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้บริหาร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุก

องค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยแต่ละด้านจะแบ่งตามสภาพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด / ปัญหามากที่สุด
4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก / ปัญหามาก
3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง / ปัญหาปานกลาง
2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย / ปัญหาเล็กน้อย
1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด / ปัญหาเล็กน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open -End)

แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของครู ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยแต่ละด้านจะแบ่งตามสภาพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด / ปัญหามากที่สุด
4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก / ปัญหามาก
3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง / ปัญหาปานกลาง
2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย / ปัญหาน้อย
1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด / ปัญหาน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open -End)

แบบสอบถามชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้เรียน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยแต่ละด้านจะแบ่งตามสภาพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด / ปัญหามากที่สุด
4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก / ปัญหามาก
3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง / ปัญหาปานกลาง
2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย / ปัญหาน้อย
1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด / ปัญหาน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ด้านการประเมินผลผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open -End)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวเอง และขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่จัดโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาส เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร ครู และผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปยังหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่เข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาสจำนวน 74 โครงการ ผู้วิจัยดำเนินการติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับกลับคืน โดยติดต่อกับทางโรงเรียนแต่ละโครงการทางโทรศัพท์ ในวันที่ 18 - 27 กุมภาพันธ์ 2548 รวม 1 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งไปกลับคืนมาทั้งหมด 316 ฉบับ การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้บริหาร 74 คน ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 74 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ครู 110 คน ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 110 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และผู้เรียน 132 คน ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 132 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยหาค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้เรียน เกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหาร มีจำนวนทั้งหมด 74 คน เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.1 เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 41.9 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.8 มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับผู้ด้อยโอกาส 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.3 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 45.9 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 10,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 87.8 และผู้บริหารส่วนใหญ่สังกัดหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 93.2

ครู มีจำนวนทั้งหมด 110 คน เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 8.2 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 81.8 มีอายุต่ำกว่า 30 คิดเป็นร้อยละ 40.9 มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับผู้ด้อยโอกาส 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 84 ครูส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 80 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 10,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 51.8 และครูส่วนใหญ่สังกัดหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 93.6

ผู้เรียน มีจำนวนทั้งหมด 132 คน เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.4 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.6 มีอายุ 16-18 ปี คิดเป็นร้อยละ 82 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 38.6 ส่วนใหญ่บิดาและมารดาอยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 71.2 ผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่สังกัดหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 91.7 บุคคลที่ผู้เรียนสนิทและไว้วางใจมากที่สุดคือ พ่อ คิดเป็นร้อยละ 48

2. สรุปความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้เรียนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

1. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ผู้บริหารมีความเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยรวมมีค่ามัธยเลขคณิตอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัธยเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมามีค่ามัธยเลขคณิตอยู่ในระดับมากที่สุดคือ การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิด

การเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.39$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก คือ จัดทำการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ($\bar{x} = 3.58$)

ครูมีความเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก คือ การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับปานกลาง คือ จัดทำการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ($\bar{x} = 3.26$)

ส่วนผู้เรียนมีความเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมรักการอ่าน ($\bar{x} = 4.17$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากคือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานกับวิชาต่างๆได้อย่างพอดี ($\bar{x} = 3.70$)

ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ผู้บริหารมีความเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดคือ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะ กระบวนการคิด ($\bar{x} = 2.84$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ($\bar{x} = 2.49$)

ครูมีความเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดคือ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะ กระบวนการคิด ($\bar{x} = 2.68$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ คือ จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนและการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ($\bar{x} = 2.35$)

ผู้เรียนมีความเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดคือ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา ($\bar{x} = 2.69$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิม

เลขคณิตต่ำที่สุด อยู่ในระดับน้อยคือ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ($\bar{x} = 2.30$)

2. ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ผู้บริหารมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านเนื้อหาหลักสูตรที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก มี 2 ข้อคือจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ และจัดเนื้อหาความรู้ที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้คู่คุณธรรม ($\bar{x} = 4.26$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากคือจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชาติไทย ($\bar{x} = 3.51$)

ครูมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านเนื้อหาหลักสูตรที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก มี 2 ข้อคือจัดเนื้อหาความรู้ที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้คู่คุณธรรม ($\bar{x} = 4.04$) รองลงมาคือ จัดเนื้อหาให้ผู้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ($\bar{x} = 3.96$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก คือ จัดเนื้อหาให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชาติไทย ($\bar{x} = 3.16$)

ผู้เรียนมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านเนื้อหาหลักสูตรที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมากคือจัดเนื้อหาความรู้ที่เน้นเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ($\bar{x} = 4.14$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก คือ จัดเนื้อหาให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมโลก ($\bar{x} = 3.62$)

ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ผู้บริหารมีความเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่

ในระดับปานกลางคือจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะด้านการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง ($\bar{x} = 2.81$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย ($\bar{x} = 2.30$)

ครูมีความเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลางคือ จัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียน เรียนรู้ทักษะด้านคณิตศาสตร์ ($\bar{x} = 2.71$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ($\bar{x} = 2.18$)

ผู้เรียนมีความเห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือ จัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย ($\bar{x} = 2.57$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{x} = 2.32$)

3. ด้านการประเมินผลผู้เรียน

สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการประเมินผลผู้เรียน

ผู้บริหารมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านการประเมินผลผู้เรียนที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือการประเมินผู้เรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 4.19$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก คือ จัดประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 3.51$)

ครูมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านการประเมินผลผู้เรียนที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมาก 2 ข้อคือ จัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน และจัดการประเมินโดยสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนขณะร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 4.11$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากคือ จัดประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 3.94$)

ผู้เรียนมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านการประเมินผลผู้เรียนที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับ มาก คือ จัดให้มีการประเมินผู้เรียนหลังร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 3.71$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตในระดับมากที่สุดคือจัดประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 3.45$)

ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการประเมินผลผู้เรียน

ผู้บริหารมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลางคือจัดการประเมินผลผู้เรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.71$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อย มี 2 ข้อคือ จัดประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และจัดประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ($\bar{x} = 2.40$)

ครูมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับน้อย คือจัดการประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.38$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดประเมินผลผู้เรียนโดยการสังเกตพฤติกรรม ขณะเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.24$)

ผู้เรียนมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดการประเมินผลผู้เรียนจากการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.66$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดประเมินผลผู้เรียนระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.34$)

4. ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการมีส่วนร่วมของ องค์กร

ผู้บริหารมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุดคือจัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา ($\bar{x} = 4.19$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิม

เลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตในระดับมากคือจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ
($\bar{x} = 3.36$)

ครูมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดย
ส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความ
คิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ใน
ระดับมาก คือจัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน ($\bar{x} = 3.56$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิม
เลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตในระดับมากคือจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ
($\bar{x} = 2.93$)

ผู้เรียนมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส
โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความ
คิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ใน
ระดับมาก คือจัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา ($\bar{x} = 3.64$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิม
เลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตในระดับมาก คือ จัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบ
การ($\bar{x} = 3.23$)

ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ด้านการมีส่วนร่วมของ องค์กร

ผู้บริหารมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส
โดยรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.30$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ใน
ระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ ($\bar{x} = 2.53$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่
สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา ($\bar{x} = 2.13$)

ครูมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดย
รวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.34$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับ
ปานกลาง คือจัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน ($\bar{x} = 2.49$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดอยู่ใน
ระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา ($\bar{x} = 2.22$)

ผู้เรียนมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส
โดยรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.34$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ใน
ระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการต่างๆ ($\bar{x} = 2.41$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิต
ต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา ($\bar{x} = 2.20$)

5. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ผู้บริหารมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้านการกีฬาและนันทนาการจากศูนย์กีฬา ($\bar{x} = 3.42$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตในระดับปานกลาง คือ จัดกิจกรรมให้ความรู้ทางศิลปะ จากหอศิลป์ ($\bar{x} = 2.77$)

ครูมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องพืชจากสวนพฤกษศาสตร์ ($\bar{x} = 3.01$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ จากห้องสมุดประชาชน ($\bar{x} = 2.76$)

ผู้เรียนมีความเห็นว่า สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับความคิดเห็นด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สูงกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากห้องสมุดประชาชน ($\bar{x} = 3.21$) และสภาพการจัดกิจกรรมข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำกว่าข้ออื่นๆซึ่งมีค่ามัชฌิมเลขคณิตในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศิลปะ จากหอศิลป์ ($\bar{x} = 2.69$)

ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ผู้บริหารมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.66$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งค้นคว้าห้องสมุด ($\bar{x} = 2.74$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อยคือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ จากพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ($\bar{x} = 2.72$)

ครูมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.50$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุด

อยู่ในระดับปานกลาง จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ศิลปะ จากหอศิลป์ ($\bar{x} = 2.56$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อยมี 2 ข้อ คือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องพืชจากสวนพฤกษศาสตร์ และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องความรู้ด้านกีฬาจากศูนย์กีฬา ($\bar{x} = 2.43$)

ผู้เรียนมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.56$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ศิลปะ จากหอศิลป์ ($\bar{x} = 2.70$) ส่วนข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อย คือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เรื่องพืชจากสวนพฤกษศาสตร์ ($\bar{x} = 2.45$)

2. สรุปความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้เรียน เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

1.ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

1.1 ผู้บริหารมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้สูงเป็นอันดับแรกคือ ควบคุม จัด กิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 28.3 และข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควบคุมจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติ และ เรียนรู้จากสถานการณ์จำลองจำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.3

1.2 ผู้บริหารมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดเนื้อหาและหลักสูตรสูงเป็นอันดับแรกคือ ควบคุมจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้คู่คุณธรรม คิดเป็นร้อยละ 31.0 และข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควบคุมจัดหลักสูตรที่เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของตนเอง จัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้วิทยาศาสตร์ จัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องใกล้ตัว จัดเนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน จัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นให้ชุมชนจัดขึ้นเองคิดเป็นร้อยละ 4.0

1.3 ผู้บริหารมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการประเมินผลผู้เรียนสูงเป็นอันดับแรกคือ

ควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนระหว่างร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 31. และข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนแบบต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.3

1.4 ผู้บริหารมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์การสูงเป็นอันดับแรกคือควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน คิดเป็นร้อยละ 31.1 และข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา จัดกิจกรรมให้ทุกองค์กรตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้ด้อยโอกาส และจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับองค์กรเอกชนในด้านการให้ทุนอุปกรณ์การเรียนและอาหารกลางวัน คิดเป็นร้อยละ 4.0

1.5 ผู้บริหารมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสูงเป็นอันดับแรกคือควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 41.8 และข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควรมีการจดทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และจัดให้ศูนย์กีฬาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 2.7

2.ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

2.1 ครูมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้สูงเป็นอันดับแรกคือควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 47.2 และข้อเสนอแนะที่ครูให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 1.8

2.2 ครูมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดเนื้อหาและหลักสูตรเป็นอันดับแรกคือควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่มีความรู้หลากหลายและบูรณาการเหมาะสม ตามสภาพปัญหาของชุมชนและสังคมของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 76 และข้อเสนอแนะที่ครูให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องการเมืองการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จัดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และจัดเนื้อหาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับผู้ด้อยโอกาส คิดเป็นร้อยละ 0.9

2.3 ครูมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการประเมินผลผู้เรียนเป็นอันดับแรกคือควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนก่อน ระหว่าง และหลังร่วมกิจกรรม คิดเป็น 57.2 และข้อเสนอแนะที่ครูให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควรจัดให้มีการประเมินผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และจัดให้มีการประเมินผู้เรียนจากการทำงาน และชิ้นผลงาน คิดเป็นร้อยละ 1.8

2.4 ครูมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรอันดับแรกคือ ควรจัดให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส คิดเป็นร้อยละ 85 และข้อเสนอแนะที่ครูให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควรให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 2.7

2.5 ครูมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอันดับแรกคือ ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนว่าควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่หลากหลาย และมีวิทยากรมาช่วยให้ความรู้อย่างเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 66.3 และข้อเสนอแนะที่ครูให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะในชุมชน จัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสัตว์ในชุมชน และจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการกีฬาในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 0.9

3. ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

3.1 ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้อันดับแรก คือ ควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 27.2 และข้อเสนอแนะที่ผู้เรียนให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน จัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง จัดกิจกรรมน้อยๆ และควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 1.5

3.2 ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรอันดับแรก คือควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้คู่คุณธรรม คิดเป็นร้อยละ 21.2 และข้อเสนอ

แนะให้ผู้เรียนให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือควรให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ภาษาไทย และจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 3.0

3.3 ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการประเมินผลผู้เรียนอันดับแรก คือควรให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดและประเมินผลความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 28.0 และข้อเสนอแนะที่ผู้เรียนให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควรให้ผู้เรียนทำรายงาน และประเมินผลโดยการสัมภาษณ์ คิดเป็นร้อยละ 1.5

3.4 ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรอันดับแรก คือควรให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30.3 และข้อเสนอแนะที่ผู้เรียนให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ ควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน ร่วมกับองค์กรวิชาชีพ ร่วมกับสถานประกอบการต่างๆ และให้ชุมชนและองค์กรเอกชนร่วมมือกัน คิดเป็นร้อยละ 5.0

3.5 ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอันดับแรก คือควรให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งชุมชนโดยการบรรยายของวิทยากรในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ควรให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้ทางศิลปะจาก หอศิลป์ หาความรู้ด้านกีฬา และนันทนาการจากศูนย์กีฬา ศึกษาความรู้ทางวิทยาศาสตร์จากพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 2.2

สรุปความคิดเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับสภาพปัญหา ของ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน

จากผลการวิจัยความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับสภาพปัญหา ของ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน มีดังนี้ คือ

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ผู้บริหาร และ ครู มีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิด มีระดับปัญหามากที่สุด ส่วนผู้เรียนมีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา มีระดับปัญหามากที่สุด
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนมีความคิดเห็นที่ต่างกัน คือ ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าการจัดเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ภาษามีระดับปัญหามากที่สุด ครูมีความคิดเห็นว่าการจัดเนื้อหาเกี่ยวกับคณิตศาสตร์มีระดับปัญหามากที่สุด ส่วนผู้เรียนมีความเห็นว่าการจัดเนื้อหาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทยมีระดับปัญหามากที่สุด
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการประเมินผลผู้เรียน

ผู้บริหาร และ ผู้เรียน มีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ การจัดประเมินผลผู้เรียนหลังร่วมกิจกรรม มีระดับปัญหามากที่สุด ส่วนครูมีความเห็นว่าการจัดประเมินผลผู้เรียนก่อนร่วมกิจกรรม มีระดับปัญหามากที่สุด
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

ผู้บริหาร และ ผู้เรียน มีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ การจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ มีระดับปัญหามากที่สุด ส่วนครูมีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน มีระดับปัญหามากที่สุด
5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ครู และ ผู้เรียน มีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ การจัดให้ผู้เรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้จากหอศิลป์ มีระดับปัญหามากที่สุด ส่วนผู้บริหารมีความเห็นว่าการจัดให้ผู้เรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดมีระดับปัญหามากที่สุด

4. สรุปร่างแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นจากสภาพปัญหาพบว่า มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดมีปัญหในระดับปานกลาง และ จัดกิจกรรมประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาที่มีปัญหในระดับปานกลาง แนวทางในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ

- ควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ควรจัดบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- ควรจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนเกิดการฝึกทักษะกระบวนการคิด
- ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสภาพจริง
- ควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง

ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นจากสภาพปัญหาพบว่า มีการจัดเนื้อหาเน้นทักษะด้านการใช้ภาษาอย่างถูกต้องมีปัญหในระดับปานกลาง จัดเนื้อหาเน้นเรื่องคณิตศาสตร์มีปัญหในระดับน้อยจัดเนื้อหาเรื่องภูมิปัญญาและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญามีปัญหในระดับน้อย

แนวทางในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ

- จัดเนื้อหาเรื่องการค้ารงชีวิตหาอาชีพเลี้ยงตนเอง
- จัดเนื้อหาเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและท้องถิ่น
- จัดเนื้อหาเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม
- จัดเนื้อหาเรื่องการทำงานร่วมกันอย่างสันติในระบบประชาธิปไตย

ด้านการประเมินผลผู้เรียน

ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นจากสภาพปัญหาพบว่า มีการจัดการประเมินผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีปัญหในระดับน้อย และ การประเมินหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีปัญหในระดับปานกลาง

แนวทางในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ

- ควรมีการจัดประเมินผลผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรม

- ควรจัดประเมินผลผู้เรียนจากการสัมมนา
- ควรจัดให้ผู้เรียนประเมินผลกัน
- ควรจัดให้มีการประเมินความต้องการของผู้เรียน

ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นจากสภาพปัญหาพบว่า มีการจัดจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการมีปัญหในระดับปานกลาง

แนวทางในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ

- ควรให้ผู้จัดการศึกษาประชาสัมพันธิ์ให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- ควรมีการจัดตั้งหน่วยประสานงานกลางสำหรับติดต่อด้านการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส
- ควรจัดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความพร้อมในการประสานงานระหว่างผู้ด้อยโอกาสกับหน่วยงานภายนอก
- ควรมีการจัดงบประมาณสนับสนุนหน่วยงานที่จัดการศึกษา

ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นจากสภาพปัญหาพบว่า มีการจัดจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาศึกษาแหล่งเรียนรู้หรือศิลปมีปัญหในระดับปานกลาง และให้ผู้เรียนศึกษาศึกษาแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดหรือศิลปมีปัญหในระดับปานกลาง

แนวทางในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ

- ควรจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- ควรจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลาย
- ควรจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งแหล่ง เรียนรู้

5. สรุปแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขจึงควรมีแนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาสในด้านต่างๆต่อไปนี้

1. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นสิ่งสำคัญมากที่หน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องควรคำนึงเพื่อผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพดังนั้นผู้จัดกิจกรรมการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสจึงควรดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางดังต่อไปนี้

1.1 จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดของผู้ด้อยโอกาส

ผู้ด้อยโอกาสเป็นกลุ่มเด็กที่มีความต้องการเป็นพิเศษ โดยผู้บริหารต้องคำนึงถึงความเสมอภาคและความเป็นธรรม และดำเนินการจัดกิจกรรมที่สนองตอบสภาพปัญหา ความต้องการของผู้ด้อยโอกาส ดังนั้นกิจกรรมที่จัดควรมีความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ด้อยโอกาสเป็นหลัก ครูเป็นบุคคลสำคัญที่ควรทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ด้อยโอกาสและนำมาวางแผนการจัดกิจกรรมแก่ผู้ด้อยโอกาส ดังนั้นครูและผู้บริหารควรมีแนวทางเพื่อนำมาจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดของผู้ด้อยโอกาสได้แก่

1.1.1 ครูต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เช่น พื้นฐานความรู้เดิม ความสามารถทางสติปัญญา ความคาดหวังต่อสิ่งที่จะเรียน เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน บางคนอาจจะเรียนได้ดีในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์แต่บางคนอาจจะเรียนได้ดีในวิชาต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและสภาพแวดล้อมของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนมีความสามารถในด้านใดก็จะทำให้เรียนได้ดีในวิชานั้นๆ

1.1.2 ครูต้องพยายามเรียนรู้ธรรมชาติความต้องการ ความสนใจสำคัญๆของเนื้อหาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียน ครูต้องเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติ ความต้องการและความสนใจพื้นฐานของผู้เรียน ก่อนที่จะลงมือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใดๆ เนื่องจากกลุ่มผู้เรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มเด็กที่มีลักษณะเฉพาะของตนเองและประสบปัญหาต่างๆ ในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากครอบครัว ปัญหาจากบุคคลในสังคมรอบข้าง

ผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาทางพฤติกรรม ปัญหาการปรับตัวเข้ากับเพื่อนหรือสังคม ฯลฯ ครูจึงต้องให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าวเป็นพิเศษ ซึ่งจะเอื้อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

1.1.3 ครูต้องยอมรับสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน ต้องคำนึงอยู่เสมอว่า ผู้เรียนมีความแตกต่างกันมากในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถ ความสนใจ ความเชื่อ ค่านิยม และเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ ดังนั้นในการสอนครูไม่ควรคิดว่าผู้เรียนทุกคนเหมือนกันหมด หรือความคาดหวังให้ผู้เรียนต้องบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ครูกำหนดไว้ เพราะอาจจะมีผู้เรียนบางคนที่ไม่สามารถทำได้ อันเป็นสาเหตุทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอย และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาและครู

1.2 จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้ได้โอกาสเกิดการเรียนรู้

ผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ในสถานที่ที่แวดล้อมด้วย สื่อการเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เช่นเดียวกับเด็กปกติ ดังนั้นครูหรือผู้บริหารจึงควรคำนึงถึงการเตรียมสถานที่ สภาพห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของผู้ได้โอกาสแต่ละประเภทให้มีความสอดคล้องกัน ซึ่งครูและผู้บริหารควรมีแนวทางจัดบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้แก่

1.2.1 การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสบายใจ และผูกพัน เช่น การจัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม ความสะอาดของที่พัก ที่กิน ที่พักผ่อน

1.2.2 การจัดให้มีสื่อที่ใช้ประกอบควรเข้าใจได้ง่าย ควรยกตัวอย่างประกอบในสิ่งที่ใกล้ตัวเด็ก หลีกเลี่ยงการใช้ประเด็นที่ตอกย้ำความรู้สึกที่ไม่ดี

1.2.3 การใช้ภาษาที่ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย มีกิจกรรมบันเทิงสอดแทรก

1.2.4 มีการสรุปใจความสำคัญก่อนจบการเรียนในแต่ละครั้ง เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้พร้อม ให้ผู้เรียนกล่าวสรุปเนื้อหาทวนซ้ำ เพื่อความเข้าใจ

1.2.5 จัดสื่อการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนสะดวกในการเคลื่อนย้าย และผู้ได้โอกาสสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

1.2.6 ครูควรต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และมองโลกในแง่ดี ให้โอกาสแก่ผู้เรียนทุกคน มีความจริงใจ ให้ความรักความเมตตา เอาใจใส่ผู้เรียนเหล่านี้เป็นพิเศษ ให้ความสำคัญ และแรงเสริมต่างๆเมื่อผู้ได้โอกาสทำความดี

1.2.7 ครูควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอน ตั้งแต่ การออกแบบกิจกรรมการเรียน การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียน การลงมือปฏิบัติกิจกรรม กิจกรรมจะต้องไม่มีการบังคับ ไม่มีการลงโทษ ไม่มีการให้เกรด หรือคะแนน การเข้าร่วมกิจกรรมเกิดจากความรู้สึกอยากเข้าร่วมด้วยตนเอง เกิดแรงจูงใจภายในตนเองของผู้เรียน

1.3 จัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดทักษะกระบวนการคิด

นอกจากการสร้างบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดการเรียนรู้ในกิจกรรมแล้ว การจัดกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กเกิดทักษะกระบวนการคิดก็เป็นสิ่งสำคัญที่ครูหรือผู้จัดกิจกรรมการศึกษาต้องคำนึงถึง เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถจัดการ และเผชิญสถานการณ์ และนำความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ครูและผู้บริหารควรมีแนวทางฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดดังต่อไปนี้

1.3.1 ครูควรจัดกิจกรรมการศึกษาเป็นลำดับขั้นตอน และต่อเนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ เดิมอย่างต่อเนื่อง โดยจัดลำดับ จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม จากประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่ประสบการณ์ที่อยู่ไกลตัว และจากกระบวนการคิดการทำงานอย่างง่าย ๆ ไปสู่การให้เหตุผลที่เป็นแบบแผน ในเชิงนามธรรม

1.3.2 ครูควรจัดกิจกรรมการศึกษาที่ทำหายความสนใจของผู้ด้อยโอกาสให้นำสิ่งที่เรียนใน สถานการณ์หนึ่งไปใช้ได้กับสถานการณ์ใหม่ ลักษณะเช่นนี้จะทำให้การเรียนต่อเนื่องกันไปสามารถ อธิบายสิ่งใหม่ คาดคะเนและพัฒนาทักษะและการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้

1.3.3 ครูควรจัดกิจกรรมการศึกษาที่มีลักษณะเปิดกว้างแก่ผู้เรียน โดยมีลักษณะที่แตกต่างกันทั้งในด้านเนื้อหาและแนวความคิด กิจกรรมไม่จำเป็นต้องมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว แต่เน้นการให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

1.3.4 ครูควรจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเพราะเด็ก ด้อยโอกาสสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ดีจากการได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นจริงหรือลงมือปฏิบัติจริง ประกอบ กับความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียนมีไม่มาก ดังนั้นกิจกรรมการศึกษาที่จะสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ด้อย โอกาส และเหมาะสมกับสภาพปัญหาของเด็ก ควรฝึกให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นและใฝ่ รู้อย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมให้ผู้ด้อยโอกาสมีประสบการณ์เรียนรู้ เปิดมโนทัศน์ของเด็กให้กว้างไกล ให้ผู้ เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น พาชมสถานที่ท่องเที่ยว ชมการทำงานของหน่วยงานรัฐและเอกชน ชมการปฏิบัติงานจริง ของทหาร ตำรวจ แพทย์พยาบาล การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม การพาเด็กไปเยี่ยมกลุ่มด้อยโอกาสกลุ่มอื่น และการให้ผู้ด้อยโอกาสฝึกอาชีพตามความสนใจ

1.4 จัดทำการศึกษาเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ด้อยโอกาส

การจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้เรียนก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ครูและผู้จัดการ ศึกษาต้องควรคำนึงถึง หลังจากการจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และการฝึกให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดแล้ว ครูและผู้บริหารควรให้ความสำคัญ ต่อการจัดกิจกรรมด้านการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้วย เพราะผู้เรียนมีความหลากหลายในสภาพและ ปัญหาแตกต่างกัน การจัดการศึกษาย่อมไม่สามารถจัดได้ในลักษณะเดียวกัน ต้องมีความยืดหยุ่นและ

สอดคล้องกับตัวของผู้ด้อยโอกาสแต่ละประเภท จัดทำภารกิจจึงเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้บริหาร ค้นพบข้อมูลที่ตามสภาพจริงว่าผู้เรียนแต่ละประเภทมีความต้องการและสนใจทำกิจกรรมที่ครูจัดได้มากหรือน้อย และกิจกรรมใดตอบสนองและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด โดยประเด็นวิจัยที่ครูและผู้บริหารควรจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาสได้แก่

- 1.4.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่
- 1.4.2 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมาย และวัตถุประสงค์หรือไม่
- 1.4.3 กระบวนการประเมินผลมีความเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่
- 1.4.4 กระบวนการประเมินผลมีความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่
- 1.4.5 เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการประเมินผลสอดคล้องกันและเป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสมหรือไม่
- 1.4.6 เวลา วัสดุ สื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก ถูกจัดไว้ได้อย่างเพียงพอหรือไม่
- 1.4.7 บรรยากาศของการไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการเคารพกันได้เกิดขึ้นหรือไม่
- 1.4.8 ผู้เรียนได้มีอิสระที่จะเข้าร่วมวิจารณ์ และอภิปรายกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างเต็มที่หรือไม่
- 1.4.9 ผู้เรียนรู้สึกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายหรือรำคาญ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ ถูกจัดขึ้นอย่างรวดเร็ว หรือซ้ำจนเกินไป หรือไม่
- 1.4.10 ผู้เรียนรู้สึกว่าตนเองถูกบังคับให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มากจนเกินไปหรือรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ น้อยเกินไป หรือไม่
- 1.4.11 ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้เรียนหรือไม่
- 1.4.12 ผู้เรียนรู้สึกลำบากใจ และไม่ถนัดที่จะใช้วัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน หรือรู้สึกว่าสื่อดังกล่าวไม่ทำทลายความสามารถของตนหรือไม่
- 1.4.13 แบบการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาสแต่ละคน สอดคล้องกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นหรือไม่
- 1.4.14 กระบวนการประเมินได้ช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถของแต่ละคน และในขณะเดียวกันก็ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ หรือไม่
- 1.4.15 ผู้เรียนได้เรียนรู้หรือไม่ และได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนคาดหวังไว้หรือไม่

2. ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

การจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนก็เป็นสิ่งสำคัญอีกด้านหนึ่ง ที่หน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องควรคำนึงถึง เพื่อให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ด้อยโอกาสจะได้เกิดเนื้อหาความรู้ ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตร และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสังคม นำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข อีกทั้งความรู้ที่ผู้เรียนผู้ด้อยโอกาสควรจะได้รับ ต้องมีการจัดและผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียนมากที่สุดดังนั้นผู้จัดกิจกรรมการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสควรดำเนินการจัดเนื้อหาหลักสูตรสำหรับผู้เรียนตามแนวทางดังต่อไปนี้

2.1 จัดเนื้อหาความรู้ด้านการดำรงชีวิต

ผู้เรียนผู้ด้อยโอกาสมีสภาพการดำเนินชีวิต สภาพครอบครัว สภาพสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างจากเด็กปกติ ดังนั้นความรู้หรือเนื้อหาที่ควรจัดให้แก่ผู้ด้อยโอกาสกลุ่มนี้ควรเป็นความรู้พื้นฐานแก่การดำรงชีวิต และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ครูและผู้บริหารควรมีแนวทางในการดำเนินการจัดเนื้อหาให้แก่ผู้เรียนผู้ด้อยโอกาสดังต่อไปนี้

2.1.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการดำรงชีวิต

หลักสูตรที่ควรจัดแก่ผู้ด้อยโอกาสควรเป็นความรู้ที่ครอบคลุมความรู้ทักษะด้าน การใช้ภาษาไทย อ่านออกเขียนได้เป็นหลัก และ ทักษะคณิตศาสตร์ เพื่อใช้ดำรงชีวิตในสังคม เนื่องจากเนื้อหาดังกล่าวเป็นทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กทุกคนต้องรู้ไว้เป็นพื้นฐานในการใช้ชีวิตกับคนอื่น

2.1.2 ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

เป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น ครอบครัว ชุมชน ประวัติศาสตร์ไทย การเมืองการปกครอง สังคมโลก ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทย และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2 จัดเนื้อหาความรู้ด้านทักษะและวิชาชีพ

นอกจากความรู้ที่ใช้ในการดำรงชีวิตแล้ว สภาพทางเศรษฐกิจที่ต่างกันของผู้ด้อยโอกาสก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ด้อยโอกาสต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นผู้บริหารควรสร้างสำนึกให้เด็กคิดถึงอนาคตการทำงาน การมีครอบครัว และการมีส่วนร่วมในสังคม โดยการฝึกอาชีพตามความสนใจของผู้ด้อยโอกาส และควรเป็นอาชีพที่มีเนื้อหาความรู้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สังคม และตลาดแรงงาน มีทั้งการฝึกอาชีพระยะสั้นและระยะยาว

2.3 จัดเนื้อหาความรู้ด้านความรู้ทั่วไป

ผู้ด้อยโอกาสควรได้รับความรู้ที่จะช่วยเสริมหรือพัฒนาความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ให้ดีขึ้น เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยตนเอง การดำรงชีวิตในสังคม การสร้างวินัยในตนเอง และจริยธรรม ในชีวิตประจำวัน สอนให้ผู้ด้อยโอกาสได้รู้จักเคารพกฎกติกา และมีระเบียบวินัย การทำงานร่วมกัน หน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. ด้านการประเมินผลผู้เรียน

การประเมินผลผู้เรียนที่เหมาะสมสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่หน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องควรคำนึงถึง เพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ของผู้ด้อยโอกาสที่เข้าร่วมกิจกรรม และทั้งประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมของผู้ดำเนินกิจกรรม เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและแก้ไขกิจกรรมการศึกษาที่จัดสำหรับผู้ด้อยโอกาส ให้ตรงกับความต้องการของผู้ด้อยโอกาสมากที่สุด รวมทั้งการประเมินผลต้องเหมาะสมกับสภาพของผู้ด้อยโอกาส ดังนั้นผู้จัดกิจกรรมการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสควรดำเนินการจัดกิจกรรมประเมินผลผู้เรียนตามแนวทางดังต่อไปนี้

3.1 จัดประเมินพัฒนาการของผู้ด้อยโอกาส

การจัดการประเมินผลผู้เรียน ครูและผู้บริหาร ควรคำนึงถึงพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงอย่างเดียว เพราะผู้ด้อยโอกาสมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไปและเรียนรู้ในบางเรื่องค่อนข้างช้า บางเรื่องรู้ค่อนข้างเร็ว ขึ้นอยู่กับสภาพของผู้ด้อยโอกาสแต่ละคน ดังนั้นการประเมินผลควรจัดเป็นการประเมินโดยดูความก้าวหน้าประเมินตามสภาพที่ผู้ด้อยโอกาสเกิดการเรียนรู้ได้จริง ประเมินจากการประยุกต์ใช้ความรู้จากการร่วมกิจกรรม

3.2 จัดประเมินผลผู้เรียนหลากหลายวิธี

การใช้เทคนิคการประเมินที่หลากหลายเป็นสิ่งที่ดีครูและผู้บริหารสำหรับผู้ด้อยโอกาสควรคำนึงถึงมากที่สุด เพราะการดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาสแต่ละคนมีความแตกต่างกันการประเมินผลผู้เรียนก็ย่อมมีความแตกต่างกันด้วย ซึ่งครูและผู้จัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ควรประเมินผลผู้เรียนโดยคำนึงถึงลักษณะการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาส และลักษณะของกลุ่ม

ผู้ด้อยโอกาสเป็นสำคัญ ดังนั้นครูและผู้บริหารควรมีแนวทางในการดำเนินการจัดการประเมินผลผู้ด้อยโอกาสตามแนวทางดังต่อไปนี้

3.2.1 ประเมินผลโดยการสะสมคะแนน

3.2.2 ประเมินผลจากแฟ้มสะสมผลงาน

3.2.3 ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรม

3.2.4 ประเมินผลจากการสัมภาษณ์พูดคุย

3.2.5 ประเมินผลผู้เรียนอย่างยุติธรรมและมีมาตรฐาน

3.2.6 ประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3.3 จัดประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

นอกจากครูจะมีการประเมินผลที่มีความหลากหลายแล้ว การประเมินผลผู้ด้อยโอกาสควรมีการจัดการประเมินอย่างต่อเนื่องด้วย เพื่อครูหรือผู้บริหารสำหรับผู้ด้อยโอกาสทราบข้อมูลที่เป็นพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาสในสภาพจริง และช่วยส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดความรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

4. ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

การมีส่วนร่วมของทุกองค์กรเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ที่หน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องควรคำนึงถึงและประสานงานร่วมกันในการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้จัดกิจกรรมการศึกษา หรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ควรดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรตามแนวทางดังต่อไปนี้

4.1 จัดให้ภาครัฐมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการศึกษา

รัฐเป็นหน่วยงานกลางที่ช่วยสนับสนุนองค์กรต่างๆให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ดังนั้นการมีนโยบายที่ชัดเจนหรือกฎหมายที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นมาก เพื่อทุกองค์กรจะได้ร่วมมือกันอย่างจริงจัง ซึ่งรัฐสามารถทำได้ดังต่อไปนี้

4.1.1 วางระบบนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

4.1.2 กำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

4.1.3 จัดงบประมาณสนับสนุนและระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

4.2 จัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการศึกษา

นอกจากการมีส่วนร่วมของของภาครัฐที่มีแนวทางหรือนโยบายในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสแล้ว การมีส่วนร่วมของชุมชนก็มีความสำคัญมากเช่นกันที่ช่วยให้การจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเด็กด้อยโอกาสอย่างแท้จริง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนมีดังต่อไปนี้

4.2.1 การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องยึดชุมชนของผู้ด้อยโอกาสเป็นฐาน โดยให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่ากิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นของชุมชน

4.2.2 ครูและผู้บริหารควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กรศาสนา สถานศึกษาในชุมชน สถานประกอบการ หน่วยงานต่างๆในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

4.2.3 ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่การร่วมคิดวิเคราะห์สภาพปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมหาทุนและทรัพยากรต่างๆ ร่วมจัดกิจกรรม ร่วมเป็นวิทยากร ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลที่เกิดจากกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

4.2.4 ควรมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนหรือออกกฎหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะเป็นเรื่องที่จำเป็นมาก และเพื่อทุกฝ่ายจะได้ร่วมมือกันอย่างจริงจัง

5. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

การจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นการดำเนินกิจกรรมการศึกษากิจกรรมหนึ่งๆที่ผู้บริหารสำหรับผู้ด้อยโอกาสควรคำนึงถึง เพราะแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดการพัฒนารเรียนรู้ในด้านต่างๆ นอกเหนือจากสิ่งที่ผู้เรียนด้อยโอกาสได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้บริหารแล้ว การจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายก็ทำให้ผู้เรียนด้อยโอกาสเข้าใจและศึกษาด้วยตนเองก่อให้เกิดความรู้ที่พัฒนาได้เต็มศักยภาพมากขึ้นดังนั้นผู้จัดกิจกรรมการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสควรดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนตามแนวทางดังต่อไปนี้

5.1 การจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาส ครูหรือผู้จัดกิจกรรมการศึกษาร่วมกับองค์กรระดับชุมชน ควรส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งบริการความรู้ด้านต่างๆ สำหรับผู้ด้อยโอกาสโดยครูหรือผู้บริหารต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาของผู้ด้อยโอกาสและชุมชนของผู้ด้อยโอกาส จากนั้นสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชน และวิเคราะห์ว่าควรจัดแหล่งเรียนรู้ประเภทใดอีกบ้างเพื่อช่วยแก้ปัญหาและช่วยส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและกว้างขวางในชุมชน ซึ่งแหล่งเรียนรู้ที่ควรจัดให้แก่ผู้ด้อยโอกาสควรเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีรูปแบบหลากหลาย ได้แก่

5.1.1 ห้องสมุด และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

5.1.2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

5.1.3 ศูนย์วิทยาศาสตร์

5.1.4 พิพิธภัณฑ์ และแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะ

5.1.5 ศูนย์ฝึกอาชีพ

5.1.6 สถานประกอบการ

5.1.7 หน่วยงานในท้องถิ่น

5.1.8 สถานศึกษาในท้องถิ่น

5.1.9 วิทยากรในชุมชน

5.1.10 แหล่งเรียนรู้อื่นๆ

จากการจัดแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้นชุมชนควรประสานงานร่วมมือกัน โดยเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดกิจกรรมที่มีคุณค่า และเปิดกว้างสำหรับผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงเพื่อเรียนรู้ได้

5.2 จัดงบประมาณในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้

การจัดงบประมาณในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมในชุมชนของผู้ด้อยโอกาสเป็นหน้าที่ของทุกองค์กรต้องช่วยเหลือและร่วมมือกันจัดตั้งขึ้นมา โดยรัฐเป็นหน่วยงานหลักที่จะต้องดูแลให้เกิดความคลอบคลุมและเพียงพอในแหล่งชุมชน ดังนั้นครูและผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและเป็นผู้ประสานงานในการระดมทุนและทรัพยากรที่มีทั้งในชุมชน และจากหน่วยงานภาคเอกชนร่วมมือกันจัดตั้งขึ้นมา เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดการเรียนรู้และได้รับความรู้อันก่อให้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพที่ผู้ด้อยโอกาสแต่ละประเภทควรพัฒนาไปตามลำดับ ซึ่งแนวทางการดำเนินการ คือ

5.2.1 รัฐต้องสนับสนุนด้านงบประมาณ เงินอุดหนุน หรือส่งเสริมเป็นกองทุนการศึกษาของผู้ด้อยโอกาส เพื่อส่งเสริมให้คนจากทุกส่วนในสังคมสามารถจัดกิจกรรมการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งติดตามกำกับดูแลให้มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีความโปร่งใสในการดำเนินงาน

5.2.2 จัดส่งเสริมสนับสนุนให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาผู้ด้อยโอกาสทั้งในด้านงบประมาณ และทรัพยากรต่างๆ จากภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ และสถาบันสังคมอื่นๆ เพื่อให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส มีความพร้อมและมีงบประมาณที่เพียงพอในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ การบริการการศึกษา และการดูแลช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

5.2.3 จัดให้มีเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับผู้ด้อยโอกาสอย่างกว้างขวางเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนสร้างให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็งและชุมชนช่วยกันพัฒนาจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างหลากหลาย และเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ครอบครัว วัด สโมสร พิพิธภัณฑ์สถานประกอบการ ห้างสมุด ชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัย เรื่องแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ความคิดเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับสภาพปัญหา ของผู้บริหาร ครูและผู้เรียน

จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับสภาพปัญหา ของ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน แยกเป็นรายด้านมีดังนี้ คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหาร และ ครู มีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิด มีระดับปัญหามากที่สุด ส่วนผู้เรียนมีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา มีระดับปัญหามากที่สุด ทั้งนี้หมายความว่า ผู้บริหารและครูมีแนวทางให้ผู้เรียนเกิดทักษะเพื่อนำไปแก้ปัญหาในชีวิต แต่ในการดำเนินกิจกรรมการสอนจริงครูไม่สามารถให้ผู้เรียนทุกคนฝึกปฏิบัติจริงได้ผู้เรียนจึงนำความรู้ไปใช้ได้ไม่มาก ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนมีความคิดเห็นที่ต่างกัน คือ ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าการจัดเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ภาษามีระดับปัญหามากที่สุด ครูมีความคิดเห็นว่าการจัดเนื้อหาเกี่ยวกับคณิตศาสตร์มีระดับปัญหามากที่สุด ส่วนผู้เรียนมีความเห็นว่าการจัดเนื้อหาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทยมีระดับปัญหามากที่สุด ทั้งนี้หมายความว่า กิจกรรมที่ครูจัดให้ผู้เรียนมีความหลากหลาย แต่ระยะเวลาในการดำเนินโครงการกิจกรรมมีจำนวนจำกัดดังนั้นปัญหาของผู้บริหาร ครู และผู้เรียนจึงแตกต่างกัน ด้านการประเมินผลผู้เรียน ผู้บริหาร และ ผู้เรียน มีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ การจัดประเมินผลผู้เรียนหลังร่วมกิจกรรม มีระดับปัญหามากที่สุด ส่วนครูมีความเห็นว่าการจัดประเมินผลผู้เรียนก่อนร่วมกิจกรรม มีระดับปัญหามากที่สุดทั้งนี้หมายความว่า การจัดกิจกรรมที่ดีควรมีการประเมินผู้เรียนตลอดการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนสิ่งที่เรียนรู้และเพื่อให้ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร ผู้บริหาร และ ผู้เรียน มีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ การจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ มีระดับปัญหามากที่สุด ส่วนครูมีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมร่วมกับบุคคลในชุมชน มีระดับปัญหามากที่สุด ทั้งนี้หมายความว่า ผู้บริหารและผู้เรียน ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมและฝึกปฏิบัติกิจกรรมโดยตรงกับสถานประกอบการ ส่วนครูเป็นผู้ประสานงานการนำผู้เรียนไปฝึกงานจึงทำให้ครูมีปัญหาที่แตกต่างจากผู้บริหารและนักเรียน ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ครู และ ผู้เรียน มีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ การจัดให้ผู้เรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้จากหอศิลป์ มีระดับปัญหามากที่สุด ส่วนผู้บริหารมีความเห็นว่าการจัดให้ผู้เรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดมีระดับปัญหามากที่สุด ทั้งนี้หมายความว่า แหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่มีในชุมชนคือห้องสมุดประชาชนแต่แหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะในชุมชนมีไม่มากเพราะใช้งบประมาณในการดูแลรักษาสูง ครูและผู้เรียนจึงมีความคิดเห็นของปัญหาตรงกันในการใช้แหล่งเรียนรู้หอศิลป์

2. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

จากการวิจัย พบว่า ผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีสภาพการจัดกิจกรรมเป็นรายได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่มีระดับการจัดกิจกรรมสูงที่สุดของผู้บริหาร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเดียวกันซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ได้แก่ประเด็นที่ว่าด้วยสภาพการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ทั้งนี้หมายความว่า ครูผู้สอนมีการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ด้อยโอกาสมีความแตกต่างระหว่างบุคคล และสภาพความต้องการ สนใจแตกต่างกัน และครูผู้สอนมีความเข้าใจในพื้นฐานภูมิหลังและพื้นฐานของผู้เรียนอย่างดีทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ ครูของมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก (2546) เกี่ยวกับการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาส กล่าวว่า ผู้ด้อยโอกาสมีหลายประเภท การจัดการเรียนรู้ให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่ครูสอนเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้นั้น ต้องประกอบด้วยสถานที่เรียน ที่ที่อบอุ่นและไว้ใจได้ สื่ออุปกรณ์ที่น่าสนใจ ของเล่น เกมส์ ที่เหมาะสมกับวัยเด็ก และกระตุ้นให้เด็กสนใจ ดังที่ผลการวิจัยของนิตยา กัทสิระพันธ์ (2535) ศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพ และนโยบายเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส เด็กเร่ร่อน พบว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้แก่เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์ควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของสถานสงเคราะห์ และควรสร้างบรรยากาศให้เด็กเกิดความรู้สึกสบายใจในการเรียนรู้ และสอดคล้องกับการวิจัยของ ศาลินี บุญแก้ว (2538) ศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู เด็กเร่ร่อนและเด็กปกติ พบว่า ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เร่ร่อนทั้งในการเรียนการสอน และสร้างบรรยากาศยอมรับ และเข้าใจ ในพฤติกรรมของ ผู้ด้อยโอกาสประเภทเร่ร่อนโดยครูดูแลและใส่ใจต่อเด็กถือเป็นการเสริมแรงให้ผู้ด้อยโอกาสมีพฤติกรรม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้นด้วย

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย เห็นด้วยว่า กับผู้บริหารและครู ในเรื่องการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งการเตรียมสื่อการเรียนการสอนเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนที่ด้อยโอกาส เป็นสิ่งที่สำคัญต่อระบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส กล่าวคือ ผู้ด้อยโอกาสมีหลากหลายประเภท และความต้องการเรียนรู้ในกิจกรรมการสอนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูจึงควรคำนึงถึงสภาพความต้องการเฉพาะกลุ่ม และจากการที่ผู้วิจัยได้

ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิจัย พบว่า ปัจจุบันสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสนั้น ผู้บริหาร และครูมีส่วนร่วมมากในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้ผู้เรียนด้อยโอกาสเกิดการเรียนรู้ เช่น ครูพาผู้เรียนไปนั่งเรียนใต้ต้นไม้ แหล่งธรรมชาติ สวนสาธารณะ ของมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก และครูจัดสภาพให้ผู้ด้อยโอกาสประเภทเร่ร่อน โดย จัดที่อ่านหนังสือ ให้เด็กบนรถไฟ ของโครงการครูตำรวจข้างถนน กองบังคับการตำรวจไฟฟ้า เป็นต้น และเพื่อให้การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ประสบผลสำเร็จอย่างสูงสุด ครูผู้สอนจึงควรทำความเข้าใจ ในความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้อยโอกาสแต่ละประเภท

ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

จากผลการวิจัย พบว่า ครู และผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปัญหาการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการจัดกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงสุดทั้งผู้บริหาร ครู และผู้เรียน ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเดียวกัน คืออยู่ในเกณฑ์ระดับมากจำนวน 2 ข้อ ได้ประเด็นแรกว่าด้วยปัญหาการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิด และประเด็นที่สองคือ ปัญหาการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา ซึ่งหมายความว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนด้อยโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับ การวิจัยของ จิระภา คลังระหัด (2539) ศึกษา ภาวะจิตของเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ในบ้านสร้างสรรค์เด็ก พบว่า ผู้ด้อยโอกาสที่ศึกษามีความอดทนต่อกิจกรรมหรืองานที่ให้สมองได้น้อย ทำให้กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิด และประยุกต์ใช้ความรู้ของผู้ด้อยโอกาสยังไม่บรรลุผลที่ตั้งไว้เท่าที่ควร

แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ข้อที่เป็นสภาพปัญหาสูงสุด ของครู และผู้เรียน เมื่อพิจารณารายข้อของด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด และการจัดกิจกรรมประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา ซึ่งไม่สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กล่าวว่า ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับ จากกิจกรรมการศึกษามาป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการกองการศึกษานอกระบบโรงเรียนเขตบางรัก(2548) กล่าวว่า โครงการที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนส่วนใหญ่ในกลุ่มที่วิจัยศึกษาส่วนใหญ่ เน้นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติตามที่ครูสอนมากกว่าการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด เช่น โครงการศึกษา

อาชีพ โครงการส่งเสริมอาชีพผ้าบาติก โครงการทำดอกมะลิ โครงการตัดเย็บเสื้อผ้า จะเห็นได้ว่าโครงการดังกล่าว เป็นโครงการที่จัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติซึ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และทำได้ทำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา ที่ 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยวดี บุญซื่อ (2540) กล่าวว่าครูสามารถวางแผนสร้างกิจกรรมที่แทรกให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดโดยจัดเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจของผู้เรียนในโครงการที่จัดกิจกรรม เช่น การเรียนรู้อย่างสนุกสนาน แปลกใหม่ หรือจูงใจให้เกิดการอยากรู้อยากเห็นแล้วให้คำชมเชย หรือรางวัลเช่น ให้ผู้เรียนที่เข้าโครงการการฝึกตัดเย็บเสื้อผ้า ลองคิดแบบปกเสื้อแบบใหม่ที่ไม่เหมือนผู้อื่นแล้วครูให้รางวัล กิจกรรมนี้ก็จะกระตุ้นและฝึกให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ด้อยโอกาสเกิดกระบวนการคิดได้ โดยมีครูเป็นผู้เอื้ออำนวยอำนวยความสะดวก และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ แก่ผู้เรียนผู้ด้อยโอกาส กิจกรรมดังกล่าวนี้สามารถส่งผลให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด และสร้างสรรค์ผลงานที่ดี ซึ่งสะท้อนมาจากกิจกรรมที่ครูเป็นผู้ดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากปัญหาการดำเนินจัดกิจกรรมเพื่อประยุกต์ใช้ความรู้หมายถึง ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนประยุกต์ความรู้ไม่มาก และผลการวิจัยของ จันทิมา ปัญจวัฒน์ (2543) เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส พบว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสควรจัดกิจกรรมเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ผู้สอนกิจกรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจ และวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนเหมาะสมและเพียงพอ และจากผลวิจัยของ นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม (2535) พบว่า ในการเรียนการสอนผู้ด้อยโอกาส ควรเข้าใจได้ง่าย จัดทัศนศึกษา ให้เด็กได้ปฏิบัติจริง ควรยกตัวอย่างประกอบในสิ่งที่ใกล้ตัวเด็ก หลีกเลี่ยงการใช้ประเด็นที่ตอกย้ำความรู้สึกที่ไม่ดี ใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจได้ง่าย มีกิจกรรมบันเทิงสอดแทรก สรุปใจความสำคัญก่อนจบการเรียนในแต่ละครั้ง เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้พร้อม ให้เด็กกล่าวสรุปเนื้อหาทวนซ้ำ เพื่อความเข้าใจ เน้นการอภิปรายกลุ่ม และวางแผนการเรียนร่วมกับเด็ก กิจกรรมเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และคิดสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ด้อยโอกาส คือ ควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนเกิดการฝึกทักษะกระบวนการคิด ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสภาพจริง ควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งแนวทางดังกล่าวข้างต้นที่ผู้วิจัยนำเสนอนี้ สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

3. ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับผู้ด้อยโอกาสตาม พ.ร.บ.แห่งชาติ พ.ศ.2542 มีสภาพการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของด้านเนื้อหาหลักสูตร พบว่า ข้อที่มีสภาพระดับการจัดกิจกรรมสูงที่สุดของผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเดียวกัน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ได้แก่ ประเด็นที่ว่าด้วยเรื่องของ การจัดเนื้อหากิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาความรู้ที่เน้นความสำคัญ ทั้งความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ตฤยา โภกกุล (2540) ศึกษาการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ส่งเสริมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส พบว่า ผู้เรียนด้อยโอกาสได้รับการช่วยเหลือและส่งเสริมความรู้ โดยใช้หลักเมตตาธรรมและหลักสามัคคีธรรม โดยการเอาใจใส่จากครูผู้สอน โดยเฉพาะความรู้การประกอบอาชีพและคู่คุณธรรม ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษามากขึ้นตามกำลังความสามารถและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวันและสอดคล้องกับจิตมาปัญญาวัฒน์ (2543) ศึกษาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในวัด พบว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมนอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ในเรื่องกิจกรรมการสอน เน้นการดำเนินชีวิตในสังคม และความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงๆ เน้นความรู้คู่คุณธรรมจึงเป็นเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้วยเหมือนกัน

ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดเนื้อหาและหลักสูตร

จากผลวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครูและผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามพระราชบัญญัติ พ.ศ.2542 มีปัญหาโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับน้อยและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่เป็นปัญหาในระดับสูงสุดของผู้บริหารอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ การจัดเนื้อหากิจกรรมที่ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะด้านการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง ซึ่งหมายความว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมด้านทักษะการใช้ภาษาของผู้ด้อยโอกาสนั้นเป็นปัญหาไม่มากหรือมีปัญหายุ่งยากในระดับปานกลาง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูในโครงการพัฒนาผู้ด้อยโอกาสและครูตำรวจข้างถนน ได้กล่าวว่า ผู้ด้อยโอกาสส่วนใหญ่ได้รับการดูแลเบื้องต้นในการจัดการศึกษาเชิงรุกของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ก่อนที่จะเข้าสู่การศึกษาในรูปแบบเรียนรวมกับเด็กปกติ อีกทั้งยังจัดให้ผู้ด้อยโอกาสเรียนรู้ทักษะการดำรงชีวิต เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมต่อไป จึงเป็นผลให้ปัญหาการจัดเนื้อหาหลักสูตรด้านการฝึกทักษะใช้ภาษาอย่างถูกต้องของผู้ด้อยโอกาสมีไม่มากนัก เมื่อเทียบกับการจัดกิจกรรมการศึกษาด้านอื่นๆ และสอดคล้องกับการดำเนิน

โครงการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่กรมการศึกษา (2546) จัดขึ้นให้แก่ผู้ด้อยโอกาสเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เด็กได้เรียนรู้เรื่องการหารายได้ การใช้จ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การขอความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาการรักษาสุขาพอนามัย การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เพื่อหาเลี้ยงชีพได้ ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ด้อยโอกาสมีความรู้ด้านทักษะคณิตศาสตร์และทักษะการใช้ภาษา และมีปัญหามากในเรื่องของการดำเนินกิจกรรมอยู่ในเกณฑ์น้อยหรือไม่มากนัก

แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตรข้อที่เป็นปัญหาสูงสุดของผู้บริหาร และครู เมื่อพิจารณารายข้อของด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร พบประเด็นปัญหา คือ การจัดกิจกรรมให้ผู้ด้อยโอกาสมีความรู้การใช้ภาษาอย่างถูกต้อง จะเห็นว่ามีโครงการหลายโครงการที่จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ในด้านการใช้ภาษา เช่นโครงการจัดหาหนังสือดีที่นำมาอ่าน โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ห้องสมุด โครงการห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ แต่เน้นกิจกรรมในรูปของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้มากกว่ามุ่งพัฒนาที่ตัวผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องหรืออ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ สอดคล้องกับกมลสินทร์ พิณจิววดล (2541) กล่าวว่า แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในเรื่องวิธีการสอนยังไม่สามารถตอบสนองต่อวิถีชีวิตและความต้องการของผู้เรียนผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญในการใช้เด็กเป็นศูนย์กลาง และจากผลการวิจัยของ พิภพ ธงไชย (2536) ให้แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสไว้ว่า การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีลักษณะยืดหยุ่น โดยบูรณาการระหว่างความรู้สามัญพื้นฐาน เช่นการอ่านออกเขียนได้ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ กับความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้ด้อยโอกาส เพื่อใช้ดำรงชีวิตในสังคม ได้แก่ ทักษะอาชีพ การดูแลสุขภาพตนเอง การดำรงชีวิตในสังคม การสร้างวินัยในตนเอง และจริยธรรมในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งเน้นที่ศักยภาพของตัวเด็กเองเป็นสำคัญ รวมทั้งควรจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาจิตใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น การวาดรูป งานศิลปะต่างๆ ดนตรี กีฬา ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว จะช่วยสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาอารมณ์ สังคม และจิตใจอย่างเต็มที่ และจากผลการวิจัยของนิตยา กัทลิตระพันธ์ (2535) พบว่า การจัดกิจกรรมให้ความรู้สำหรับผู้ด้อยโอกาส ควรเน้นให้ผู้ด้อยโอกาสคิดถึงอนาคตการทำงาน การมีครอบครัว และการมีส่วนร่วมในสังคม โดยการฝึกอาชีพตามความสนใจ และความสามารถของเด็ก ได้แก่ งานช่าง งานศิลปะ ดนตรี กีฬา สอนให้เด็กได้รู้จักเคารพกฎกติกา และมีระเบียบวินัย การทำงานร่วมกัน ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายที่มีอยู่ในสังคมแวดล้อมและการระวังป้องกันอันตรายต่างๆ เช่น ภัยจากยาเสพติด ภัยจากเพศสัมพันธ์สำส่อน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (2548) ว่ามีบางโครงการที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสเน้นการจัดเนื้อหาที่เกี่ยวกับการประยุกต์ภูมิปัญญาไทย เช่นโครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอแว้ง โครงการสืบสาน

นาฏศิลป์ไทยสืบสานวัฒนธรรมสู่ชุมชน และโครงการพัฒนางานอาชีพสู่เกษตรกรแนวคิดทฤษฎีใหม่ สำหรับผู้ด้อยโอกาส เป็นโครงการที่จัดเนื้อหาสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แต่สภาพการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาสมีไม่มาก เพราะ การจัดการดำเนินกิจกรรมการศึกษาพระราช กิจกรรมบางอย่างต้องคำนึงถึงจุดประสงค์ของการจัดโครงการเพื่อจะได้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและ แก้ปัญหาในชุมชนได้ ดังที่ ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ (2543) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการศึกษาตามโครงการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนควรพิจารณา ปัญหา และความต้องการของผู้ร่วมโครงการ รวมทั้ง สภาพชุมชน และบุคคลที่จัดดำเนินกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ อาชัญญา รัตนอุบล (2541) กล่าวว่า เนื้อหาที่จะให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ หรือพัฒนาทักษะ อาชีพหรือจะพัฒนาทัศนคติของผู้ด้อยโอกาส ซึ่งพิจารณาจาก บริบททางสังคม การเมือง และ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ค่านิยม ของผู้ด้อยโอกาส จึงเป็นผลให้การดำเนินโครงการนั้นๆ ประสบผลสำเร็จ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดเนื้อหาและ หลักสูตรได้ว่า ควรจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนเรียนรู้ในเรื่องการดำรงชีวิต หาอาชีพเลี้ยงตนเอง เรื่องการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีและท้องถิ่น เรื่องคุณธรรมและจริยธรรมและเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในระบบ ประชาธิปไตย ซึ่งแนวทางดังกล่าวข้างต้นที่ผู้วิจัยนำเสนอนี้ สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการ ดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการจัดเนื้อหาและหลักสูตรต่อไป

4 . ด้านการประเมินผู้เรียน

สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราช บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้านการประเมินผลผู้เรียน

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส มีสภาพการปฏิบัติเป็นรายด้านโดยรวมอยู่ใน เกณฑ์ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการปฏิบัติในระดับสูงของผู้บริหาร และผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์มาก ได้แก่ ประเด็นที่ว่าด้วยการประเมินผลผู้เรียนหลังร่วมกิจกรรมยังหมายความว่า การประเมินผู้เรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม มีสภาพมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาที่กำหนดไว้ในมาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณา จากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการ ทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา และจากความคิดเห็นของครู พบว่าข้อที่มีสภาพการปฏิบัติในระดับสูงของครูคือ ประเด็นการจัดให้มีการ

ประเมินผลโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน และประเมินโดยสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนขณะร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในวรรคสองให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินผลผู้เรียนเช่นกัน

ปัญหาการจัดกิจกรรมด้านการประเมินผลผู้เรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ด้านการประเมินผลผู้เรียน

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มีปัญหาการจัดการประเมินผลผู้เรียนโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของด้านการจัดประเมินผล พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงที่สุดทั้งของผู้บริหาร และครู ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย และปานกลาง ได้แก่ ประเด็นที่ว่าด้วยปัญหาการประเมินผู้เรียน หลังเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาการประเมินผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่า ด้านการประเมินผู้เรียน มีปัญหาน้อย ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก ครู และผู้บริหารมีความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนเป็นอย่างดีทำให้การจัดกิจกรรมประเมินผลผู้เรียนมีปัญหาน้อย และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2546) กล่าวไว้ว่า สภาพปัญหาหนึ่งของการจัดบริการการศึกษาให้กับผู้เรียนด้อยโอกาส คือ ขาดยุทธศาสตร์ และมาตรการที่มีความชัดเจนด้านการประเมินผลว่าเหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน โดยครูมีความรู้ด้านการประเมินผล แต่มีปัญหาไม่มากเรื่องความต่อเนื่องในการประเมินผลผู้เรียนจากโครงการที่ผู้เรียนเข้าร่วมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการประเมินผลผู้เรียน

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดเนื้อหาและหลักสูตร ข้อที่เป็นปัญหาสูงสุดของผู้บริหาร ครู และผู้เรียน เมื่อพิจารณารายข้อของด้านการประเมินผลผู้เรียน คือ การจัดประเมินผลผู้เรียนก่อนและหลังร่วมกิจกรรม ซึ่งการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ตามมาตรา 26 กล่าวว่า หน่วยงานที่จัดกิจกรรมการศึกษาควรจัดให้มีการประเมินผลผู้เรียนควบคู่ไปขณะทำกิจกรรม และจากการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยบริหารโครงการแก้ไขปัญหาคะยากจนและผู้ด้อยโอกาส (2547) กล่าวว่าโครงการที่จัดส่วนใหญ่เป็นโครงการที่เข้าร่วมในโครงการแก้ไขปัญหาคะยากจนและผู้ด้อยโอกาสของกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การจัดทำประเมินผลผู้เรียนจึงยังไม่ชัดเจนแต่มีการประเมินผลโครงการในภาพรวมของโครงการแก้ไขปัญหาคะยากจนและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับ รองเลขาธิการคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวว่า การติดตามและประเมินผลโครงการที่จัดกิจกรรมเพื่อผู้ด้อยโอกาสมีการประเมินผลภายใน และภายนอก ประเมินผลภายในโดยการจัดเวทีให้ผู้ดำเนินโครงการรายงานผลการดำเนินโครงการ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใน

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและเข้าถึงตัวเด็ก ส่วนการประเมินภายนอกมีการจัดให้บุคคลจากภายนอกประเมินผลโดยการสุ่มตัวอย่างโครงการที่จัดกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาส และจากการตอบแบบสอบถามพบว่าโครงการที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสส่วนใหญ่จัดประเมินผลผู้เรียนระหว่างร่วมกิจกรรม เช่น โครงการส่งเสริมการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ โครงการฝึกทักษะงานอาชีพ โครงการเลี้ยงปลา โครงการเลี้ยงไก่ โครงการส่งเสริมเรียนรู้ทักษะงานอาชีพ กิจกรรมที่จัดในโครงการเหล่านี้ ต้องมีวัตถุประสงค์ กระบวนการร่วมกิจกรรม เวลาทำกิจกรรม ที่สำคัญสื่อที่ใช้ในการทำกิจกรรม ดังนั้นผู้สอนต้องคำนึงถึงการประเมินสภาพ การจัดกิจกรรมด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา ปัญญาวัฒน์ (2543) พบว่า การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบประเมินผลผู้ด้อยโอกาสควรให้เด็กประเมินตนเอง หรือให้เพื่อนประเมิน ไม่ใช้การสอบที่เคร่งเครียด ลักษณะรายงานความก้าวหน้าของเด็ก เพื่อปรับปรุงกิจกรรมการสอนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ อาชัญญา รัตนอุบล (2541) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องเตรียมการประเมินการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาส ในด้าน เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการประเมินผลสอดคล้องกัน และเป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสม เวลา วัสดุ สื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการประเมินได้ช่วยให้เด็ก ได้แสดงออกซึ่งความสามารถของเด็กแต่ละคน และในขณะเดียวกันก็ช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสได้เกิดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนเขตบางรัก (2548) ได้กล่าวว่า การประเมินผลผู้เรียนผู้ด้อยโอกาส มีหลายวิธีได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การให้ปฏิบัติและการนำไปใช้ การศึกษารายบุคคล การให้สร้างจินตนาการ และการสร้างแบบทดสอบ แต่ละวิธีการประเมินผลผู้เรียนจะต้องเลือกวิธีการประเมินให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพราะความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ด้อยโอกาส การประเมินจะช่วยให้ครูปรับปรุงวิธีการสอนและจัดกิจกรรมได้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง และบางโครงการจำเป็นต้องประเมินผู้เรียนก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าร่วม กิจกรรม เช่นโครงการทอผ้าพื้นเมือง โครงการดนตรีเพื่อการกล่อมเกล่าผู้ด้อยโอกาส โครงการฝึกอาชีพพื้นฐานเลี้ยงตนเอง โครงการวางแผนโบราณเพื่อสุขภาพ โครงการค่ายศิลปะเพื่อการพัฒนาบุคคลออทิสติก เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการประเมินผลผู้เรียนได้ว่า ควรมีการจัดประเมินผลผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรม ควรจัดประเมินผลผู้เรียนจากการสัมภาษณ์ ควรจัดให้ผู้เรียนประเมินผลกันเอง ควรจัดให้มีการประเมินความต้องการของผู้เรียนซึ่งแนวทางดังกล่าวข้างต้นที่ผู้วิจัยนำเสนอนี้ สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการประเมินผลผู้เรียนต่อไป

5. ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

สภาพการดำเนินกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2542 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

จากการวิจัยพบว่า มีสภาพด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรในเกณฑ์ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร พบว่า ข้อที่มีสภาพระดับการตัดสินสูงที่สุดของผู้บริหาร และผู้เรียน ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเดียวกัน คือ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ได้แก่ประเด็นที่ว่า ด้วยประเด็นสภาพการจัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ ตุลยา โภกอุณ (2540) ศึกษาการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ได้กล่าวว่า พระสงฆ์ที่ก่อตั้งบริหารงานส่วนมากปฏิบัติงาน เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้มีความรู้มากขึ้น โดยใช้หลักเมตตาธรรม และหลักสามัคคีธรรมในการปฏิบัติงาน พระสงฆ์ได้เลี้ยงดูและเอาใจใส่เด็กโดยเน้นความรู้ และเน้นคุณธรรม รวมทั้งมีการฝึกอาชีพ ให้ผู้ด้อยโอกาสและเด็กได้รับการศึกษามากขึ้นตามกำลังความสามารถได้เรียนรู้ธรรมะและสามารถนำอาชีพที่ฝึกไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง และสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 29 กล่าวว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ และสถาบันศาสนามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ปัญหาการดำเนินกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2542 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การจัดการกิจกรรมจากระบบโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร มีปัญหาโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับน้อย และเมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาในระดับสูงสุดของผู้บริหาร และผู้เรียน อยู่ในเกณฑ์ระดับน้อย ได้แก่ประเด็นที่ว่าด้วยปัญหาการจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ ซึ่งหมายความว่า การจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการซึ่งมีไม่มากหรือมีปัญหาในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ปัญหาขาดการระดมสรรพกำลังจากทุกส่วนของสังคม รวมทั้งการพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสยังทำได้น้อย สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2546) กล่าวว่า ควรมีการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้ผู้ด้อยโอกาส โดยความร่วมมือของบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและหน่วยงานอื่นๆ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดการกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร ควรยึดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 29 กล่าวว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลในครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร

ปกครองของเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ ร่วมกันจัดกิจกรรมร่วมกัน จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร ข้อที่เป็นปัญหาสูงสุดของผู้บริหารครู และผู้เรียน เมื่อพิจารณารายชื่อของด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร คือ การจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการ ทั้งนี้เนื่องมาจากโครงการที่จัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสเน้นการจัดกิจกรรมที่พัฒนาศักยภาพ พัฒนาระบบที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของเด็ก และกิจกรรมที่แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น โครงการฝึกอาชีพเพื่อสร้างรายได้ โครงการนวดแผนโบราณ โครงการหนึ่งพิการหนึ่งอาชีพ โครงการศึกษาอาชีพเสริมสวຍ โครงการสอนขยายพันธุ์พืช โครงการตัดเย็บเสื้อผ้า ฯลฯ โครงการส่วนใหญ่จะต้องจัดร่วมกับสถานประกอบการ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ(2548) กล่าวว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่จะเป็นการฝึกอาชีพ และรับผู้เรียนเข้าฝึกงานในสถานประกอบการ โดยบางแห่งจะกำหนดคุณสมบัติผู้ฝึกงานไว้สำหรับเลือกเข้ามาฝึกฝนและทำงานในสถานประกอบการ ดังนั้นผู้เรียนที่เป็นผู้ด้อยโอกาสมักถูกมองว่าไม่มีคุณภาพ หรือจากภูมิหลังของเด็กที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปจึงขาดโอกาส หรือผู้ด้อยโอกาสจำพวกพิการแต่มีคุณภาพจริงๆ และมีความสามารถในการทำงานบางสถานประกอบการก็รับไว้ทำงานบทบาทสำคัญของ ผู้บริหาร และครู จะต้องร่วมกันประสานงานกับหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ด้อยโอกาส ซึ่งปัญหาสอดคล้องกับกมลินทร์ พินิจภูวดล (2541) กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคบางประการของการดำเนินงานการจัดการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสไม่สามารถกระจายได้อย่างทั่วถึงเนื่องจาก ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนจากทุกส่วนในสังคม โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น และตัวเด็กเองในการมีบทบาทและร่วมมือรับผิดชอบในการจัดการศึกษาอีกทั้งยังขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่องระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และเอกชนกับเอกชน ตลอดจนขาดหน่วยงานกลางในการทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการประสานงานและสร้างเครือข่าย ดังที่ จาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรี (2545) กล่าวว่าการศึกษาในประเทศไทยนั้นถึงแม้จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่หลายหน่วยงานตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ด้อยโอกาส และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) พบว่าอุปสรรคของการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส คือ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนในทุกด้านเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน ขาดการทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ ชุมชนไม่ให้การดูแลและไม่ได้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้ด้อยโอกาส และบุคลากรของการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสมีทัศนคติเชิงลบต่อเด็ก แต่มีก็มีหลายองค์กรที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส เช่น ชุมชน โรงเรียน และศูนย์

การเรียนรู้ ได้แก่โครงการทอผ้าพื้นเมือง โครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอเวียง โครงการโปงลาง
ร่วมใจเอาชนะภัยยาเสพติด โครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านครุน้อย เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาจากระบบ
โรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการมีส่วนร่วมของ
ทุกองค์กรได้ว่า ควรให้ผู้จัดการศึกษาประชาสัมพันธ์ให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา
ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางสำหรับติดต่อด้านการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ควรจัด
บุคลากรทางการศึกษาที่มีความพร้อมในการประสานงานระหว่างผู้ด้อยโอกาสกับหน่วยงานภายนอก
ควรมีการจัดงบประมาณสนับสนุนหน่วยงานที่จัดการศึกษา ซึ่งแนวทางดังกล่าวข้างต้นที่ผู้วิจัยนำเสนอ
นี้ สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อย
โอกาสด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรต่อไป

6. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

สภาพการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

จากการวิจัย พบว่า ผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีสภาพการจัดกิจกรรมเป็นรายด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ชุมชน พบว่า ข้อที่มีระดับการจัดกิจกรรมสูงสุดของผู้บริหาร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเดียวกันซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางได้แก่ประเด็นที่ว่าด้วยสภาพการจัดนันทนาการ จากศูนย์กีฬา ทั้งนี้หมายความว่า สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการจากศูนย์กีฬาสำหรับผู้ด้อยโอกาสมีไม่มาก

จากการวิจัย พบว่า ครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีสภาพการจัดกิจกรรมเป็นรายด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ชุมชน พบว่า ข้อที่มีระดับการจัดกิจกรรมสูงสุดของผู้บริหาร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเดียวกันซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางได้แก่ประเด็นที่ว่าด้วยสภาพการจัดสวนพฤกษศาสตร์ เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องพืช ทั้งนี้หมายความว่า สภาพการจัดแหล่งเรียนรู้ยังมีไม่มาก

จากการวิจัย พบว่า ผู้เรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีสภาพการจัดกิจกรรมเป็นรายด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ชุมชน พบว่า ข้อที่มีระดับการจัดกิจกรรมสูงสุดของผู้บริหาร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ

เดียวกันซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางได้แก่ประเด็นที่ว่าด้วยสภาพการศึกษาหาความรู้จากห้องสมุดประชาชน ทั้งนี้หมายความว่า สภาพการจัดการศึกษาหาความรู้จากห้องสมุดประชาชนยังมีไม่มาก ครูผู้สอนจึงควรหาแนวทางการแก้ไขและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ที่หาได้ง่ายในห้องถิ่นและสามารถเชิญวิทยากรในห้องถิ่นมามีส่วนร่วมต่อการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กด้อยโอกาสให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปัญหาการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2542 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับมีสภาพด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของด้านด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนพบว่า ข้อที่มีสภาพระดับการจัดสูงที่สุดของผู้บริหาร ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเดียวกัน คือ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ได้แก่ประเด็นที่ว่าด้วยประเด็นสภาพการจัดแหล่งเรียนรู้ด้านการกีฬาและนันทนาการที่ศูนย์กีฬา ซึ่งมีความหมายว่า ครูจัดสภาพให้ผู้เรียนศึกษาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทางด้านกีฬา ที่ศูนย์กีฬา มีไม่มากนัก เนื่องมาจากงบประมาณในการจัดสร้างและการดูแลรักษามีจำนวนจำกัดที่รัฐไม่สามารถตอบสนองเพียงพอต่อความต้องการของผู้ด้อยโอกาสได้

จากการวิจัยพบว่า ครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับมีสภาพด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของด้านด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนพบว่า ข้อที่มีสภาพระดับการจัดสูงที่สุดของครู ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเดียวกัน คือ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ได้แก่ประเด็นที่ว่าด้วยประเด็นสภาพการจัดแหล่งเรียนรู้เรื่องพืช จากสวนพฤกษศาสตร์ ซึ่งมีความหมายว่า ครูจัดสภาพให้ผู้เรียนศึกษาความรู้จากแหล่งเรียนรู้เรื่องพืช จากสวนพฤกษศาสตร์ มีไม่มากนัก เนื่องมาจากเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดูแล งบประมาณในการจัดสร้างและการดูแลรักษา และมีจำนวนจำกัดที่รัฐไม่สามารถตอบสนองได้เต็มที่

จากการวิจัยพบว่า ผู้เรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับมีสภาพด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของด้านด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนพบว่า ข้อที่มีสภาพระดับการจัดสูงที่สุดของครู ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเดียวกัน คือ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ได้แก่ประเด็นที่ว่าด้วยประเด็นสภาพการจัดแหล่งเรียนรู้ห้องสมุด ซึ่งมีความหมายว่า ครูควรจัดสภาพให้ผู้เรียนศึกษาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ จากห้องสมุด มีไม่มากนัก เนื่องมาจากเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดูแล งบประมาณในการจัดสร้าง หรือผู้เรียนอาจอยู่ห่างไกลจากแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดจึงทำให้ไม่สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ห้องสมุดอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า การจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ข้อที่เป็นปัญหาสูงสุดของ ครู และผู้เรียน เมื่อพิจารณารายข้อของการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือศึกษาแหล่งเรียนรู้หอศิลป์ หมายความว่าสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ทางศิลปะที่หอศิลป์มีสภาพน้อย หรือไม่มาก เห็นได้จากโครงการส่วนน้อยที่จัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านศิลปะ เช่น โครงการค่ายศิลปะเด็กดีสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่มีความสามารถด้านศิลปะ และโครงการค่ายศิลปะเพื่อพัฒนาบุคคลออทิสติก และกลุ่มเด็กที่เข้าร่วมโครงการเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (2548) กล่าวว่าแหล่งเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนด้อยโอกาส ควรจัดให้ตรงกับความต้องการของเด็กและสอดคล้องกับกิจกรรมหรือโครงการที่จัดกิจกรรม โดยดูจากวัตถุประสงค์เป็นหลัก และแหล่งเรียนรู้สามารถจัดภายในโรงเรียน ชุมชน ซึ่งชุมชนเป็นผู้จัด และรัฐเป็นผู้ส่งเสริม สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กล่าวว่า รัฐส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2546) กล่าวว่า ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาส และจากการวิจัยของ ตูลยา โภกอุ๋น (2540) พบว่า แหล่งเรียนรู้ชุมชน วัด โดยพระสงฆ์ที่ก่อตั้งหรือบริหารงานส่วนมากปฏิบัติงาน เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้มีความรู้มากขึ้นโดยใช้หลักธรรมและสอนคุณธรรมจริยธรรมเพื่อนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2546) กล่าวว่า การจัดแหล่งเรียนรู้ควรใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนรู้ในธรรมชาติ และการสร้างความตระหนักความซาบซึ้งในคุณค่าของผลิตผลทางภูมิปัญญาของท้องถิ่นชุมชน รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรพื้นเมือง ศิลปะพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชุมชน มีหลายโครงการที่ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถเข้ามาศึกษาในแหล่งเรียนรู้ชุมชนได้มาก เช่น โครงการนาฏศิลป์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย โครงการทอผ้าพื้นเมือง โครงการเสริมอาชีพทำผ้าบาติก โครงการพัฒนาอาชีพตามแนวพระราชดำริเกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ห้องสมุด โครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ(2548) กล่าวว่า โครงการที่มีการจัดกิจกรรมการศึกษาสามารถให้ผู้เรียนเข้าศึกษาข้อมูลได้จากแหล่งเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ไปใช้ด้านวิชาการ วิชาชีพ และการดำรงชีวิต อีกทั้งยังแสดงความเห็นว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่เข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน แต่ชุมชนกลับไม่ค่อยให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาของสถานศึกษามากเห็นได้ จากผลวิจัย ที่สถานประกอบการจัดกิจกรรมร่วมกับสถานศึกษาน้อย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นนำเสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้ว่า ควรจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ควรจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลาย ควรจัดงบประมาณ

สนับสนุนการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ซึ่งแนวทางดังกล่าวข้างต้นที่ผู้วิจัยนำเสนอนี้ สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสด้านการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สำหรับหน่วยงานมีดังนี้คือ

1. ควรมีการอบรม และชี้แจงทำความเข้าใจแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสร่วมกันระหว่าง ผู้บริหาร ครู ทุกหน่วยงานที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส เรื่อง จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดของผู้เรียน จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิด จัดทำการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน จัดเนื้อหาความรู้ด้านการดำรงชีวิต จัดเนื้อหาความรู้ด้านทักษะและวิชาชีพ จัดเนื้อหาความรู้ด้านความรู้ทั่วไป จัดประเมินพัฒนาการของผู้เรียน จัดประเมินผู้เรียนหลากหลายวิธี จัดประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จัดให้ภาครัฐมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการศึกษา จัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการศึกษา จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และจัดงบประมาณในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลตามความต้องการของผู้ด้อยโอกาสมากที่สุด

2. ควรมีการศึกษานำร่องการนำแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยนำแนวทางไปปฏิบัติแล้วทำการติดตามประเมินผล เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนใช้แนวทางแล้วปรับปรุงแก้ไขแนวทางไปในทางที่ดีและเหมาะสมกับสภาพปัญหาของผู้ด้อยโอกาสแต่ละประเภทได้

3. ควรมีการจัดทำแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในเชิงเอกสารเพื่อเผยแพร่เป็นความรู้ ให้แก่บุคคลทั่วไป และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ได้ทราบแนวทางและปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยและติดตามผลการนำแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ไปใช้ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ควรมีการเก็บข้อมูลวิจัยโดยวิธีการอื่นๆ เช่น การใช้แบบสังเกตพฤติกรรมของครูและผู้ด้อยโอกาส ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส ในหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อจะได้รับข้อมูลเพิ่มเติมที่มีความละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมล รอดคล้าย.(2537).การวิเคราะห์ระบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเร่ร่อนใน

กรุงเทพมหานคร. เครือข่ายการทำงานเพื่อเด็กเร่ร่อน.

กมลินทร์ พิณีภูวดล. (2541). แนวทางและมาตรการในการจัดการศึกษาของผู้ด้อยโอกาส :

รายงานวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2542.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

กิจจา เวสประทุม. (2540). สภาพ ปัญหาและความต้องการด้านการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพ

ระยะสั้นของวิทยาลัยสารพัดช่างตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิตติวดี บุญเชื้อ. (2540). รูปแบบการพัฒนาครูทั้งโรงเรียน : ประสบการณ์จากโรงเรียนใน

โครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน.

กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อ

พัฒนาคุณภาพผู้เรียน

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2530). การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.

กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2545).แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

ฉบับที่ 9 (2545 - 2549). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.

กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนองค์การสหประชาชาติ. (2542). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก.

กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงาน

เยาวชนแห่งชาติ.

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด.

กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ 5. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

คณะอนุกรรมการพัฒนาการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส. (2543). ทำเนียบเครือข่ายองค์กรภาครัฐและ

องค์กรภาคเอกชนที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาและให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส.

กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ 1. กระทรวงศึกษาธิการ.

- คณะอนุกรรมการพัฒนาการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส.(2545). ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและครอบครัว
กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ 1.
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- จันทิมา ปัญจวัฒน์. (2543). การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส
ในวัดสวนแก้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระภา คลังระหัด. (2539). ภาวะของเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ในบ้านสร้างสรรค์เด็ก.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนวงศ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัสสัมเมรส.
- ชวาล แพ้วัดกุล. (2518). เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- เชียรศรี วิวิธสิริ. (2530). การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบโรงเรียน : เทคโนโลยีทางการ
การศึกษา. ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ตุลยา โภกอุ่น. (2540). การศึกษาการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการศึกษา
ระดับประถมศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีป อภิลิทธิ์. (2543). การศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ธีระพงศ์ บุศราวกุล. (2544). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ โบราณสถาน
สำหรับเยาวชนนอกระบบโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นาตยา ภัทรแสงไทย.(2535). ยุทธศาสตร์การสอนเพื่อพัฒนาค่านิยม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- นิตยา กัทลีระตะพันธ์. (2535). การศึกษาสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน
ผู้ด้อยโอกาส : เด็กเร่ร่อน.สถาบันวิจัยสังคม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ คำนึ่งธรรม. (2540). การศึกษาคำขวัญ ทัศนคติและการปฏิบัติของครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับ
การจัดกิจกรรมพัฒนาร่างกายในศูนย์อบรมผู้ด้อยโอกาสในวัดกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, (2539). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม. (2535). รูปแบบการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในประเทศไทย : การศึกษา
แบบเดลฟาย.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประคอง กรรณสูต. (2535). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชาสงเคราะห์, กรม. (2544). รายงานประจำปี2544. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคกลาง.
- ปรียานุช. 6 ตุลาคม 2546. ภารกิจโอบอุ้มเด็กเร่ร่อน. เดลินิวส์ : 27.
- พนัส หันนาคินทร์. (2521). การศึกษาของไทย. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- พิภพ ธงไชย. (2536). แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส. วารสารการศึกษาแห่งชาติ 27 (สิงหาคม-กันยายน) : 28-29.
- ไพศาล หวังพานิช. (2536). การวัดผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- เพลินพิศ ชุนนະวรรณ์. (2548) . ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขตบางรัก สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2548.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2538). การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ : อักษรอาชีพพัฒนา
- ภิญโญ สารธ. (2512). หลักการวัดผลระดับอุดมศึกษา. พระนคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รัตนา พุ่มไพศาล. (2528). หลักการจัดและบริหารการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนา พุ่มไพศาล. (2533). วิทยาการสอนสำหรับกรศึกษานอกโรงเรียน. ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราภรณ์ อยู่วัฒนา. (2544). การศึกษาการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2531). การจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส. วารสารการศึกษาแห่งชาติ 22 (มิถุนายน-กรกฎาคม) : 7-17.
- ศาลินี บุญเกื้อ. (2538). การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู เด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ ในโรงเรียนประถมศึกษา : การศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนวัดหลักสี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพมหานคร : มิตรสยาม.

- สวัสดิ์ อุดมโกชนัน. (2533). การจัดการเรียนการสอนวิชาช่างอุตสาหกรรมในเอกสารชุดวิชาการ และจัดระบบการสอนการงานและอาชีพหน่วยที่1-8. พิมพ์ครั้งที่2.
กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์การพิมพ์.
- สิทธิพร ธรรมเนียมงาม. (2545). หัวหน้าโครงการครูช่างถนน. สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม 2545.
- สุจิตรา หังสพฤกษ์.(2538). เทคนิคการสร้างข้อสอบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุชาติ ลีตระกูล. (2532). การพัฒนาหลักสูตรสำหรับลูกกรรมกรก่อสร้างก่อนวัยเรียนในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2545). รายงานการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช2542. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุมิตร คุณานุกร. (2528). หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สุรกุล เจนอบรม. (2533). เรื่องนำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณีย์ ยะหะกร. (2538). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในแหล่งก่อสร้าง. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภินทิพย์ ผาสุชาติ. (2532). บทบาทของหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนในการแก้ปัญหาผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2529). การศึกษานอกระบบโรงเรียนเส้นทางที่ไม่สิ้นสุด. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์.
- สมศรี ส่งาศิลป์. (2538). สภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบเรียนสายอาชีพของโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางศาลาเยาวชนและครอบครัวกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชนา ไตคำ. (2543). การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อโนทัย. 27 เมษายน 2544. ที่ประเมินผู้เรียนมุ่งพัฒนามากกว่าจับผิด. กรุงเทพธุรกิจ : 11.

- อังศนา บุญเฉลิมศักดิ์. (2543). การศึกษาศาสนภาพ ปัญหา ความต้องการและแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว ในศูนย์สงเคราะห์คนพิการเขตภาคกลาง.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2541). การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับเด็กด้อยโอกาส. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2534). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์ดวงกมล.อุ้นตา นพคุณ. (2523). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. ภาควิชาการศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุ้นตา นพคุณ. (2547). การศึกษารวมชน : สังคมเพื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

- Good, Harry G. and Other. (1973). A History of American Education (n. p.). pp. 570.
- Knowles, Malcolm S. and Overstreet, Harry. (1950). Adult Education.
 New york : Association Press.
- Taba. Hilda. (1962). Curriculum Development : Theory and Practice.
 New York : Harcourt Brace and Word.

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์
อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ดร. สมบัติ สุวรรณพิทักษ์
ผู้อำนวยการกองการพัฒนาศึกษานอกระบบโรงเรียน
สำนักบริหารงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
3. อาจารย์ปรเมศวร์ สุขมาก
ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
สำนักบริหารงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
4. คุณจงรักษ์ มุสิกมาน เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
5. คุณทองพูล บัวศรี องค์กรพัฒนาเอกชนผู้ด้อยโอกาส

2. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สารีพันธุ์ สุวรรณ
สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. อาจารย์วรรณวิมล เณรทรัพย์
อาจารย์โปรแกรมวิชาการศึกษาเด็กพิเศษ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
3. อาจารย์เพลินพิศ ชุนนะวรรณ
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขตบางรัก
สำนักบริหารงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถามผู้บริหาร ครู และผู้เรียน
- แบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร

เรื่อง

แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส
ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้สำหรับผู้บริหารในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจะนำไปใช้เฉพาะสำหรับผู้ทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น จะไม่นำเปิดเผยด้วยกรณีใดๆทั้งสิ้น ข้อมูลที่ได้จากท่าน จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่อื่นๆต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

(นางสาว จริญญา พรหมเกษา)

ผู้วิจัย

แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในปัจจุบัน
- ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

แบบสอบถามผู้บริหาร

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามโดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าคำตอบ หรือข้อความที่กำหนดให้ตามความเป็นจริง

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. อายุ

- ต่ำกว่า 30 ปี 30-40 ปี
 41-50 ปี มากกว่า 50 ปี

3. ประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับผู้ด้อยโอกาส ..... ปี .....เดือน

4. ระดับการศึกษา

- ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี
 ระดับปริญญาโท ระดับสูงกว่าปริญญาโท

5. รายได้ต่อเดือน

- ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,001 - 8,000 บาท
 8,001 - 10,000 บาท มากกว่า 10,000 บาท

6. ท่านเป็นบุคลากรสังกัด

- หน่วยงานภาครัฐบาล หน่วยงานภาคเอกชน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ					ระดับปัญหา				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
	ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน										
55.	หน่วยงานของท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์จาก พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์										
56.	อื่นๆโปรดระบุ.....										

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามสำหรับครู

เรื่อง

แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส
ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้สำหรับครูในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจะนำไปใช้เฉพาะสำหรับผู้ทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น จะไม่นำเปิดเผยด้วยกรณีใดๆทั้งสิ้น ข้อมูลที่ได้จากท่าน จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่อื่นๆต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

(นางสาว จริญญา พรหมเกษา)

ผู้วิจัย

แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในปัจจุบัน
- ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

แบบสอบถาม ครู

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามโดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าคำตอบ หรือข้อความที่กำหนดให้ตามความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 30 ปี

30-40 ปี

41-50 ปี

มากกว่า 50 ปี

3. ประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับผู้ด้อยโอกาส ..... ปี .....เดือน

4. ระดับการศึกษา

ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

ระดับปริญญาตรี

ระดับปริญญาโท

ระดับสูงกว่าปริญญาโท

5. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า 5,000 บาท

5,001 - 8,000 บาท

8,001 - 10,000 บาท

มากกว่า 10,000 บาท

6. ท่านเป็นบุคลากรสังกัด

หน่วยงานภาครัฐบาล

หน่วยงานภาคเอกชน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ					ระดับปัญหา				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
55.	อื่นๆโปรดระบุ.....										

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามสำหรับผู้เรียน

เรื่อง

แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส
ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้สำหรับผู้เรียนในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจะนำไปใช้เฉพาะสำหรับผู้ทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น จะไม่นำเปิดเผยด้วยกรณีใดๆทั้งสิ้น ข้อมูลที่ได้จากท่าน จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่อื่นๆต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

(นางสาว จริญญา พรหมเกษา)

ผู้วิจัย

แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในปัจจุบัน
- ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

แบบสอบถามผู้เรียน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามโดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าคำตอบ หรือข้อความที่กำหนดให้ตามความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ ..... ปี ..... เดือน

3. ภูมิลำเนาเดิม

ภาคกลาง

ภาคตะวันตก

ภาคตะวันออก

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคเหนือ

ภาคใต้

4. สถานภาพของบิดามารดา

อยู่ด้วยกัน

แยกกันโดยเด็ดขาด

แยกกันอยู่บางโอกาส

อื่นๆ(โปรดระบุ).....

5. ปัจจุบันท่านเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานสังกัด

หน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานภาคเอกชน

6. บุคคลที่สนิทและไว้วางใจที่สุด

พ่อ

แม่

ครู

เพื่อน

ไม่มี

บุคคลอื่น (โปรดระบุ).....

แบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ

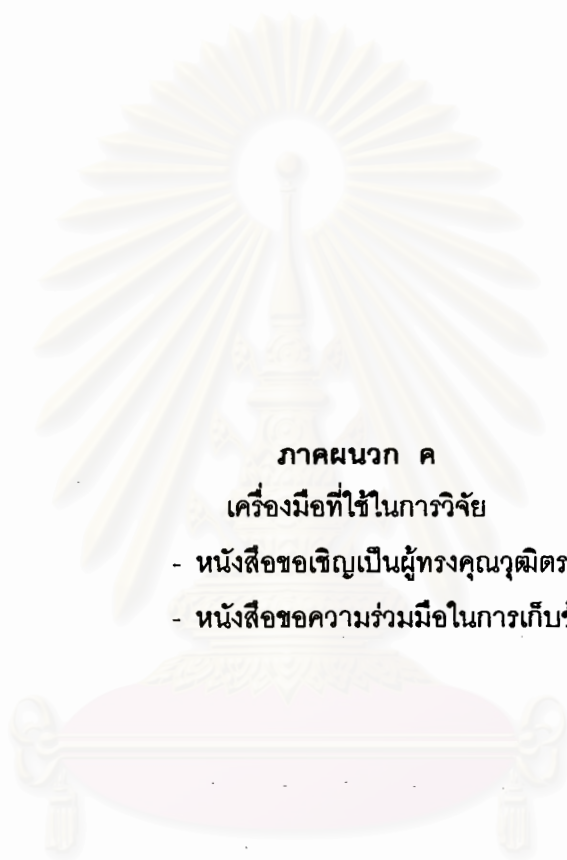
เรื่อง แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ชื่อ.....นามสกุล.....ตำแหน่ง.....

โปรดพิจารณาข้อความนำเอนแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษา ตามความคิดเห็นของท่านโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย

กิจกรรมการศึกษา	ปัญหา	แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส	เห็นด้วย (คน)	ไม่เห็นด้วย (คน)
1. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> -การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดมีปัญหาในระดับปานกลาง - การจัดกิจกรรมประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหามีปัญหาในระดับปานกลาง 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ - ควรจัดบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ - ควรจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนเกิดการฝึกทักษะกระบวนการคิด - ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสภาพจริง - ควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง 	.....	.....
2. ด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร	<ul style="list-style-type: none"> -จัดเนื้อหาเน้นทักษะด้านการใช้ภาษาอย่างถูกต้องมีปัญหาในระดับปานกลาง -จัดเนื้อหาเน้นเรื่องคณิตศาสตร์มีปัญหาในระดับน้อย -จัดเนื้อหาเรื่องภูมิปัญญาและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญามีปัญหาในระดับน้อย 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดเนื้อหาเรื่องการดำรงชีวิต หาอาชีพเลี้ยงตนเอง - จัดเนื้อหาเรื่องการรักษาอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและท้องถิ่น - จัดเนื้อหาเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม - จัดเนื้อหาเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในระบบอบประชาธิปไตย 	.....	.....

กิจกรรมการศึกษา	ปัญหา	แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
3. ด้านการประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีปัญหในระดับน้อย - การประเมินผู้เรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีปัญหในระดับปานกลาง 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการจัดประเมินผลผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรม - ควรจัดประเมินผลผู้เรียนจากการสัมภาษณ์ - ควรจัดให้ผู้เรียนประเมินผลกันเอง - ควรจัดให้มีการประเมินความต้องการของผู้เรียน 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
4. ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กร	<ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการมีปัญหในระดับปานกลาง 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรให้ผู้จัดการศึกษาประชาสัมพันธ์ให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา - ควรมีการจัดตั้งหน่วยประสานงานกลางสำหรับติดต่อด้านการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส - ควรจัดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความพร้อมในการประสานงานระหว่างผู้ด้อยโอกาสด้านหน่วยงานภายนอก - ควรมีการจัดงบประมาณสนับสนุนหน่วยงานที่จัดการศึกษา 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
5. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ผู้เรียนศึกษาจากแหล่งเรียนรู้หอศิลป์มีปัญหในระดับปานกลาง - ให้ผู้เรียนศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดมีปัญหในระดับปานกลาง 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน - ควรจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลาย - ควรจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2770.0603)/1284

วันที่ 23 พฤษภาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์

ด้วย นางสาวจริญญา พรหมเกษา นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับ ผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น (ตามเอกสารที่แนบ)

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม.0302(2700.0603)/1285

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

23 พฤษภาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวจริญญา พรหมเกษา นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา นอกโรงเรียน
สาขาวิชาการศึกษา นอกโรงเรียน อยู่ในระหว่างการศึกษาปริญญาโทเรื่อง "แนวทางการดำเนิน
กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ ผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542"
โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณ
วุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2700.0603)/1285

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

23 พฤษภาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษฯ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวจัญญา พรหมเกษา นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับ ผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2700.0603)/1287

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

23 พฤษภาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณจงรักษ์ มุสิกมาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวจรัญญา พรหมเกษา นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ ผู้ ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2700.0603)/1288

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

23 พฤษภาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณทองพูล บัวศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวจัญญา พรหมเกษา นิสิตชั้นปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาชั้นเอกโรงเรียน
สาขาศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการดำเนิน
กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับ ผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542”
โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณ
วุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/1839

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

16 ธันวาคม 2547

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวจรัญญา พรหมเกษา นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชานโยบาย การจัดการและความ เป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับ ผู้ ค้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม กับผู้บริหาร ครู และผู้เรียนในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วย บริหารโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวจรัญญา พรหมเกษา ได้ทำการเก็บข้อมูล วิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีวีร์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/1840

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

16 ธันวาคม 2547

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวจรัญญา พรหมเกษา นิสิตชั้นปริญญาโท ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็น
ผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทาง
การดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับ ผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ
พ.ศ.2542” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้อง
เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม กับผู้บริหาร ครู และผู้เรียนในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของ
กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในราย
ละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวจรัญญา พรหมเกษา ได้ทำการเก็บข้อมูล
วิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

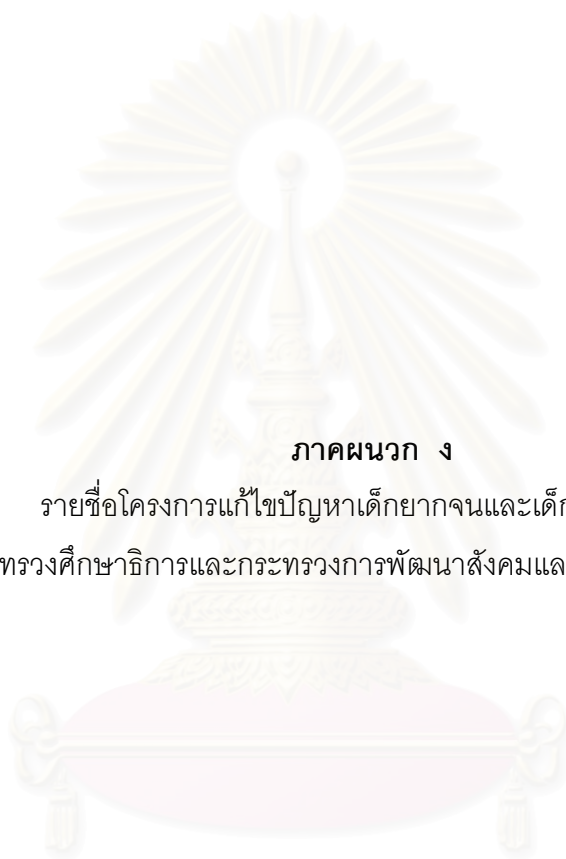
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ภาคผนวก ง

รายชื่อโครงการแก้ไขปัญหาด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส
ของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**โครงการแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส
ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารโครงการของ**

กระทรวงศึกษาธิการ และ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. โครงการส่งเสริมงานอาชีพสำหรับผู้ด้อยโอกาสเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม
2. โครงการค่ายศิลปะเด็กครั้งที่ 2 ของผู้ด้อยโอกาสที่มีความสามารถทางศิลปะ
3. โครงการสวนสมุนไพรเพื่อการศึกษา
4. โครงการเกษตรอินทรีย์
5. โครงการฝึกอาชีพและสร้างรายได้ให้กับนักเรียน
6. โครงการชุดบ่อเลี้ยงปลากินพืช
7. โครงการการศึกษาและอาชีพกิจกรรมร้านเสริมสวย
8. โครงการเลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อ
9. โครงการทอดผ้าพันเมือง
10. โครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา
11. โครงการจัดหาหนังสือดีที่นำอ่าน
12. โครงการนาฏศิลป์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย
13. โครงการไอทีเพื่อนักเรียนด้อยโอกาสและชุมชน
14. โครงการดนตรี สื่อกลางความสัมพันธ์ สร้างสรรค์สามัคคี
15. โครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอเวียง
16. โครงการเพื่อน้องผู้ด้อยโอกาส
17. โครงการศิลปะงานกระจกเพื่อนักเรียนด้อยโอกาส
18. โครงการส่งเสริมอาชีพการทำผ้าบาติก
19. โครงการไปกลางร่วมใจ เอาชนะภัยยาเสพติด
20. โครงการส่งเสริมสุขภาพลักษณะที่ตีปอดแมลงวัน
21. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์
22. โครงการเลี้ยงปลา
23. โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดโรงเรียน
24. โครงการเกษตรยั่งยืนตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่เศรษฐกิจพอเพียง
25. โครงการปันน้ำใจสู่ผู้ด้อยโอกาส

26. โครงการพัฒนาองค์กรรวมของเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาส
27. โครงการเยี่ยมบ้าน
28. โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ด้อยโอกาสโดยชุมชน
29. โครงการการสอนขยายพันธุ์พืชแก่เด็กพิการ
30. โครงการช่วยเหลือแก้ไขเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาส
31. โครงการการฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ
32. โครงการฝึกอาชีพนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา
33. โครงการอาชีพนักเรียนพิการตามแนวพระราชดำริ เกษตรทฤษฎีใหม่
34. โครงการส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยสืบสานวัฒนธรรมสู่ชุมชน
35. โครงการเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อส่งเสริมอาชีพ
36. โครงการตัดเย็บเสื้อผ้า
37. โครงการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
38. โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนพิการ
39. โครงการฝึกอาชีพนักเรียนพิการทางสติปัญญา
40. โครงการทำดอกไม้จากกระดาษสา
41. โครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านครุน้อย
42. โครงการพัฒนาอาชีพผู้ด้อยโอกาสในสถานศึกษา
43. โครงการทัศนแหล่งเรียนรู้งานอาชีพของผู้ด้อยโอกาส
44. โครงการห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้
45. โครงการส่งเสริมพัฒนาผู้ด้อยโอกาส
46. โครงการฝึกทักษะงานอาชีพนักเรียน
47. โครงการส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนพิการ
48. โครงการพัฒนาคุณภาพอาชีพนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา
49. โครงการกีดแก้วและกระจก
50. โครงการอาชีพการทำกระดาษรยยนต์
51. โครงการหนึ่งพิการหนึ่งอาชีพ
52. โครงการหนังสือใหม่ที่หนูอยากอ่าน
53. โครงการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสและเด็กพิการ
54. โครงการฝึกอาชีพคนพิการ
55. โครงการฝึกอาชีพผ้าบาติกสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา

56. โครงการนวดแผนไทยเพื่อฝึกอาชีพและมีรายได้ให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
57. โครงการค่ายศิลปะเพื่อการพัฒนาบุคคลออทิสติก
58. โครงการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพ
59. โครงการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาสในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
60. โครงการฝึกอาชีพพื้นฐานเลี้ยงตนเอง
61. โครงการฝึกอาชีพสำหรับคนพิการเพื่อพึ่งตนเองได้
62. โครงการแสวงหาอาชีพ
63. โครงการค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต
64. โครงการพัฒนาเด็กบ้านเมอร์ซี
65. โครงการครูข้างถนน
66. โครงการพัฒนาผู้ด้อยโอกาส
67. โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กเร่ร่อนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี
68. โครงการค่ายพักแรมกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะกระบวนการดำเนินชีวิต
69. โครงการฝึกอาชีพผู้พิการทางปัญญาและการเรียนรู้
70. โครงการเกษตรยั่งยืนของเด็กน้อยด้อยโอกาส
71. โครงการสืบสานศิลปะและวัฒนธรรมให้แก่ผู้ด้อยโอกาส
72. โครงการส่งเสริมเด็กและเยาวชนพิการสู่เส้นทางอาชีพอิสระ
73. โครงการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและผู้ด้อยโอกาส
74. โครงการสร้างอาชีพคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

ประวัติผู้เขียน

นางสาวจรัญญา พรหมเกษา เกิดเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2520 ที่จังหวัดกาญจนบุรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2542 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการ และ ความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2544 ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำแผนกประถมศึกษา โรงเรียนอำนวยการศิลป์ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย